

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\M\May Karel\May Karel - Samuel.pdb

PDB Name: Samuel
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 13.4.2007
Modification Date: 13.4.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Název: Samuel
Autor: Karel May
Nakladatelství: Návrat, 1997

Pan Major jel vesnicí, paní Majorova seděla vedle něho a s nimi jel jejich syn Majorek.

Pana Majora znali v celé vesnici a kromě jediného člověka ho měli všichni rádi. Patřil k těm lidem, kteří ve službě byli velice přísnými oficíry, ale kteří, když se oblékli do civilu, byli vůči všem lidem milí a přátelští. A dnes měl civil! Svůj fíkový klobouk měl vražen do týla, takže byl vidět jeho hnědý obličej s vysokým čelem, pod kterým jeho světlé oči hleděly na celý svět.

Paní Majorova byla hezká, štíhlá, ale mírně bledá dáma. Nosila závoj, který měla stažený dozadu, přestože svítilo slunce. To proto, aby mohla volně dýchat zdravý čistý horský vzduch. Její oči měly téměř barvu fialek, které zrovna začínaly rozkvétat. Hleděly zamyšleně a snivě po celém okolí. Co to bylo za oči? Tuto otázku může nejlépe zodpovědět pan učitel, který byl minulé prázdniny na jejich sídle a měl tu možnost s nimi jíst. Měl možnost s dámou velice často mluvit. A když se vrátil do vesnice, oznámil ostatním: "Je velice vzdělaná a duševně vyvinutá tak, že vše bere po poetické stránce. Dokonce i sama píše básně."

Malý Majorek, který seděl ve voze v protisměru jízdy, nebyl v civilu. Jeho jedenáctiletá postava vězela v krásné barevné uniformě, kterou dostal o posledních Vánocích. Doma ji směl nosit pouze ve svém pokoji, na ulici to měl přísně zakázáno. Ale zde na vesnici to bylo úplně jinak! Majorek doma řekl, že nikam nepojede, pokud si nebude moci vzít svoji krásnou uniformu. Tento jeho nesmyslný vojenský postoj vedl k mnoha diskusím s rodiči, kteří nakonec respektovali jeho přání.

Dnes byl krásný jarní den. Vzduch byl cítit dechem jara. Bylo to období, kdy příroda tiše oznamuje, že od této doby bude všechno vonět a krásně kvést. Sluníčko ještě nedosáhlo poledního postavení a už bylo takové teplo, jako jindy v měsíci květnu. Vypadalo to, jako by vylákalo lidi ven. Nedělní ranní mše byla již u konce a návštěvníci kostela se zpěvníky v níkách se vydali ven do přírody, aby mohli po krátkém po-klábosení odejít do svých domovů. Ti, kteří potkali Majorův vůz, ho srdečně zdravili s tichou teplou úctou, která vychází od srdce. Pan Major jim děkoval smeknutím klobouku, paní Majorova jim přátelsky mávala. Majorek přiložil svůj ukazováček a prostředníček ke své vojenské čepici a tvářil se, jako kdyby byl nejvyšší hodností v celém okolí. Dělal to se sebevědomým způsobem, který jako by zdědil po svých dávných předcích.

Ale proč se dívali obyvatelé vesnice po tak přátelském pozdravu za odjíždějícím vozem s jistými obavami? Mělo to svůj důvod, který každý znal. Před vesnicí totiž ležel nájemní dvůr, který Majorovi patřil. Starý nájemník, který tam dříve velice dobře hospodařil, již nežil a jeho syn byl lehkomyšlný a práci nemiloval natolik, aby mu byla zábavou. Byl svobodný. Je známo, že každý sedlák potřebuje selku s bystrým zrakem, která vše vidí a celou práci má pod dohledem. Kdo však věnuje příliš pozornosti drahým lidem a jejich řečem, ten se nikdy nedostane dopředu. A miluj e-li navíc hospodu a karty více než pole, nezbyvá mu k práci ani chuť ani čas. To byl bohužel případ nájemního dvoru pana Majora.

Krátký čas po smrti otce to šlo ještě dobře. V té době měl ještě velice pilného čeledína, který se staral o dvůr jako o vlastní. Byl to Felber Fritz, který dříve sloužil u vojska, kde se naučil být přátelský, pilný, věrný a pracovitý. Ale jednou opustil náhle svou službu a rozloučil se se svým pánem obrovskou fackou. Od té doby výnosy nájemního dvora upadaly a byly čím dál tím horší. Mluvílo se dokonce o tom, že již delší dobu nebyly žádné. Pan Major se informoval u zástupců obce, jak to vypadá po smrti starého nájemce, a dnes se po dlouhé době objevil. Každý věděl, že jde zjistit, co se tam vlastně děje.

Nájemní dvůr ležel na horním konci vesnice. Major však nechal zastavit a vystoupil dříve. Chtěl překvapit.

MalýMa-jorek šel za svými rodiči, šavli hrdě držel ve zdvižené ruce. Vrata dvora byla vidět již zdaleka. Nad vraty byly sluneční hodiny, vymalované již dávno zemřelým vesnickým umělcem. Představovaly anděla, z něhož vyzařovaly krásné žluté paprsky. Z jeho roztomilé tvářičky vystupovala červená líč-ka, jeho oči měly blankytnou modř nebe. Na křídlech měl vymalovány hodinové číslice.

Před vraty stálo malé děvčátko, snad osmileté. Přes jeho krásně čisté nedělní oblečení visely dva silné dlouhé zlatavé copy s modrou mašlí. Svým pohledem dívka pozorovala anděla nad vraty, aniž si všimla příchozích. Paní Majorova zůstala s úžasem stát.

"Jak krásné dítě," řekla tiše" jak upravené a čisté. Můžeme věřit, že její matka je velice hodná žena!"

Major souhlasně přikývl. Majorek však šel přímo k děvčeti, svou šavli hlučně opřel o zem a s rukama u boku se zeptal:

"Kdo jsi, a proč stojíš tady před branou?"

Dívka se otočila a hleděla na něho velkými kukadly. Něho tak krásného, jako byla jeho uniforma, ještě neviděla. Přesto odpověděla nebojácným hlasem:

"Já jsem Sluníčko. Tato brána není vaše, ale naše. Kdo vlastně jsi?"

"Já jsem Majorek" řekl. "Maminka mi tak říká. Tato brána byla naše, už když jsem byl batole. Ten, kdo tu bydlí, je náš pachtýř. My jsme bohatí, velmi bohatí."

Při těchto slovech se postavil tak hrdě, jak jen uměl. Na dívku to však neudělalo velký dojem, a proto odpověděla nebojácně:

"Náš pachtýř? To nic není! Ten dostal od mého tatínka pořádnou facku, to ví celá vesnice. Můj otec byl totiž vrchní čeledín. To je víc než nějaký Majorek. A bohatí jsme také. Ve svém prasátku už mám třináct feniků. Jestli je chceš vidět, tak pojď, já ti je ukážu!"

"Ano," přisvědčil ze slušnosti, ne z nějaké úcty. "Ale nejdříve musíme jít za pachtýřem. Kde vůbec bydlíš?"

"Tam, kde je to nejkrásnější - u Slunce, tak nazývají náš dům. Chceš, abych na tebe čekala na ulici?"

"Ano."

"Dobře! Ale nejdřív se musím jít najíst, dnes máme knedlíky s kyselým zelím, protože je neděle. A nic nezbyde! Ale kávu si potom s námi můžeš vypít. To sedíme před domem. Bud' zdrav!"

Přitom mu podala ruku s pevným pohledem krásných očí. Najednou Majorek zapomněl na všechny své předky, uklonil se a přitiskl své rty na malou dívčí ručičku.

"Takto líbáme dámě ruku, když se nám líbí. Ty se mi líbíš a já určitě přijdu." Když dívka odcházela, pohládila ji pani Majorova po vlasech se slovy:

"Jmenuješ se Sluníčko, kdo tě tak hezky pojmenoval?"

"Nevím," odpověděla, "snad náš milý Bůh."

"Snad máš pravdu, ale teď jdi za matkou. Je čas k obědu, ať nemusí čekat!"

Potom pokračovala k panu Majorovi:

"Není to jenom hezké, ale i chytré dítě. Na svůj věk vyspělé a rezolutní, řekla bych živoucí jarní báseň."

Přítal. Pohled na nájemní dvůr však velmi zhoršil jeho náladu. Otevřeli vrata a vstoupili.

Sluníčko zatím běželo vesnicí kolem kostela až k hospodě, kde naproti na pravé straně na svahu stál bíle natřený domek, z jehož komína se kouřilo. Na lavičce před domem seděl mladý muž a starší žena. Otec dítěte Felber Fritz se svou tchyní, doručovatelkou, která udržovala spojení mezi vesnicí a dvě hodiny cesty vzdáleným městem. Vlak zde ještě tehdy neexistoval. Když viděli přicházet dívku, babička na ni zvolala: "Sluníčko, my jsme tě hledali, kde jsi byla?"

"Byla jsem jen u hodinového anděla. Ptala jsem se jej, jestli už budeme jíst," odpověděla.

"A co řekl?"

"Tvrdil, že nemusím pospíchat, černá čárka ještě neukazovala přímo dolů. Chtěla jsem na to počkat, ale přišel Ma-jorek, který si myslí, že nemáme žádné peníze, ale já mu ukážu své prasátko. Smím babičko? Já si jej hned přinesu."

Aniž by však čekala na odpověď, zmizela dívka uvnitř domu.

„Jťajorek! Aha, tak takhle ho pojmenovali," řekla doručovatelka a pokračovali v rozhovoru přerušeném příchodem dívky. "Předtím, když jeli kolem, tos je viděl poprvé?"

"Ne," odpověděl. "Jako důstojnický posel jeho otce jsem byl často na výpomoc jeho vychovatelce. Tehdy mu byl asi rok a říkali mu batole. Od té doby jeho otec postoupil a, jak je vidět, kluk také."

"Jestlipak tě Major ještě zná?"

"Je to možné, i když jsem ho od té doby neviděl."

"Ani když jsi sloužil na nájemním dvoře?"

"Ne, on se tady nikdy nezastavil. Tehdy jsem řádně pečoval o dvůr. Byla to nejen má povinnost, měl jsem Majora rád. Byl to dobrý pán. Chtěl jsem zabránit, aby se dvůr ocitl ve stavu, v jakém je nyní. Ale potom přišla ta facka, která mne vlastně mrzí i dnes."

"Mrzí?" otázala se překvapeně. "Jak tě může mrzet, že jsi bránil mou dceru a svou nynější ženu proti takovému člověku, jako je on. To byla přece tvá povinnost!"

"Přece jen jsem si to měl pořádně rozmyslet a ne hned tak silně uhodit. Tvá dcera Paula byla hodné a krásné děvče. Ještě dnes je nejhezčí v celé vsi a je mi dobrou ženou. On ji tehdy chtěl mít, ona ho ale odmítla. To ho ranilo, když se dozvěděl, že má ráda mne, jeho čeledína, a vzal to jako urážku. Byl opilý, když nás dva potkal. Pokusil se mne uhodit, zapomněl však, že jsem silnější. Má facka ho srazila k zemi. Nechal jsem ho ležet, vzal si své věci a z dvora odešel. Kdybych se lépe ovládl, neuhodil bych ho a nemusel si teď vyčítat, že nájemní dvůr tak zpustl."

Tu položila tchyně ruku na jeho rámě a mile na něho pohlédla se slovy:

"Fritzi, milý Fritzi, tak to je to, co tě trápí? Máš vyčítky svědomí? Ty bláhový! Tak to ti musím pomoci. Musím ti říci, co jsem ti zatím zamlčela. Víš, že neradi pomlouváme lidi. Dokonce i pachtýře jsme chtěli ochránit od zlých řečí, přestože si to kvůli Paule nezasloužil. Ty si myslíš, že měl v úmyslu šiji vzít? To se mýlíš! On, který si myslí, že je vysoko nad dcerou nějaké doručovatelky? To by ho nikdy nenapadlo! Řekl jí to rovnou do očí a pak dostal něco, o čem ty nevíš. Totiž facku, ještě než jsi mu ji dal ty."

"Je to skutečně pravda, matko?" zvolal Felber a vyskočil z lavičky.

"Ano, je to pravda," odpověděla. "A přesto ještě obíhal kolem domu a pronásledoval ji, dokud nedostal facku od tebe. Pak už měl dost!"

"To jsem ale nevěděl! Už uteklo hodně vody a zaručeně ty dvě rány dávno zapomněl a odpustil. Víš, jak je ke mně přátelský v poslední době. Dokonce mi prokázal i menší službičky, aniž bych je po něm žádal."

"Ale to se mylíš, Fritzi. Právě toto přátelství mě zaráží. Něco zamýšlí; už dvakrát nebo třikrát tě pozval do hospody a

zaplatil za tebe útratu. To mě dost znervózňuje, jinak do hospody nechodíš. Co vlatně s tebou zamýšlí? Kdo zná pach-týře, ví, že nikdy nikomu nic nepromine. Bud' opatrný, můj synu, dej na sebe pozor. Vždyť víš, že už není to, co býval, je to zpustlík. - Jak dlouho potrvá, než ho pan Major vyžene ze dvora? Chceš snad být kamarád a přítel takového člověka? Chraň tě bůh!"

V tomto okamžiku přišlo Sluničko a řekl:

"Knedlíky jsou hotové. Matka vzkazuje, že máte přijít!"

Všichni následovali tuto výzvu. V místnosti čekala paní Paula u prostřeného stolu. Byla opravdu krásná. Její husté světlé vlasy byly jen o stín tmavší než u Slunička. Její tvář vyzařovala štěstím ze života ve spokojené rodině. Všichni se postavili na svá místa a Sluničko začalo s modlitbou, aniž by spustilo oči z vonících knedlíků na stole:

"Pojď Ježíši, buď naším hostem a požehnej, cos nám zde nadělil. Amen." Načež dodala: "Dnes je ale Pan Ježíš štědrý, velice štědrý!"

Všichni se rozesmáli nad tímto dost neobvyklým koncem modlitby a nato hned dostala dva velké knedlíky na talíř. Dívka byla tak zaměstnána jídlem, že zcela zapomněla vyličit svou rozmluvu s Majorovými u brány. Nikdo z nich by ostatně nevěřil tomu, že by Majorovi pozvání na kávu přijali. Kávy však bylo připraveno více, jak bylo nedělním zvykem. Po jídle byl vynesena stůl ven před dům, přidali po zvyku dvě židle pro případné hosty a matka začala nalévat lahodný mok, který ovšem voněl více po cikorce než po pravé kávě. Tu si dívka vzpomněla, že má u sebe prasátko a že chtěla na

Majorka čekat na ulici. Zastyděla se za svou zapomnětlivost a rychle seběhla krátký svah dolů. Po stranách cesty kvetly vonící fialky, které měla tolik ráda. Jestlipak i ta vznešená dáma je tak miluje, pomyslela si. Sluničko začalo trhat fialky, nemělo jich však ani tucet, když spatřilo přijíždět vůz s Ma-jorkem a jeho rodiči.

Vůz zastavil u hospody a všichni vystoupili. Když dívka viděla, že chtějí vstoupit do budovy, rychle k nim přiběhla, vtiskla kytičku do raky paní Majorové a zašveholila, ukazujíc na domek ve svahu:

"Káva je hotova a své prasátko mám s sebou! Musíte jít se mnou."

Pan Major, ač dosud velmi vážný, se začal usmívat. Také jeho paní zahrál úsměv na rtech. Pánem situace se však cítil Majorek, hned nabídl Sluničku rámě:

"Zavěs se!"

Dívka však neporozuměla, proto se překvapeně otázala:

"Kam se mám zavěsit?"

Podíval se na ni trochu svrchu a vysvětlil jí:

"Když muž vede dámu ke kávě, musí dát její ruku zde na mé rámě. A pak sejde. Rukavice nepotřebuješ, vždyť jsme na vesnici. Tak pojď!"

Zasunul její ruku do ohbí svého lokte a přešel s ní ulici, aniž by se staral, zda je rodiče následují. Ti oba na sebe pohlédli. Celý výjev pozorovali též u domku. Felber byl velice rozpačitý z otevřenosti svého dítěte. Vstal z lavice, prsty uhladil svůj knír.

"Ty, toho bych měl znát," řekl pan Major.

"Já také," odpověděla jeho žena.

"Není to svobodník Fritz Felber, náš dřívější sluha?"

"Jména si nikdy nazapamatuji, ale vím, že to byl jeden z našich sluhů!"

"To můžeme jít klidně nahoru, i když ne kvůli kávě. Dobře na něm vidím, že nemá tušení, že jsem pozval též mladého."

"To bude krásné malé dobrodružství," řekla žena, "které si při svých starostech můžeš dovolit!"

Když přišli k domku, byli Majorek i se Sluničkem již usazeni u stolu. Doručovatelka strachy zmizela v domě. Paula stála rozpačitě u dveří. Felber srazil podpatky, vypnul hrdě hrud' a položil své prsty k vojenské čepici, kterou však ani neměl!

Pan Major vysvětlil vzniklou situaci, nechal přinést další tři židle a přivést zmizelou tchyni. Když bylo všechno v pořádku, zeptal se, zda skutečně nezbyly nějaké knedlíky. Všeobecné "ne" mu bylo odpovědí.

"Dobrá, tak si dáme kafe!" usmál se. "Je jedno, zda ho budeme pít v hospodě nebo tady."

"Jenom tady, ale chci k němu koláč!" řekl Major ek.

"Dostaneš k němu chleba s máslem, víc ne," řeklo Sluničko. "Koláče jsou jen o posvícení a Vánocích. Pak můžeš přijít, sama ti je upeču!"

To se mu líbilo. Paní Paula se mezitím stáhla, aby zvýšila počet zrněk v kávě a tím potlačila příchut' cikorky. Pak seděli spokojeně u stolu, mladí měli dost důležitého k řeči, staří mluvili o bývalých časech. Potom Major prozradil důvod své dnešní návštěvy. Celkem rychle poznal, že jeho bývalý sluha má velice čestnou povahu, i když patřil k chudým lidem. Proto mu otevřeně sdělil, že se chystá pachtýře vyhnat. Tu se začal Felber za mladého pachtýře přimlouvati, jeho důvody se však Majorovi nelíbily. Proto mu s klidem odpověděl, podáváje mu ruku:

"Felber, vy jste správný chlap. Rozumíte zemědělství?"

"Myslím, že ano," odpověděl tázaný. "Byl jsem přece čeledínem na vašem dvoře."

"Kdy?"

"Až do mé svatby."

"Hm! Zvláštní! Takže vlastně do té doby, kdy začaly váznout splátky za dvůr. To se táhne už osm let. Řekněte mi vlastně, proč říkáte vašemu domku U Slunička!"

"Protože je to na svahu, kam celý den svítí slunce a možná taky - možná -"

Zadrhl se a rozpačitě se díval na paní Paulu.

"Tak se nečervenejte, děti!" usmíval se Major. "Vím stejně dobře jako vy, že pro milé ženy se vymýšlejí příhodnější jména, no nemám pravdu?"

Felber přikývl.

"Vy jste zaručeně říkal své mladé ženě Sluničko. To se stalo pověstným, a když přišlo ještě malé Sluničko, tak se tak začalo říkat i vašemu domu, vidíte?"

"Uhodl jste pane Majore!"

"Víte vy vůbec, že nájemnímu dvoru se dříve říkalo stejně?"

"Ano, staří lidé o tom vyprávějí."

"Bylo to asi kvůli těm krásným slunečním hodinám, které tam ve slunci svítí. Myslím však, že by dvůr potřeboval také nějaké sluničko tam uvnitř. Ale přece - hm! Vy jste se přimlouval za pachtýře. Abyste věděl, tak já to s ním ještě jednou zkusím. Opakuji, vy jste velice dobrý člověk. Tak děti, vstřete svůj kapitál zpět do prasátka a přidejte k němu ještě toto."

Sluničko totiž vytáhlo své porcelánové prasátko, jedno z těch, které se nedají otevřít. Dívka však našla způsob, jak peníze vytřepat, aniž by musela prasátko rozbít. Tudíž vyšlo na světlo třináct feniků, o kterých však Majorek tvrdil, že nejsou žádným bohatstvím. Pan Major však v poslední chvíli vytáhl louisdor a přiložil jej k ostatním mincím.

"Kolik to je?" zeptala se dívka, zatímco držela minci v paprscích slunce.

"Pět tolarů! Pane Majore?" zvolal Felber, zaražený tak vysokým darem.

"Slyšíš? Pět tisíc tolarů!" zvolal Majorek na děvčátko, aniž by se optal, zda je povoleno připsat sem tam tři nuly.

"Pět tisíc? Je to pravda?"

Sluničko nemělo žádný pojem o tisících, pouze vědělo, že je to hrozně, hrozně moc.

"Samozřejmě! Pět tisíc! Za to se dostane celý nájemní dvůr," odpověděl Majorek.

"Pojd', dej to zase hezky všechno do prasátka. Byla jsi chudá, ale skrz mého tatínka ses stala bohatá. Pomalu bohatší než jsem já, protože mně dávají jen usmolené čtyřgrošáky!" Majorek vrhl na otce zdrcující pohled, když pomáhal zastrčit peníze do prasátka. Nyní panstvo odcházelo k vozu v doprovodu Felbera.

"To je nájemní vůz z města," vysvětloval Majorek. Stojí to deset nových grošů za hodinu. Předtím jsme přijeli vlakem. A v Drážďanech máme vlastní koně k ježdění i k potahu. Dokonce máme i sáně. Možná tě pozvu i na narozeniny, Sluničko, moc ses mi líbila!"

Major podal svou ruku Felberovi. Paní Majorova ho následovala a malé Sluničko políbila na ústa. Majorek mával zvědavým vesničanům, kteří přihlíželi. Když vůz zajel za zatáčku, blahopřáli vesničané Felberovi k účtě, které se jim dostalo návštěvou takovéto vrchnosti. Muži zatáhli Felbera do hospody, aby zjistili, o čem si s vrchností povídal. Paní Paula vzala Sluničko za ruku a s matkou odcházely k domku. Opět usedly ke stolu, kde dopijely kafe, zbylé v bachraté konvici. Samozřejmě, že opět probíraly celou událost velmi důkladně. Sluničko se bavilo svým tichým způsobem. Tu dívka našla cosi pod židlí, kde seděla paní Majorova. Byla to malá knížka se vsunutou tužkou. Na přední straně se skvěl zlatý nápis "Poezie". Paula knihu otevřela a listovala popsánými stránkami. A protože nepromarnila školní léta, byla dobrou čtenářkou. - Dodnes proto předčítala po večerech knihy, které její matka nosila z půjčovny ve městě. To bylo milé i jejímu muži, protože posedávání v hospodě, jak činili druzí, považoval za zbytečné a marnivé. Proto paní Paula snadno zjistila, co kniha obsahuje.

"Muselo to vypadnout z kapsy paní Majorové," řekla. "Muselo to vypadnout, aniž by si toho někdo všiml. Jsou v tom samé básně. Jistě je psala sama, neboť jsou některé proškrtané a jiné doplněné. Dokonce i dnes napsala báseň. Je zde dnešní datum u názvu 'Sluničko'. Matko, není to zvláštní?"

"Asi ano," odpověděla dotázaná. "Báseň o našem dítěti. Kdy ji asi psala?"

"Zřejmě v době, kdy jednal Major s pachtýřem, ji psala v zahradě. Asi si Sluničko oblíbila a pohotově o ní složila báseň."

"Jak zní ta báseň?"

"Jsou tady jen čtyři řádky, asi ji ještě nedokončila. Poslouchej."

Přečetla báseň - velice se jí líbila. Potom uvažovaly, jak knihu vrátit majitelce. Paula si vzpomněla na svou přítelkyni paní učitelku.

"Víš, matko," řekla, "stejně jsem ji chtěla dnes odpoledne navštívit. Knihu vezmu s sebou a pan učitel mi jistě poradí. Zabalíme ji a odneseme na poštu."

"Tak je to správné," řekla doručovatelka. "Ale ještě ji jednou přečti, ať šiji zapamatujeme. Báseň o našem Sluničku bychom neměly zapomenout."

Paula ji četla znovu a znovu... Babiččina hlava se zdála být dost tvrdá, proto jí báseň do hlavy moc nešla. Tu Sluničko pravilo se smíchem:

"Já jsem dávala velký pozor a již ji umím zпамěti. Mám ji přednést?"

Aniž by čekala na odpověď, opakovala báseň hned třikrát za sebou tak pěkně, že doručovatelka spráskla ruce úžasem: "No co to je? Už je zase jednou vajíčko chytřejší než slepice? Nezapomeneš ji? Neměla bys, ta báseň je určena jen pro tebe!"

"Já ji nezapomenu, babi. Půjdu teď do zahrady pod černý bez, tam si ji budu tak dlouho opakovat, abych ji nikdy nezapomněla."

Dítě odběhlo. Ženy vešly do domu. Netrvalo dlouho a vyšla paní Paula ve svém nedělním oblečení.

Škola byla dole v ulici, a proto neviděla, že pachtýř vyšel z druhé strany a zamířil do hospody, kde seděl i její muž. Jeho zachmuřená tvář prozrazovala, že rozhovor s panem Majorem nebyl právě příznivý.

Brzy nato vyšla z domu i paní doručovatelka, na nose měla starodávné brýle s velkými skly, v ruce držela odpolední modlitební knížku. Usedla k malému stolu k rozjímání. Brýle nakonec ani používat nemusela, vždyť kniha byla tištěna velkými písmeny, nehledě na to, že ji tato dobrá žena znala zпамěti. Nikdo ani nepostřehl, že tato žena vůbec nikdy nechodila do školy. Jako doručovatelka byla nucena občas něco přečíst, a tak se naučila sama tak trochu číst a psát, i když to nebylo podle mínění jiných ve správné gramatické linii. Babička prostě četla tak, jak nejlépe uměla.

Ukazováčkem jezdila po řádcích, slabikovala, zamyslela se, takže úplně přestala vnímat celé okolí. Nebyl jí ani nápadný stále vzrůstající hluk v hospodě. I přes zavřená okna pronikal neuvěřitelný rámus. Veškerá mládež a děti se shromáždili před hospodou a očekávali s napětím, co se bude dít: Stoly a židle byly hmotně přesouvány, dokonce jedna pивní sklenice prolétla oknem. Vzápětí vyběhla hostinská a běžela přes ulici.

"Doručovatelko!" volala na straň. "Rychle si pojď pro svého zetě, jinak se stane neštěstí!"

Dotyčná se tak lekla, že upustila knihu na zem a brýle odložila na stůl se slovy:

"Neštěstí? Co se vlastně děje?"

"Pachtýř je vzteky bez sebe! Tvrdí, že ho Felber pomluvil u pana Majora. Chce ho zabít! Drží je od sebe, ale oni se snad chtějí umlátit."

"Bože! Ten dobrý Fritz je nevinný! Ještě říkal panu Majorovi, aby si ho ponechal."

S těmi slovy běžela babička ze stráně a přes ulici. Ve stejném okamžiku přicházející Sluníčko vše vidělo a volalo za běžící doručovatelkou:

"Babičko, neutíkej pryč! Chci ti ji říci a také tatínkovi! On ji ještě neslyšel."

Když viděla, že ji babička nevnímá, běžela za ní, aby si vynutila sluchu. Babička již zmizela v hostinci, proto ji tam dívka následovala. A již slyšela rozzlobený hlas svého otce a dostala velký strach. Babička se prodírala zástupem na chodbě a dívka ji následovala, držíc ji za sukni. Tímto způsobem se dostaly až do výčepu právě v okamžiku, kdy se vrhl pachtýř na Fritze s nožem v ruce. Ten nůž byl i důvodem, proč se nikdo z hostů neodvážil Felberovi pomoci. Fritz se snažil v zápalu boje vyrazit protivníkovi nůž. I když byl rozčilen, přesto si ještě uchoval trochu rozvahy. Při jeho tělesné síle se dalo očekávat, že pachtýře přemůže. To ovšem nepochopila jeho tchyně, která přiskočila a držela ho za ruku.

"Pusť mne, matko!" zvolal.

"Ne, ne!" odpověděla. "Já tě budu držet tak dlouho, dokud se mnou nepůjdeš!"

Visela na něm, že se nemohl ani pohnout.

"Pusť mne!" opakoval a námahou mu naběhly žíly na čele. "Když mne nepustíš, stane se tady vražda!"

"Můj Bože, vražda!" klepala se. "Musíš se mnou hned a okamžitě jít!"

Tím ho donutila, aby pustil ozbrojenou ruku pachtýře, který toho ihned využil. Rozpřáhl se a bodnul. Felberovi se ještě podařilo trochu pootočit, takže nůž ho zasáhl pouze do krku. Nyní se již postižený přestal zcela ovládat. Odstrčil matku prudce na stranu, sklonil se, aby pachtýře podběhl. Uchopil ho rychle za obě ruce, prudce ho vyzvedl a plnou silou jím mrštil o podlahu. Zde se na něho opět vrhl a vyrval mu nůž. V tomto okamžiku nastalo úplné ticho. Byl to ten moment, kdy se čeká na hrozný čin. Nikdo ani nedutal, když raněný

22 <

a zakrvácený Felber napřáhl ruku, aby soupeři oplatil bodnutí. A přece nikdo?

Babička ležela na podlaze, vedle ní stálo Sluníčko, chvějící se strachy. Otec klečel na pachtýři, držel ho levou rukou pod krkem, pravou měl s nožem připravenou k ráně. Všem se strachy sevřela hrud'. Pouze dívce problesklo hlavou, že musí něco říci, neví však co! Tu projede hlavou spásná myšlenka. Básnička! Vždyť kvůli ní běžela za babičkou. Dívka potlačila slzy strachu, sepjala ruce a zavolala na otce:

"Otče, já to umím. Já jsem se to naučila a teď ti to přednesu!"

Když Felber uslyšel hlas milovaného dítěte, otočil hlavu. Svěho soka nadále pevně svíral. Mluvit nemohl, na to byl příliš rozrušen, a tak Sluníčko přistoupilo blíže a spustilo jasným hláskem:

Pojď ven mé sluníčko

jsem jaro. Prosím tě maličko Bůh mě posílá, abych s tebou mohlo být
abychom spolu do přírody mohli jít.

Co se nyní dělo, to se dá těžko popsat. Na to slova nestačí. Felber na chvíli zavřel oči. V jeho nitru se dělo cosi, co nikdo zvenčí nemohl vidět. Náhle hlasitě vykřikl. Vyskočil, odhodil nůž a řtil se ke svému dítěti. Poklekl před ním, přivinul je k sobě a neustále je líbal:

"Moje Sluníčko, moje milé Sluníčko -! Ano, ano, je to pravda: milý Bůh tě poslal zvenčí dovnitř -! Co bych byl asi udělal - co, co? Byla by to vražda, vražda! - Před očima se mi zatemnilo, ale pak jsi přišla ty, Sluníčko, a bylo světlo -světlo! Pojď, pojď, pojď -jdeme ven! Tu básničku neznám, ale vím, zeji seslalo nebe, abys zachránila svého otce. Jdeme ven, i ty matko. Doufám, že to bylo naposledy, co jsem se takto nechal unést hněvem."

Přivinul dívku na hrud', zvedl ze země matku, vzal ji za ruku, a vyšel ven, aniž by se staral o pachtýře. Ten vstal ze země a díval se jako nepřítel. Felber odcházel domů, ale uprostřed silnice se zastavil, neboť viděl přicházet Paulu se zabalenou knihou v podpaží. Vracela se z návštěvy.

A co se objevilo támhle níže? Vždyť to je vůz pana Majora! Proč se vrací?

Paula si ihned všimla toho, čemuž dosud nikdo nevěnoval pozornost. Zbledla, sepjala ruce a zvolala:

"Fritzi, co je s tebou? Vždyť krvácíš! Bože můj!"

Vzala mu dítě z náručí, sundala si šátek z krku, roztrhla mu límec a on jí odpovídal se šťastným úsměvem:

"Žádný strach, Paulo. To zranění není nebezpečné, vždyť necítím ani bolest."

"Ale ta krev, ta krev! Byl jsi snad raněn?"

"Jen trochu, rána není hluboká."

"Ne, ne! Vždyť to vidím, bodnutí je hluboké. Kdo to vlastně byl? Oh, že se ptám, vždyť stojí támhle u okna. Vidím, že to byl pachtýř, žádný jiný -"

Byla přerušena vozem, který v tom okamžiku přijel.

"Tady jste!" řekla paní Majorova. "Musela jsem u vás ztratit svou knihu básní. Nemohu ji najít, tak se vracíme."

"Zde je ta kniha," odpověděla Paula a podávala jí do vozu balíček. Potom se otočila k muži:

"Ležela pod židlí, chtěla jsem ji poslat poštou." Během řeči přidržovala muži šátek na ráně ve snaze zastavit krvácení.

Tím upozornila vrchnost. Major hned sestoupil z vozu a prohlížel Felberův krk.

"Vždyť krvácíte!" zvolal. "Bodnutí, není to nebezpečné, ale je to vedle tepny. Já vám to obváži. Ale hlavně, kdo vám to udělal a proč?"

Ptal se velice přísně. Protože Felber váhal s odpovědí, poblíž stojící sedlák vše stručně vypověděl. Považoval to jako představitel obce za svou povinnost.

"Kde je ten nožový hrdina?" tážal se Major. Jako rozhodný člověk věděl, co musí následovat.

"Je ještě uvnitř v hospodě."

"Pojďte všichni dovnitř, musím tuto situaci řešit."

Otočil se k paní Majorové se slovy:

"Pojedeš ihned s Felbrem a jeho paní do apatyky*). Obstarejte tam obvaz, abychom ho mohli obvázat. Tomu přece rozumíš. Pak přijďte za mnou. Buď budu v hospodě nebo naproti U Sluníčka. Mladý ať vystoupí, může být zatím s tchyní."

Bylo vidět, že Major je rozhodný člověk. Co řekl, bylo hned splněno. Největší radost měl ovšem Majorek.

"Pojď, Sluníčko," řekl, když vůz odjel a otec zašel do hospody. "Vím, co budeme dělat."

"Co?" ptala se dívka.

"Váš domek se stane apatykou. Já budu raněn a ty mě obvážeš."

"Ale kdo tě bodne?"

"O to se už postará tchyně. Vezme největší nůž nebo mou šavli. Máte krev?"

"Ne!"

"Ale obvazy a takové věci máte?"

"To ať najde babička, já nevím, kde to vězí. Ale klíč od komory visí tamhle na hřebíku."

"Tak něco seženem. Tak pojď!"

Babička vše s úsměvem vyslechla. Šla do domku před dětmi, aby obstarala všechno potřebné pro dětskou hru. Hra začala v zahradě, a když mělo dojít k bodnutí, zjistila babička, že je prožitou událostí tak rozrušena, že si musí jít na chvíli lehnout. "Děs jí ještě leží v údech," tak podotkla. Tím nebránila ovšem dětem ve hře.

Majorek tvrdil, že se i bez pomoci tchyně celkem dobře vyzná, a tak babička mohla odejít do své komůrky.

Major prošel chodbou hospody a vešel do panského lokálu, kde se většinou konala zasedání představenstva obce. Nezapomněl přikázat, aby nikdo z hostů neodcházel, k čemuž měl právo z titulu své hodnosti. Začal vyslýchat jednotlivé svědky, nakonec pachtýře.

Ale všechno mělo dopadnout jinak, než si představoval. Mezitím se vrátil vůz a paní Majorova s Paulou a obvázaným Felbrem vešli do lokálu. Když Fritz slyšel, jak tvrdě chce pan Major zakročit proti pachtýři, prosil ho o milost pro zlosyna.

"Bude zavřen a předveden před soud ve městě. Je to těžké ublížení na těle a kdyby šla rána jen o kousek vedle, zasáhla by tepnu. Vy, milý Felbere, byste byl po smrti."

"Tak žádám taky, abych byl zavřen, pane Majore."

"Vy? Nesmysl! A proč?"

"Protože jsem se ho snažil zabít. Kdyby nepřišlo mé dítě, určitě bych ho býval probodl."

"Ale vy jste to neudělal a to stačí. A kdybyste to udělal, byl byste omilostněn, neboť by to bylo v sebeobraně."

"To nebyla sebeobrana, jsem podstatně silnější než on. Vlastně by stačilo, když jsem mu vzal jeho nůž."

"Ale vaše tchyně svým nepředloženým jednáním ohrozila váš život. Nemáte vůbec žádný důvod sám sebe obviňovat."

Pachtýř začal a vy jste zůstal klidný a rozvážený, dokud nesáhl po noži. Navíc vás napadal za to, že jste ho pomlouval, třebaže je pravda to, že jste se za něj naopak přimlouval."

"Ale pane Majore, já prosím -"

"Žádné prosby více!" přerušil ho Major. "Vy nevíte, jak to s ním vlastně stojí. Není to jen špatný počtář, ale i lump a podvodník! Když ho udám pouze za toto, bude odsouzen, aniž bychom přihlédli ještě k tomu, že vás napadl. Ale vyslechněme další svědky."

Řekl to tónem, který nepřipouštěl odporu. Všichni svědci mluvili vesměs ve Fritzův prospěch. Když vše skončilo, zavolali dovnitř pachtýře, který působil dojmem, že ví, čeho se dopustil, ale ničeho nelituje. Jeho pohled říkal jasně, že si na něj musí Felber dávat pozor. To neuniklo Majorovi, který se stával proti pachtýři stále zatvrzelejším.

"Má zde místní strážník pouta?" zeptala se vrchnost.

"Ne," zněla odpověď. "V této vesnici se nikdy nic špatného nestalo!"

"Nuže, postačí řemínky, abychom podvodníka a vraha dostali do městské věznice."

Při těchto slovech pachtýře zamrazilo v zádech, třebaže to byl jen úvod k tomu, co muselo následovat. Jenomže člověk myslí a Majorek řídí. Tento přísný úvod se dostal na zcela jinou kolej, než si pan Major představoval. V předsíni se ozval veselý pokřik, který Majora velmi rozčilil. Zlostně vstal a vyhlédl ze dveří. Co však spatřil, zcela přeladilo jeho hněv v úsměv. Musel se kousnout do rtu, aby nepropukl v hlasitý smích.

Co to ale bylo, co Majora tak rozveselilo? Samozřejmě Majorek se Sluníčkem! Major otevřel dveře dokořán, aby i ostatní mohli vidět to, co u něho vyvolalo takové veselí.

Představme si: obě děti vcházejí pomalu, mírně vepředu jako milosrdná sestra Sluníčko, za ní Majorek, ten bodnutý, který ji byl obvázan. Milosrdná měla na hlavě koš se šitím její matky, připevněný pod bradou modrou stuhou. Čepec musí mít přece každá ošetřovatelka! Přes to měla přehozený jako závoj velký nedělní kapesník. Modrý kabát, který ji vlál z ramen, byla vlastně matčina zástěra. Na jejích nohou plandaly velké tátovy vlněné ponožky, protože, jak řekl Majorek, žádná milosrdná sestra nesmí klapat botami. Několika skleničkami od léků, přivázanými na krku, dodávala vážnost svému úřadu. V rukou nesla roztažený prastarý babiččin deštník. A Majorek^[^]. Na první pohled bylo vidět, že musí být

moc raněný. Nejen na krku, jako byl Fritz Felber, ale vypadalo to, jako by prošel nejtěžší bitvou. Byl obvázan velice pečlivě po

celém těle. Poraněné čelo měl obvinuté kolem celé hlavy, samozřejmě včetně čepice, která musela být otočena kšiletem dozadu. Celý jeho krk vězel ve vatě, nasáklé prolitou krví. Pravá ruka, silně obvázaná mu visela v pásce. Lépe na tom nemohla být ani jeho levá noha, neboť vězela až po kyčel v červeném flanelu. Svůj vojenský kabátek měl Majorek přehozený přes ramena. Korunu všemu nasadil jeho mladý, přesto utrápený obličej. Tak oba vešli - pomalu, smutně, prostě k politování. Kvůli kvalitnímu obvazu nohy se Majorek nemohl téměř pohybovat. Nyní stáhl svůj obličej v hroznou grimasu, přičemž neustále skuhral. Sluníčko vstoupilo a prohlásilo:

"Tady ho vedu. Teď musí vypít kapku životabudiče."

Zcela projít dvěma se však dívce nedařilo, neboť jí v tom bránil velký roztažený deštník. Proto jí ho pan Major odebral. Obojí rodiče se tvářili rozpačitě a nevěděli, zda nadávat, nebo se smát. Konečně propukla paní Majorova v hlasitý smích, kterým se nakazil pan Major a potom i ostatní.

"Ale děti, děti, kdo vás přivedl na takový báječný nápad?" zeptala se paní Majorova, přitom se shýbla a políbila Sluníčko na tvář. "Kdo tě navlékl do takové maškarády?"

"Já a Majorek."

"A babička pomáhala?"

"Ne, ta spí. Má ještě děs v údech, a tak jsem si stoupla na židli a vzala klíč od komory. A deštník jsme našli pod kanapem."

, A ty?" obrátila se paní Majorova na pacienta. "Odkud máš všechny ty rány?"

"Od pachtýře!" odpověděl.

"To se mu nevyplatí, hned ho dáme do vězení!"

"Ne!"

"Proč ne?"

"Já to taky říkal, ale Sluníčko nechce."

"Proč ne?"

"No proto - protože - no prostě nechce."

"Ale obvaz na krku již máš velmi krvavý."

"Ale to je přece jen šťáva z malin," vysvětluje Sluníčko. "Máme jí ještě celou láhev."

"A ta vata?"

"Taje z mé deky, má díru. Já ji pak zase vrátím."

Všichni se dali do smíchu.

"Ale ta rána na hlavě," pokračovala paní Majorova, "taje vážná!"

"Ano, celé ucho je pryč!" přisvědčilo Sluníčko. "Ale zase jsme ho přilepili."

"Čím?"

"Papírem, vodou a bramborovou moučkou! Asi je to ta z dnešních knedlíků, protože jsme ji našli v korýtku naší kozy."

Opět všichni propukli v smích.

"A ten červený flanel na noze?"

"To byla sukně mé matky. Taji rozpárala, aby mi z ní ušila novou."

Tu se paní Majorova otočila na Paulu a zeptala se:

"Vy musíte přešívát staré věci? Nemáte peníze na nové?"

"Člověk musí hledět do budoucna," odpověděla. "Musíme myslet na stáří a tudíž opravdu šetřit. A když je člověk šikovný, udělá ze staré věci novou."

Tu se paní Majorova zadívala dlouze na svého muže. Rozuměl a přikývl. Potom podala Paule ruku se slovy:

"Jste hodná žena. Možná už brzy budete mít vyděláno na novou sukénku pro malé Sluníčko. Teď si děti sedněte, dokud tady neskončíme!"

"Já přece nemůžu," odpověděl Majorek a ukázal na svou nohu.

"Já ti pomůžu," řekl pan Felber.

Sklonil se a začal odstraňovat z chlapce všechny obvazy a náplasti. Když skončil s nohou, začal s hlavou. Přitom prohlásil vážně:

"To bude trvat hodiny a hodiny, než to přestane bolet. Bramborová moučka se vpila do vlasů, ztvrdla a slepila je. Musí se to pomalu rozmočit."

Pan Major se chtěl přísně zatvářit, ale Sluníčko si hned vědělo rady.

"Tak tedy Majorek zůstane u nás," řeklo. "Budeme mu držet celou noc hlavu pod vodou, do rána se jistě moučka rozpustí."

Všichni se opět dali do smíchu.

"Příjemná situace," řekl Major. "Sám musím prohlédnout zranění mého syna."

Při prohlídce obvazu podotkl: "Mladý skutečně trpí nejhorší věcí na světě. Je to celkové zaškrobení, takže mu musíme dávat tři až čtyři hodiny teplé obklady, abychom ho zbavili zbytků knedlíků. Kde je hostinský?"

Ten ihned přišel.

"Řekněte mému kočímu, že musíme dnes zůstat u vás. Na to, abychom se dnes ubytovali ve dvoře, není vhodná doba. Snad až tam začne pracovat nějaký poctivý pachtýř, který není takový násilník, jako dosavadní."

Tím se opět myšlenky všech vrátily k tomu, co se zde původně projednávalo. Pachtýře přepadl velký strach, když slyšel, že by měl dostat pouta a být vsazen do vězení. Věděl, že alespoň druhou pohružku vrchnost splní. Proto dospěl k rozhodnutí, které vyjádřil Majorovi slovy:

"Pane Majore, pust'te mě. Dejte mi tři sta tolarů za vše, co mi zde náleží, a já hned z tohoto místa odejdu do Ameriky. Ve dvoře se ani nezastavím."

Pan Major se nad jeho slovy ani nepodivil.

"Jo, jo, Amerika!" řekl. "Ten, kdo neumí hospodařit, nebo se štítí práce, vždycky chce jet do Ameriky. Přitom v Německu je dost místa pro poctivé a pracovité lidi. Proto si vždy myslím své, kdy mi někdo řekne, že chce odejít do Ameriky. Mezi stovkou těch, co tam jedou, je sedmdesát neschopných lidí, dvacet nervózních a pouze deset lidí z nich je poctivých. Ale ti tam jedou obchodně."

"Já se tam užívám. Potřebuju jen těch tři sta tolarů, abych se tam dostal, nic víc. Uvažte to, prosím, pane Majore. Co budu tady platný ve vězení?"

Tu sklouzlo Sluníčko ze své židle a přistoupilo k němu s otázkou:

"Potřebuješ peníze, pachtýři?"

"Ano," odpověděl.

"A budeš ještě bodat mého tatínka?"

"Ne."

"Pamatuješ si, jak jsi mi dal tehdy jedno jablko a dvě švestky?"

"Ano, pamatuji se."

"To bylo dobré. Ale já jsem také hodná, můj tatínek i pan Major, maminka i paní Majorova i malý Majorek jsou hodní. My ti dáme pět tisíc tolarů, které jsem dostala od pana Majora. K tomu ti ještě přidám svých třináct feniků, které jsem si ušetřila. Musíš ale počkat, až je vyklepu z prasátka, které mám od babičky. To prasátko ti ale nedám."

Paní Majorova přistoupila k dívce a zvedla ji do náruče se slovy:

"Milé dítě! Ted' se chováš tak, že se my dospělí musíme stydět. Z prasátka nic nevyndávej, já ti slibuji, že ti do něj dám vše, co mám teď u sebe."

Načež vysypala vše, co měla v peněžence, na stůl. Dítě váhalo, ale Majorek řekl:

"Jen si to vem a dej si to do prasátka, Sluníčko! Maminka ti to dává ráda a já nejsem proti tomu. To tě však nezabavuje povinnosti dávat mi teď tři hodiny teplé obklady na hlavu, protože jsi to byla ty, která mě takto oblepila."

Také pan Major cítil pohnutí. Chodil sem tam místností a uvažoval. Náhle se zastavil a řekl svému bývalému pachtýři:

"Dobrá, budu mít k tobě ještě jednou ohledy, chlape. Dám si však své podmínky. Nebudu tě podporovat, aniž bych měl jistotu, že se tě opravdu zbavím. Poslyš, co ti krátce a stručně řeknu."

V očích pachtýře se zajiskřila naděje. Major pokračoval:

"Ihned odtud odejdeš a v životě se do vesnice nevrátíš. Nyní dostaneš deset tolarů na cestovné do rezidence. Zítra večer tam přijedu a ráno ti vyřídím veškeré potřebné papíry. Pozitíř za mnou přijdeš. Můj sluha tě odveze do Hamburku nebo do Bréma a zavede tě až na loď. Pět minut před odjezdem loď opustí a dá ti slíbených tři sta tolarů. To, co jsi zde způsobil, bude promlčeno nejdříve za deset let. Pokud se mezitím objevíš ve vesnici, budeš zavřen a potrestán, to ti slibuji. To samé se stane, pokud se tu dnes ještě objevíš. To je má podmínka a při tom zůstane. Jsi srozuměn?"

Toto pachtýř neočekával. Velice se mu přičilo takové jednání, ale spolkl svou zlost a chvíli přemýšlel. Pak se hluboce nadechl a řekl jako ten, kdo se musí podřídit násilí:

"Dobrá, jsem spokojen. V tomto hnědém nezůstanu již ani chvíli a čím dříve odejdu, tím lépe. Nového pachtýře však znám a budu na něho dlouho vzpomínat."

Aniž by dal Major na jeho slova, vysázel mu deset tolarů na stůl. Pachtýř je se zlostným úsměvem vložil do kapsy a odešel. Ve dveřích se ještě zastavil, otočil se a vyšel vstříc Sluníčku, které právě zastrkávalo poslední minci od paní Majorové do prasátka.

"Sluníčko," řekl, "ty máš třináct feniků?"

"Ano," odvětilo.

"To je nešťastné číslo. Protože jsi však se mnou hezky jednala, osvobodím tě od něj. Dej mi ten třináctý feník!"

"No jo, ale který je ten třináctý?"

"Zaručeně ten, který vypadne první z prasátka."

Na to začalo dítě klepat prasátkem, až vykoul jeden feník ze škvíry. Sluníčko ho vytáhlo a ukázalo pachtýři se slovy:

"To je ten nešťastný?"

"Ano."

"Tak já zatřepu ještě jednou!"

Udělala to, a když druhý feník vykoul ze škvíry, podala ho pachtýři se slovy:

"Tento přináší štěstí, ten si vezmi - ten první ti nedám!"

"Štěstí!" zvolal. "Kdyby to tak byla pravda, Sluníčko. Tento feník si schovám, dokud neumřu. Kdybys někdy něco ode mne moc potřebovala, dej mi vědět. Udělám všechno, co budeš chtít."

Tak zastrčil malý penízek do zvláštní kapsičky a položil ruce na dětskou hlavičku, kde je nechal chvíli ležet. Pak odešel, aniž by řekl slovo.

V místnosti bylo chvíli úplné ticho. Obyvatelé rudohoří v takových chvílích říkají: "Byl s námi dobrý anděl!" Všechny oči hleděly na dítě, které i u takového člověka, jakým byl pachtýř, dokázalo vyvolat šlechetný pocit.

Nyní dívka uschovala prasátko. Protože všichni kolem mlčeli, pronesla:

"Jďajorek už je zase celý zdravý, jenom na hlavě ne. Už mě nepotřebuje, tak mohu zatím sundat tu maškarádu."

Paula byla připravena jí hned pomoci. Stačilo několik okamžiků a milosrdná sestra vypadala opět jako dříve. I chlapec svlékl vše, co nepotřeboval, pouze jeho hlava ukazovala, že je dosud těžce nemocný. S Felberovou pomocí se i tato za chvíli vešla pod čepici. Přebytné svršky dětí byly zabaleny do zástěry a pan Major vyzval všechny k procházce jarním podvečerem. Zahradou hostince prošli do volné přírody. Vrchnost zamířila své kroky do míst, kde byla její pole.

Pan Major v doprovodu Felbera, doprovázeni svými manželkami. Za nimi se vedly obě děti. Jednalo se o jistý druh zkoušky, čehož si Felberovi brzy všimli. Úzko jim však nebylo, byli vychováni na statku a na všechny otázky odpovídali správně. Felber se dokonce natolik osmělil, že navrhoval Majorovi různá zlepšení, kterými by se zvýšily výnosy a usnadnila práce. Major z něj měl pochopitelně velkou radost. Paní Majorova se již dávno vzdala snahy zkoumat vědomosti Pauly, která ji daleko předčila znalostmi rostlin i plodin. U dětského páru to bylo ještě horší. Majorek se blamoval každou chvíli. Zaměnil buk za dub, šterk za písek, plot za houští, lávku za most až to došlo tak daleko, že mu dívka vyčimla:

"A je, Majorku, ty jsi hloupý! Kdyby muchomůrky byly modré jako švestky, pak by musely mít pecky a daly by se jíst."

"To je pravda," řekl. "Sluníčko, od tebe se člověk může leccos naučit. Chtěl bych, aby tvůj otec byl pachtýřem na našem dvoře. To bych k tobě i častěji přijel a mohli bychom se projít."

"To by bylo dobré. Nic proti tomu nemám."

"No jo, ale jestli to tatínek bude chtít?"

"Bude muset, když nechceš ty!"

"Ale přece jsi slyšela, že to chci!"

"Tak ujednáno!"

"Ty, Sluníčko, já tomu ještě pořád nevěřím."

"Tak tomu nevěř, ale já to vím lépe. Vždyť pan Major a paní Majorova dělají všechno, co si Majorek vymyslí - toho jsem si všimla."

"Máš pravdu, akorát jsem si to neuvědomil. Nyní už ale budu chtít. Pojd'!"

Vzal ji za ruku a rychle ji táhl pryč, protože během řeči zůstali stát a nyní museli své rodiče rychle dohonit.

Cestou, kterou šli, se vraceli do vesnice. Hned na rohu nájemného dvora přišli na silnici. Jakmile se zatočilo za roh, přiblížili se k vratům dvora. Slunce chtělo právě zajít za kopce a posílalo své poslední paprsky na hodinového anděla, kterého se Sluníčko ptalo na polední hodinu. Rodiče tam zůstali stát, aby počkali na děti. Vtom ukázalo děvče na anděla a řeklo: "Otče, jsem hladová a unavená, zeptej se anděla, jestli je čas na večeři!"

Místo otce odpověděl pan Major:

"I já mám chuť k jídlu, protože jsme neobědvali a vaše knedlíky byly již snědeny. Ale dnes večer se najím u svého nového pachtýře. Řekni, Sluníčko, víš, kdo to bude?"

"Ty to ještě nevíš?" odpovědělo dítě a vesele se usmálo. "Já už jsem to věděla před půlhodinou!"

"Skutečně? Kdo to tedy je?"

"Mám ti ho ukázat?"

"Ano."

"Tak zavřete oči, ale oba. Pak ti ho dám do ruky."

"Jen jestli bude souhlasit. Zkusme to. Tak, můžeme začít!"

Zavřel oči. Pak vzalo Sluníčko ruku otce a vložila ji do ruky pana Majora. Pak poodstoupila, tleskla hlasitě rukama a zvolala:

"Tak otevřete oči. Nový pachtýř je zde!"

Vrchnost otevřela oči a Felber chtěl cuknout rukou a vyčinit dítěti, ale pán ho držel pevně a pokynul mu, aby mlčel.

Obrátil se na dítě:

"Ano, je to ten pravý, ale řekni, Sluníčko, jak jsi to předem věděla?"

"Já jsem to vyjednala s Majorkem, zněla její pevná odpověď."

"Ah, tedy ty a Majorek! To bych ale měl poslechnout?"

"Ty vždycky poslechněš, když Majorek něco chce, to víme oba."

Tu jeho obličej zvažněl. Podíval se na ženu, která sklopila zrak. Pustil ruku Felbera a vzal její ruku.

"Jaký rozum z úst dítěte," řekl pomalu a hlubokým hlasem. "Rozuměla jsi tomu?"

Přisvědčila a podívala se na něho, jako by chtěla prosit za odpuštění, nebo něco slíbit.

Potřásl ji rukou a pokračoval:

"Vidím, že víš, proto o tom nemusím mluvit. Držme slovo, ty a já, oba. Dětské duše jsou tím nejcennějším, co nám milý Bůh nadělil. Ať ta naše dětská duše je v tak dobrých rukou, jako náš nájemní dvůr, který vám, Felbere, tímto předávám. Ano, vy jste nový pachtýř. S vámi projde Sluníčko skrze tuto bránu. Jste zvyklý bydlet U Sluníčka, a tak přejmenujme tento dvůr taky tak - U Sluníčka nebo třeba Sluníčkův dvůr, to nechám na vás. Bůh provázej vaše kroky. Nyní vám otevřu dveře."

Otevřel veřeje a vstoupil dovnitř s Felberem, který byl tak překvapen, že se nezmohl na slovo. Ženy chtěly následovat, ale zabránil jim v tom a řekl veselým hlasem:

"Prosím, nechodte s námi. Jde jen o to říci to místním lidem. Na to my dva stačíme. Vy ale jděte s dětmi za babičkou, jestli nemá údy ještě ztuhlé hrůzou. My pak přijdeme. Jenom řekněte, že Sluníčko má hlad, a pak se vše uspořádá, jak má být."

"I mé teplé obklady?" ptal se Majorek, přičemž sundal čepici a ukázal svou ozdobu hlavy.

"Buď bez starosti, můj mladý," odpověděl otec. "Určitě je dostaneš. My víme, že potřebuješ i jiné obklady. Sluníčko nám otevřelo oči. Poděkuj se u ní!"

Dětské zvolání

I. KAPITOLA

Odpolední vyučování skončilo a malí osmiletí až devítiletí caparti radostně vyklouzli ze školních lavic, aby své dosavadní vězení vyměnili za zlatou svobodu. Učitel se postavil ke dveřím, aby na rozloučenou stiskl jejich drobné ručky.

"Paule Fährmanne, tvé ruce nemám rád," odmítl jednoho statného kudrnáče, který mu s úsměvem podával svou ruku. Po této poznámce stáhl chlapec ruku a tázavě se podíval na učitele.

"Myl ses?" otázal se učitel.

"Ne."

"Dnes ne?"

"Ne!"

"A včera také ne?"

„Ne."

"A kdy tedy?"

"Vůbec ne."

Chlapec pokýval hlavou, v tváři měl výraz, jako by si nemohl vysvětlit, proč by se měl někdo mýt a česat.

"Podívej se, Paule, na své prsty, jsou slepeny špinou a nohy máš obaleny bahnem. Z vlasů ti trčí seno a sláma. To takto i spíš?"

"Ano."

"V posteli?" Ne."

"Kde tedy?"

"Ve stáji a na seníku!"

"Cože, Paul Fährmann a spí na seníku?!" Tento dobrý muž nemohl pochopit, proč jeden z nejbohatších synků ve vesnici nemá lepší ubytování.

"Podívej na své roztrhané kalhoty. Také tvá bunda nevypadá lépe. Takto již nikdy nesmíš přijít. Vypadáš jak pobuda. Řekni své matce, že tě má posílat do školy čistšího!"

Ruměncem ve tváři chlapce se prohloubil a jeho oči zvlhly. Se sklopeným zrakem se vytratil na ulici, kde se kolem něho seskupily ostatní děti s pochopením. Vypadalo, že jen jediný měl z jeho pokárání radost.

"Paul je ztřeštěnec!" zvolal. "Už nikdy nesmí do školy!"

V příštím okamžiku položil napadený svou tabulku na zem, popadl posměvážka, povalil ho a dal mu pár facek, jen to mlasklo.

"Tady máš svou odměnu, lotře," řekl klidně a sbíral své věci. "Jsi pomlouvačná huba a už si s námi nesmíš hrát."

Nikdo neodporoval. Paula měli za malého Goliáše. To mělo svůj důvod v tom, že se nebál žádné husy a žádného psa. Dokonce neutekl před žádným koněm, a co bylo hlavní, uměl si bezvadně hrát. Dokonce vymýšlel stále nové hry, které by nedokázal vymyslet ani dobrý pan učitel. Proto se stal velitelem party a nebylo většího neštěstí, než když někomu zakázal společnou hru.

Dnes to na cestě domů nebylo tak veselé, jako jindy. Paul byl zamyšlený a téměř neodpovídal na dotazy druhých. Teprve u rodičovských vrat se rozhovořil:

"Běžte domů a vemte si pořádnou svačinu," rozhodl. "Potom přijďte k písečné jámě a vemte si s sebou pušky. Budeme si hrát na loupežníky."

Potom pomalu, se zřejmou nevolí, vstoupil do místnosti. Zde seděla u odpolední kávy čeled' a u okna šička, která spravovala šaty. Uprostřed místnosti stály dvě velké díže, postavené na čtyřech židlích.

Selka se pozitíří podruhé vdávala a proto bylo všude plno pečení, uklízení a práce.

Selka byla velice hezká žena. Její husté černé vlasy nyní splývaly po zádech. Měla čerstvý a kulatý obličej mladé dívky, černé oči jí jiskřily pod přivřenými víčky. Při řeči odhalily rudé rtíky drobné bílé zoubky. Jak zde stála s vyhrnutými rukávy a pracovala s těstem, asi by leckterý mladý muž od ní neodtrhl oči.

"Matko, mám hlad," řekl mladík nesměle.

"Nemám na tebe čas, tuláku!" odpověděla hlasem, jako by na ni promluvalo cizí žebrající děcko. "Počkej do večera. Teď jdi ven, tady není pro tebe místo!"

"Pojď sem, Paule," řekla jedna děvečka. "Tady máš kousek chleba."

S vděčným úsměvem uchopil chléb a odcházel. U dveří se ještě váhavě otočil:

"Matko, učitel řekl, že mám chodit umytý a učesaný. Také mám potřhané oblečení. Takto již nesmím nikdy přijít do školy."

"To řekl učitel?" zeptala se se zlým pohledem. "Běž ven a nech se od něho třeba nabalzámovat. Akorát se potřebuju starat o nějakého špindíru!"

"Dokonce i na ulici mi nadávali, že jsem ztřeštěnec!" dovolil si podotknout.

"To taky jsi, ty odporný špačku! Jdi pryč, já se stydím, už jen když tě vidím!"

Sklopil zrak a šel ke kamnům, kde byl uložený hřeben.

"Co chceš tam vzadu? Nechceš snad zavšivit a rozlámat hřeben? Už vypadni, nebo tě poženu!"

Přicházela k němu s výhrušně zdviženou rukou. Odběhl ke dveřím, kde s pocitem ukřivdění řekl:

"Jdu k babičce! Selka z Lipového dvora mě již umyje!"

Nestačil už utéct, neboť ona k němu přiskočila a uhodila ho těstem obalenou rukou do obličeje, až upadl na zem.

"Cože chceš udělat? Ty chceš jít do Lipového dvora k té staré čarodějnici Fährmannové? Chceš se snad nechat hladit od mladé hezké Mínny? Teď jsi dostal jednu, to ti snad stačí. Oblížej těsto, o svatbě stejně nic nedostaneš. Jestli uslyším, žeš tam byl, vyřídím si to s tebou jinak!"

Vystrčila ho ze dveří, až narazil na protější zeď a svezl se na kamennou podlahku.

Když se zvedl, odkulhal do stáje, kde měl svůj úkryt v seně, v němž měl uschovány své školní potřeby. Potom, když se zřejmou chutí snědl kousek suchého chleba, vytáhl z úkrytu dřevěný meč, kterým se opásal, a flintu, kterou si hodil přes rameno, a odkráčel směrem k vesnici, kde na něho čekali kamarádi.

Ti už byli v plné činnosti a rozdělili se na vojáky a loupežníky a ti druzí museli být zajmuti. Většina zločinců již byla zajata, když přišel. Všichni ho radostně vítali.

"Už je tady náš kapitán!" volal jeden, "a přináší velkou flintu, se kterou nás osvobodí. Střílejte, Paule, pak zdrhnem!"

"Zůstaňte všichni klidně stát, než je postřelím. Přece nebudeme utíkat před vojáky! To by byla pro nás hrozná ostuda. Kdo je nejvyšší poručík?"

"Já!" odpověděl tázaný s důležitým výrazem ve tváři.

"Přiď se tedy první na řadu. Dávej pozor, jak střelím, padneš a zůstaneš ležet, dokud nevyhrajem."

Tady nesměl nikdo protiřečit. Tak už se to stalo stokrát a Paul nestrpěl žádnou neposlušnost. Postřílel všechny vojáky a nechal je obživnout, až když začala nová hra.

"Já si s váma budu také hrát," řekl jeden, který právě přišel. Byl to tentýž, který se před školou posmíval Paulovi.

"Ne, to ti nedovolím," řekl Paul, "ty už jsi navždy skončil. Posměváček nesmí být vojákem, a už teprve ne loupežníkem. Dokonce bych neměl ani chuť tě osvobodit, kdyby tě zajali."

"To by taky byl ten pravý!" zněla opovržlivá odpověď. "Vždyť ty ani nemůžeš osvobodit svého otce, který vybral pokladnu a teď sedí ve vězení. Jeho osvobodí, jestli to dokážeš, Paule!"

Sotva to dořekl, už dostal jednu flintou po hlavě.

"Tady máš jednu, zlej chlače! Můj otec je ten nejlepší v celé vsi, dokonce lepší než ten tvůj. On ty peníze nevzal! Byl uvězněn nevinně, to říká babička i Míňa. Jestli budu chtít, tak ho hned osvobodím, to se ukáže!"

Svaloval hochy k sobě.

"Poslouchejte, budeme si teď hrát na vězení, to jsme ještě nehráli, určitě se vám to bude líbit. Jednou jsem tam byl s babičkou a vím, jak to tam chodí. Táhle je dům, tady zeď a tudy se jde do příkopu, kde roste zelí a salát. Takhle jsme to viděli, vězni okopávali zeleninu a u nich stáli vojáci s puškama, aby nemohli utéci. Ukážu vám jak. Teď se rozejděte tak, že vy jste vojáci a vy trestanci. Ty budeš můj otec a -můžeme začít. Nabiju pušku a všechno postřelím. Až nebudu mít náboje, budu vás bít pažbou, jak to dělal tatínek, když byl ve válce. Ten také nebude čekat, až zvítězím, ale protože je silnější než každý voják, pokusí se sám získat svobodu, až mě uvidí. Tak to tak udělej - a vyjděte. Začínáme!"

Všichni poslouchali s otevřenou pusou pravidla nové hry a rozběhli se na svá místa. Flintu, kterou dostal Paul od svého otce, byla všemi uctívána, protože skutečně střílela a tudíž hrála ve všech hrách hlavní roli. Osvobození vězně se všem tak líbilo, že hráli hru tak dlouho, dokud nebyl čas jít domů. Potom se seskupili a maširovali v řadách k vesnici. Před jedním statkem pod rozložitou lípou seděly dvě ženy a s úsměvem pozorovaly pochoduující mládež.

"Jestlipak ten Paul není vždycky plukovníkem?" řekla mladší a obrátila své oči ke starší ženě, která měla oči chráněné zeleným štítkem před zapadajícím sluncem.

"Na takovou vzdálenost ho už nerozeznám, zavolej ho přece, Míňno," odvětila.

"Není ani zapotřebí, už jde sám."

Hoch se skutečně rozloučil se svými kamarády a přicházel s hrdým výrazem ve tváři.

"Babíčko, tady jsem. Právě jsem osvobodil tatínka."

"Jen kdybys mohl," vzdychla babička, "pak bys byl víc než náš advokát, který nám nepomohl, a víc, než muži, kteří ho drží pod zámek."

"Já to dokážu, babíčko, zkoušel jsem to v písečné jámě a brzy půjdu do města a přivedu otce domů. Pak také dostanu chleba s máslem, že, selko z Lipového dvora?"

"Máš asi hlad, vid'?" ptala se.

"Velký, takový, jaký jsem ještě nikdy neměl."

"Co jsi vlastně dnes jedl?"

"Dnes ráno nic, k obědu nic a po škole jsem dostal kousek chleba od děvečky. Od matky nedostanu nic kromě bití a výprasku. Ona mě nemůže vystát, protože jsem moc podobný otci. Říkala to husarovi Kurtovi a já to slyšel. Už ji nemám rád, proto jsem přišel za tebou Míňno, i když dostanu velký trest. Mám tě moc rád."

Přivinula ho k sobě slovy:

"Ty jsi na bohatém Fáhrmannově dvoře jak Popelka, která se musí schovávat a pryč ji nepustí. Musím udělat to, co jsem si předsevzala. Půjdu za soudcem, aby tě oprostil od té krkavčí matky a přičknu tě mně. Kdo ví, jak by ti bylo, až ti pozití přivede otčima."

"Nechci žádného otčima! Já ho nestrpím a vyženu ho se svou flintou!"

"Bohužel to musíme strpět, Paule, proti tomu není pomoci. Já tě ale u nich nenechám a vezmu tě k sobě."

"To bych moc chtěl. Matku už rád nemám a toho Kurta už vůbec ne. On ji drží hlavu jako můj otec a mě stále vyhazuje ven a od stolu. Proto jsem se raději vystěhoval do stáje. Dej mi, Míňno, prosím, kus chleba, nebo budu muset brečet."

"Pojď dál, dítě, dostaneš vše, co potřebuješ."

"Také se musím umýt a učesat, jinak nesmím zítra do školy!"

"A matka?"

"Ta mě vyhodila ze dveří."

Babička vstala a vešla do domu. Chtěla zakrýt slzy, které se jí draly do očí. Oni ji následovali.

Když po chvíli hoch vyšel na ulici, byl celý proměněný. Láska, jež se mu dostala ve statku, rozzářila jeho tvář pod posledními paprsky zapadajícího slunce. Když míjel školu, vyhlížel v oknech učitele, který ho tak hanebně nazval pobudou. Po příchodu domů uložil svou flintu a vzal si školní tabulku. Venku v zahradě za černým bezem měl místočko,

kde ho nikdo nerušil, když tam seděl, kreslil si a psal. To dělal nejraději. Protože bylo ještě světlo, maloval věznici s vojáky a otce, kterého jde osvobodit. Až ho osvobodí, bude zase moci sedět u stolu, dostane najíst a nebude muset hladovět. Už ho nikdo nebude bít.

Tak seděl ve svém úkrytu a zabýval se svým obrázkem s takovým zaujetím, že si povšiml těch dvou, kteří přišli do zahrady, až když zaslechl jejich hlasy. Byla to matka, která využila chvilky volna, aby mohla být se svým snoubencem. "Od rána jsem vyhlížela, kdy už přijdeš," vyčítala mu., JK.de ses tak dlouho toulal?"

"Byl jsem pozvat na svatbu svého bratra, velitele věznice. Protože měl dopoledne volno, nepustil mne, provedl mě věznici - víš, koho jsem tam viděl?"

"Dovedu si to představit," odpověděla chladně a popudlivě.

"Pracoval venku a nevypadal moc dobře. Víš, že kdo je poslušný nebo nemocný, dostane od ředitele povolení být na čerstvém vzduchu. Bratr mi říkal, že Edvard byl dlouho nemocný a ležel na marodce. Proto vypadá tak špatně, a těžko se sem někdy vrátí."

"To by bylo vlastně nejlepší. Jak pro něho, tak i pro nás. Musela bych se propadnout hanbou, kdyby se vrátil. Vždyť to byl ubožák, který nic neměl, kromě pár hadrů. To já jsem ho přivedla k bohatství. Díky mně se také dostal do velké společnosti, kde směl spravovat majetek. Zřejmě mu to natolik stouplo do hlavy, že se z něho stal tak hrdý člověk, že mě už ani nepustil tancovat. Prý není vhodné pro slušnou ženu, aby tancovala s jinými po parketě, a proto jsem ho přestala mít ráda. A když jsem poznala tebe, byl už nadobro konec. On udělal velké chyby v účetní knize společnosti, okradl ji a teď sedí ve vězení. Je to vlastně po právu a může s klidem zemřít."

Při těchto tvrdých slovech zaslechl za bezem chlapcovo vzlyknutí. Moc ho bolelo, když slyšel, že by měl otec zemřít. Nedokázal ovládnout svůj žal.

Selka pohlédla skrz větve, uchopila ho za vlasy a vytáhla ho ven.

"Co tu máš co poslouchat, ty kluku podvodnická?" zvolala. "Chceš být také takový bídák jako tvůj otec, který neměl nic jiného na práci, než poslouchat a vyzvídat? Ukaž, co tam děláš!"

Vytrhla mu z ruky tabulku a prohlížela si hieroglyfy, které namaloval.

"Co to má představovat? Takové hlouposti se učíte ve škole?"

"To je jen obrázek, jak vysvobozuju tatínka!" odpověděl hoch.

"Ach tak," smála se, "ty ho chceš vysvobodit? Jak bys to asi dokázal, hlupáku?"

"To není hloupé!" hájil se statečně. "On nesmí zemřít, musí ven. Já tam půjdu se svou flintou a pomohu mu. Asi to půjde, před chvílí jsem to vyzkoušel v písečné jámě."

"Tak ty ses válel v písečné jámě? Zase budeš vypadat jako -" zarazila se, neboť teprve nyní si všimla, jak je čistý. "Ty jsi umytý a učesaný! Kdo to udělal?"

„Babička to udělala a selka z Lipového dvora. Poprosil jsem je o to, neboť si to tak pan učitel přál. Dokonce jsem s nimi i jedl!"

"Ach tak, tys byl u hezké Mínny? Nezakázala jsem ti to? Ty odporný darebo! Podej si ho, Kurte! Stejně budeš jako otec, tak můžeš začít už teď!"

Ženich souhlasně přikývl a natáhl ruku po chlapci. Ve své husarské uniformě působil statným vzrůstem, a kdo by soudil podle jeho zevnějšku, snadno souhlasil s tím, že mohl být selce milejší než Edvard, se kterým se dala rozvést, když byl odsouzen do vězení. Paul ucouvl o několik kroků se slovy:

"Raději mě uhoď ty, matko. Kurt není můj otec a já ho nemám rád!"

"Tak ty mě nemáš rád, mladíku?" mluvil Kurt, "ale já tebe také ne, toho sis snad všiml. Navíc ti to teď dokážu."

Popadl ho, položil přes koleno a prováděl slíbené otcovské násilí tak silně, až ho selka musela okřiknout:

"Přestaň, Kurte, to pro tebe stačí. A ty, ty, darebáku, ne-nech se už vidět, nebo to vezmu do ruky já!"

Chlapec ani nehlesl. Rány ho nesmírně bolely, nechtěl však ukázat těm nenáviděným lidem své slzy. Proto se vplížil do svého úkrytu ve stáji.

Když seděli ostatní u večeře a on mohl nepozorován uniknout, vzal si svou flintu a vyplížil se ze dvora ven na ulici. Mezitím se už natolik setmělo, že se mohl vydat nepozorován vesnicí dolů, vydat se známou silnicí do města, kam dříve často chodíval se svým otcem. Doma pro něho láska zemřela. Rozhodl se tedy jít za otcem, o jehož lásce nepochyboval, věděl, že v jeho srdci stále plane. Ve své dětské fantazii neviděl překážek, které by nemohl překonat. Tak šel a šel stále kupředu, chvílemi si odpočinul a s radostí v duši myslel na okamžik, který mu vrátí otce.

Jeho odvaha cestou neutrpěla a byla stále silnější. Když došel do města, bylo již velice pozdě. Jen málo světla probleskovalo tmou, nicméně on znal dobře okolí i zámček, který byl přizpůsoben na věznici. I babička, když tu s ním byla, mu ukázala příkop, kde otec musel pracovat. A protože ho zde již viděl, byl odhodlán ho tu nalézt znovu. Proto odbočil z ulice k temné siluetě zámku. Když dosáhl příkopu, zůstal stát a naslouchal. Ta záhadná budova mu naháněla strach. Slyšel pomalé, odměřené kroky, které vydával hlídač obcházející zámek, který měl za úkol střežit vězně a věznici. Či jsou to kroky tam dole? Chodí tam snad otec? Chlapec však nemá odvahu zavolat, musí si nejprve toho člověka prohlédnout.

Potichu se plížil na okraj příkopu, až přišel na místo u zdi, kde se půda svažovala v cestu pro povozy. Se zvláštním pocitem se tiše, úplně neslyšně přibližoval a urazil značný kus, než náhle - byl zpozorován! Zakopl totiž o kámen.

"Kdo tam?" zvolal přísný hlas.

Bál se a chtěl se vyhnout. Hlídač i přes neproniknutelnou tmou spatřil postavu, která se pohybovala několik kroků od něho.

"Stůj!" nařizoval.

Chlapec začal strachy utíkat.

"No tak, stůj! Budu střílet!" zaznělo.

Zařinčela puška. Chlapec, hnán strachy, hledal místo, kudy by sešel dolů. Vtom zazněl výstřel.
"Otče!" proniklo noci zvolání. Raněné dítě se zhroutilo.

II. KAPITOLA

Byla sobota ráno. Vězeňský zvon dal znamení, že se mají trestanci zvednout ze svých lůžek. Dozorci již přišli ze svých domovů ve městě a vstoupili do strážních budek, kde i v noci byli hlídači.

"Stalo se něco?" ptal se jeden z nich vojáka, který čekal na vystřídání.

"Mezi lidmi byl velký rozruch, neboť se zde v noci střílelo," odpověděl. "Číslo sto devadesát je napsán v hlášení, protože celou noc procházel po cele, ačkoliv byl vícekrát vyzván, aby si lehl."

"Byl nemocen?"

"Ne. To by se byl hlásil na marodce."

"Kdo podá oznámení? Vy, pane dozorce?"

"Ne, to je přece věcí vašeho poddůstojníka ve službě, který ji samozřejmě postoupí dál, až bude v osm hodin na ředitelství. Já dotyčného pouze zadržím, aby byl k dispozici, kdyby snad byl pozván k výslechu. Je to přece jen venkovní zaměstnanec."

Dozorce se se strážným rozloučil a šel dolů podél cel, až došel ke dveřím označeným číslem sto devadesát. Vytáhl klíč a otevřel.

Když trestanec viděl svého nadřízeného, zvedl se z pryčny, na které seděl. Trestanecký šat nemohl zcela zakrýt mocnou postavu, třebaže tváře vězně byly vpadlé a bledé.

"Sto devadesátko, jste v hlášení!" řekl dozorce.

"Já? Proč, pane dozorce?" zeptal se muž.

"Protože jsi nebyl v noci v klidu. Co vyvádíš za hlouposti? Dosud sis vedl dobře!"

"Pane dozorce, venku v příkopě se střílelo a zrovna pod mým oknem!"

"To se tě přece netýká. Ty si máš večer lehnout a až do rána tiše odpočívat. Výjimkou je pouze, necítíš-li se dobře. Nepůjdeš ani nyní do práce, neboť přesně v devět hodin půjdeš k řediteli, abys byl potrestán."

, Ale vždyť jsem přece nedělal žádný rámus! Bylo nemožné usnout, neboť hned po výstřelu jsem slyšel -"

"Dobrá, dobrá, teď nemám čas - a vlastně se mě to celé ani netýká, kdo neposlouchá, ten to jistě pocítí. To je tady v ústavu takové staré pravidlo. Zde platí jiné zákony, než tam venku."

Uzavřel dveře a odešel.

Trestanec klesl zpět na svou pryčnu, sklonil hlavu a vložil ji do dlaní. Na obloze zářilo zlaté ranní slunce, on je však neviděl. Světlo pouze matně procházelo vysoko posazeným úzkým zamřížovaným okénkem do malého smutného prostoru.

Kdo má právo brát člověku jeho sluneční svit, bez kterého nemůže žít? Kdo vymyslel onen hrozný trest, který nyní odpykává, aniž by se jakkoliv provinil? Kdo může tvrdit, že soudní rozhodnutí, které zasáhne člověka v nejhlubším nitru, je spravedlivé?

Jak často mu tyto myšlenky táhly hlavou! Vězení se mu stalo peklem a každá líně se táhnoucí hodina se mu stala věčností.

Převzal slabou ranní polévku, aniž by se jí dotkl, nevnímaje nepříjemné cinkání klíčů a vrzání závor, tuto hrůzostrašnou hudbu tmavých domů, seděl úplně bez pohybu, dokud ho nevyrušilo zavržení zámku a hlas dozorce, který ho vytrhl z jeho snění.

"Sto devadesátko, zde je kartáč. Vyčisti si boty a kabát, teď jdeme k řediteli."

Když byla tato jednoduchá očista ukončena, byl odveden k vrchnímu veliteli. Větší počet lidí stejně postižených tu již byl seřazen. Každý z nich se nějakým způsobem provinil proti řádu věznice. Vězni byli voláni podle čísel.

Když byl vyvolán, našel ředitele v nepříliš dobré náladě. Bylo to i zásluhou vězně, který mu předcházel.

"Ty máš číslo sto devadesát?" zeptal se ředitel.

"Bohužel, pane řediteli."

"Bohužel - co to znamená?"

"To je takový nářek nad tím, že se nacházím v tomto domě a své poctivé jméno jsem ztratil. Nyní jsem pouhé číslo."

"Na tom neseš vinu pouze ty sám. Kdo neužívá své svobody a ztratí svou hrdost, chlape, je zavřen a platí za trestance, kterého pro jednoduchost nazýváme pouze číslem. Rozuměl jsi?"

"Nejsem dost učený na to, abych pochopil, pane řediteli. Má hlava stačí pouze na to, abych věděl, že jsem nic neprovedl a jsem nevinen. Já musím -"

"Nic nemusíš! Vůbec nic, jenom mlčet. Jenom jedno bych chtěl vědět, kolik vás nevinných v tomto domě vlastně mám. Myslíš si, že tví nadřízení jsou tak hloupí, aby věřili tvému tvrzení? Kdo zná zločin a lituje ho, vzbuzuje naději, že se jednou polepší, ale kdo stále zapírá, zůstane ztracen a zaslouží to nejhorší zacházení. Tak tomu bude asi i s tebou. Byl jsi ohlášen, že jsi neuposlechl strážného. Proč jsi vlastně nespál?"

"Padl výstřel..."

"Který tě samozřejmě probudil. A proto jsi i přes několikrát vyzvání celou noc chodil. Odebírám ti na osm dní všechny výhody."

"Já tento trest s klidem přijímám, stejně jako jsem přijmul i ten předtím, ale nezasloužil jsem si jej."

"Co?" zahřměl ředitel. "Chceš snad tvrdit, že s tebou ne-zacházím spravedlivě? Tak to ti asi z osmičky udělám čtrnáctku!"

"Tak jsem to nemyslel. Myslím si, že kdyby pan ředitel věděl, proč jsem nemohl být v klidu, nebyl bych tento trest

dostal, protože myslím, zeje spravedlivý a soudný. Když totiž výstřel padl, slyšel jsem hlasitý výkřik otčel a dětský vzlykot. Jsem si jist, že to byl hlas mého syna Paula. Natolik mě to rozrušilo, že jsem neměl stání a celou noc jsem prochodil. Dostal jsem strach o jeho život. Nemohu však uvěřit, že by to byl on, nevím, jak by se dostal do příkopu! Nemohu si však pomoci, slyšel jsem neustále ten hlas a slyším ho dosud."

"Tvůj syn se jmenuje Paul?"

Teprve nyní si vzal papíry, aby se podíval na jméno čísla sto devadesát.

"Takže ty se jmenuješ Fáhrmann a jsi z Horní Vsi? Takže ty jsi dosud nebyl trestán za přestupek proti vězeňskému řádu?"

"Ne, pane řediteli. Nechci si své postavení ještě zhoršovat."

"To děláš dobře," dostal jeho hlas soucitné zabarvení. "Ještě lépe bys udělal, kdyby ses nenechal svým tušením ovlivňovat. Pro tentokrát ti trest promíjím, ale koukej, aby ses opět neocitl v hlášení. To bych tě už musel potrestat."

Nyní byl odveden vedlejšími vrátky do zahrady, kde již pracovali jeho spoluvězni. Byli hlídáni vojenským družstvem, neboť dozorců byl nedostatek.

Edvard vešel do zahrady a vzal si motyku. Ať dělal co dělal, neustále slyšel ten výkřik z noci. Výstřel a zvolání ho neustále pronásledovaly a on byl jako v horečce. Nejraději by běžel domů přesvědčit se, že je jeho syn v pořádku.

Tu se brána otevřela a vyjel lehký vozík. Lidé, jdoucí na kraji příkopu, zůstali stát a bylo slyšet každé slovo.

"Teď vezou to nešťastné dítě," řekl jeden. "Jeho otec musí být zaručeně zde v ústavu."

"To si stráž stačila všimnout, že se jedná o chlapce? Vždyť byla tma a to se tak lehce nerozezná."

"On se hrozně vylekal, a proto střílel. Už ráno se mluvilo o tom neštěstí v celém městě."

Fáhrmann se napřímil. Přece se nemýlí! Byl to tedy nějaký chlapec, ale čím? Vůz se dal do pohybu ulicí vedoucí do Horní Vsi. Edvard viděl pouze kočího a jednoho dozorce, který usedl na zadní sedátko. Tu zahlédl z vozu vyčnívat hlaveň pušky. Byla to skutečnost, nebo jeho rozrušená fantazie? Nejednalo se o vojenskou zbraň, ale o obyčejnou flintu,

jakou dal svému chlapci. Zatmělo se mu před očima a musel požádat dozorcího, zda si může na chvíli sednout. Jak rád by se ho zeptal, ale bylo pod trestem zakázáno ptát se na služební věci. Ostatně pro vojáka byl každý trestanec

zločincem, který musí tvrdě pocítit váhu spravedlnosti. Ani tento nebyl jiný, a proto zanedlouho vyzval Edvarda opět do práce. Když oznámil zvon poledne, byla brána otevřena a voják doprovodil svého svěřence dovnitř ústavu.

"Jaký trest jsi dostal," ptal se ho dozorce, neboť hlášení dostával až v odpoledních hodinách.

"Žádný," odpověděl.

"Skutečně žádný? To můžeš mluvit o štěstí."

"Měl jsem dostat odnětí výhod, ale pan ředitel to hned škrtnul, protože jsem dosud nebyl trestán..., ale, pane dozorce, po kom se to tady vlastně v noci střílelo?"

"Moc se ptáš! Stejně ti nemohu odpovědět."

"Ne? A když vás moc hezky poprosím?"

"Tak taky ne!"

"A to jako nesmíte odpovědět jenom mně?"

"Nejen tobě, ale žádnému trestanci. Bezpečnostní služba musí být mlčenlivá, to bys měl vědět také. Vlastně se divím, že se ptáš!"

"Tak mi, prosím, aspoň řekněte, jestli ten výstřel potrefil také mě?"

"Tebe? Jak by mohl? Na tebe přece nikdo nestřílel. Jdi teď do své cely a najež se. To potřebuješ nejvíc, vypadáš moc špatně."

, Jist! To nemohu. Musím přemýšlet o úplně jiných věcech."

Když se za dozorcem zavřely dveře, vytáhl Edvard slamník a lehl si, aniž by se dotkl pohárku s jídlem. Byl unaven a cítil se velice bídne. V nohou mu však cukalo, proto opět vstal a chodil sem a tam.

"Pane Bože, ať se dozvím, kdo to byl. Byl zaručeně zastřelen, protože kdyby byl jen raněn, tak by s ním nejezdili pryč. Jsem si jist, že to byl Paulův hlas, a navíc i ta flinta byla navlas podobná té, kterou jsem mu daroval. Snad mě chudák šel hledat, přece mě tu tenkrát viděl dělat, když byl s babičkou ve městě. Nevím, co dělat, ta nejistota je nesnesitelná. Uteču! Musím ho vidět, než ho pohrbí. Tady mne nezadrží žádná zeď, žádná mříž a žádný voják!"

Když po chvíli byl opět seřazen se svými spoluvězni na dvoře k odchodu do další práce, vyzvídal na nich, zda se náhodou některý nedozvěděl, co se v noci přihodilo. Nikdo mu však nedokázal dát uspokojivou odpověď. Ředitelství dbalo, aby se zpráva nedostala mezi trestance, všechno bylo dokonale utajeno.

Voják, který je měl odpoledne při práci hlídat, je převzal, nechal otevřít branku a po dvojicích vystupovali ven za hlasitého rozkazu:

"Marš, kupředu!"

On sám šel s nabitou puškou za nimi a po příchodu na stanoviště křičel:

"Stůj!"

Potom se vězňové začali zabývat přidělenou prací a on je pozorně sledoval a hlídal. Nemohl si dovolit spustit z nich zrak, kdyby snad některý z tohoto celkem přístupného místa uprchl, nevyhnul by se tento voják obrovským problémům. Jeho zrak nejčastěji spočinul na čísle sto devadesát s výrazem hlubokého opovržení.

Obyčejnému člověku chybí patřičné vzdělání, které by umožnilo správný, reálný, humánní pohled na podstatu jednání trestaných. Vždyť jejich přečiny vycházejí vesměs z hluboké morální nemoci společnosti a tito zločinci nesli v podstatě jen malou část zodpovědnosti za své jednání. Jejich prohřešek by je neměl vyloučit z řad společnosti a mělo by se jim dostat více soucitu, než opovržení.

Vězeň postřehl vojákův pohled plný zášti a jeho bledé líce se začervenaly studem. Sklopil zrak a ohnul se za prací téměř až k zemi. Jeho zesláblý stav a prodělaná nemoc mu nedovolily držet tempo s ostatními. Ačkoliv postřehl voják zjevnou

snahu Edvarda udržet pracovní tempo, uvítal příležitost, aby mohl zdůraznit svou autoritu.
"Je to ale lenost u Fährmanna!" rozčiloval se, "kupředu! Nebudeš-li držet tempo, dám tě do hlášení!"
Pokáraný, aniž by odpověděl, se snažil vyhnout další výtce. To se mu však nepodařilo.
"Tak budeš pracovat, nebo tě mám nahlásit?" ptal se voják výhružným tónem.
Pozvedl hlavu a podíval se na vojáka pohledem, který značil nejen prosbu, ale i výčitku.
"Byl jsem nemocen, Hilberte Franzi, a už nemám plnou sílu," odpověděl.
"Cože? Ty mě nazýváš jménem? Nevíš, že mne smíš oslovovat pouze vojáku? To musí být potrestáno!"
Při této hrozbě se postava trestance napřímila a jeho oko zazářilo.
"Dělám to jako ty! Předtím jsi mne taky nazval jménem, třebaže mne smíš oslovit pouze číslem. Klidně mě můžeš nahlásit, pokud si myslíš, že ti to pomůže. Nebudu se před tebou klepat!"
"To je čím dál tím lepší! Je tak drzý, aby tykal vojákuvi. Budeš zavřen! Dám signál, abys byl odveden a uvržen do sa-movazby!"
"Moc se nevyvyšuj, Hilberte Franzi, když sundáš kabát, který musíme respektovat, protože je od krále, nezůstane nic jiného než příštipkář známý v Horní Vsi jako největší nemehlo! A tomu já mám vykat!? To je v domovním řádě? Ať sem tedy postaví pan ředitel někoho, koho si můžeme vážit..."
"Dobrá, když tomu chceš..."
Aniž by spustil z věžňů zrak, odcházel voják k vratům, kde hlídal jeho kamarád.
"Hlídko u vrat!" zvolal.
"Zde!" zazněla odpověď z druhé strany.
"Ať sem přijdou dva muži a poddůstojník k zadržení!"
Zatímco byl tento vzkaz předáván na služebnu, vrátil se voják na své místo.
"Pokračuj v práci než přijdou, jinak ti trest bude zdvojnásoben!" zavelel trestanci.
"Ani mne nenapadne," odvětil tento "já jsem byl v armádě desátníkem a znám službu lépe než nějaký verpánkář, který ještě chodil do školy, když já už nosil zlatý prýmek kolem krku. Jsi zřejmě stejný jako tvůj bratr Kurt, že?"
Po chvíli, kdy se v něm ukládal hněv, došlo k výbuchu. Bude uvězněn! Najednou mu bylo lhostejné, bude-li trest větší nebo ne. Ostatní pracovali pilně dál, a ač s ním v duchu souhlasili, nedovolil si nikdo dát mu najevo svou účast. Zdálo se, že i voják ztratil svou rovnováhu.
"Jen na něho klidně nadávej, pokladní podvodníku!" vysmíval se. "Vždyť ti převzal ženu a zítra mají svatbu. Nechceš jít náhodou se mnou?"
Edvard ustoupil o krok. Dávno se vyrovnal s tím, že mu byla bývalá žena nevěrná hned po svatbě. Nenáviděl ji, proto jí ani nebránil, když podala žádost o rozvod. Přesto jím tato zpráva otřásla, neboť pomyslel na své dítě, které nemohlo nic dobrého očekávat od nového otce.
"Kurt šiji bere?" zeptal se. "Takže se sama odsoudila k nejlepšímu trestu. Ona si to zaslouží, ale co bude s chudákem Paulem? Jak se povede mému milému chlapci?"
"O něho už nemusíš mít žádný strach, už mu nikdo nic neudělá. Byl dnes v noci zastřelen zde v příkopu."
Byla to podlá lež, co zde tento muž prohlásil. Zapomněl na všechny předpisy a povinnosti a oddal se zcela své nenávisti. Ve snaze trestanému co nejvíce ublížit, ublížil vlastně sám sobě.
"Zastřelen? Tak přece!" prodralo se Edvardovi z třesoucích se rtů. "Ó, dobrý Bože, proč mě čím dál více trestáš?"
Ozvaly se kroky, způsobené přicházejícím poddůstojníkem s dvěma vojáky.
Tu ustoupilo leknutí z Edvardovy tváře, zvuk rachotícího klíče ho elektrizoval a najednou zde stál někdo docela jiný.
"Pozdravuj v cele, příštipkáři, až tam budeš sedět namísto mě!" zvolal s náhlým rozhodnutím. Rychlým pohybem vytrhl vojákovi pušku a v příštím okamžiku již utíkal svahem. Teprve nyní vcházel brankou poddůstojník s vojáky.
"Muž na útěku!" zvolal odzbrojený voják a ukazoval do svahu.
Poddůstojník ho však spatřil a s přiloženou puškou volal: "Stůj! Budu střílet - pal!" komandoval.
Zazněly tři výstřely, neboť i jeho přátelé vystřelili. Žádný však netrefil.
"Stráž u branky!"
"Zde!"
"Uprchl vězeň! Pronásledovat!" volal. "A tři muži sem, zatknout nedbalého strážce!"
Mezitím oba vojáci odhodili vystřílené pušky a hnali se za číslem sto devadesát. A již vstoupilo brankou náhradní mužstvo a vojáci běželi svahem podél zdi, aby se rychle přesunuli směrem k Horní Vsi, kam jistě uprchlý vězeň zamíří. V dále ještě spatřili postavu Fährmanna mizet v zatáčce. Nyní zazněla i rána z hmoždíře, kterou bylo dáno na vědomí obyvatelstvu, že uprchl trestanec.
Dítě chtělo otce osvobodit a i přes noční výstřel dosáhlo svého. Vězeň shodil okovy a následoval plačtivý výkřik svého dítěte.

III. KAPITOLA

Na Fährmannově dvoře, který bude už od zítřka nazýván Hilbertovým gruntem, bylo už vpoledvečer velice veselo. Byl ten bláznivý předsvatební večer, kdy bylo zvykem, že všichni sousedé a známí rozbíjeli své staré porcelánové nádoby na prahu nevěstina domu.
Čeledínové se postavili k vratům a škádlili přítomné služky a ostatní návštěvníky. V místnosti pak seděli svatebčané u velmi vážného rozhovoru. Selka nyní již měla čas, protože přípravy byly vesměs hotové, a to málo, co ještě zbývalo, nechala k vykonání služebnictvu.
Nebyla zrovna v růžové náladě a měla k tomu pádný důvod. Její nenávist vůči prvnímu manželovi přešla i na jejich dítě,

případ sice nepřírozený, ale nikoliv ojedinělý. To vedlo samozřejmě k zanedbání malého Paula, čehož si pochopitelně všichni všimli a odsuzovali to. Bohužel jí to nikdo nedovedl říci, ani selka z Lipového dvora, která kvůli své tajné náklonnosti k Fáhrmannovi se neprovdala a nyní se snažila získat nad chlapcem poručnictví. Bohužel neměla chlapeckou odhodlanost, aby tuto věc již dříve prosadila, ale dnes se rozhodla pevně zakročit. Nepřítomnost Paula, o kterého se v jeho okolí téměř nikdo nestaral, byla zaznamenána až v momentě, kdy přijel vůz, který ho přivezl z jeho výpravy.

Kulka z nočního výstřelu ho pouze lehce škrábla na hlavě, takže nemuselo být obav o jeho život. Dozorce, který chlapce přivezl, se tak dobře zhostil svého úkolu vyčinit matce chlapce, že ta ztratila veškerou náladu a svatební veselí bylo totam.

Zpráva o dobrodružství malého chlapce se ve vsi rychle rozšířila. Netrvalo dlouho a selka z Lipového dvora v doprovodu místního soudce přišla a žádala, aby jí byl chlapec vydán do dočasného opatrování.

To byla pro selku ta největší rána. Její mateřské srdce bez citu sice nevyjadřovalo nevoli, ale její hrdost byla pošpiněna a čest pošlapána. Nyní seděla vedle svého nastávajícího, který seji snažil utěšit.

"Kdo má vinu na tom, že utekl? Ne já, ale ty!" předhodila mu. "Ty jsi ho mlátil, že jsem byla strachem bez sebe. Takové dítě, to přece není kůň, se kterým vy jezdcí můžete zacházet, jak chcete!"

"Tys mi přece nařídila, abych ho seřezal. Ještě jsem neslyšel, že by se výprask měl odměřovat na zlatnických váhách." Kurt jí odporoval ještě dále:

"Ostatně jsem ho přestal bít, hned když jsi mi to přikázala. A víš co, nech kluka být. Budme rádi, že bude pryč!"

"To si myslím taky, jen se to mohlo stát jiným způsobem a ne zrovna dnes večer. Dovedu si představit, jak mě budou teď drbat a já se před nimi nebudu moci ani ukázat!"

"Nedělej si starosti. Zůstaneme přece spolu. A když jsi se nebála utéci vlastnímu muži, nemusíš mít strach, když ti teď uteče kluk."

Byl by pokračoval v utiřování, ale na dvoře zazněl zvuk kopyt. Hned nato vstoupila děvečka:

"Selko, máte přijít dolů. Je tam četník!"

"Četník?" zeptala se polekaně.

"Ano, a ještě k tomu jeden na koni."

"Co zde hledají? Je jisté, že chtějí na Fáhrmannův dvůr?"

"Ano!"

"Tak řekni, že hned přijdu! Kurte, jdeš se mnou?"

"Já? A co bych tam dělal? Přece se ptal na tebe a ne na mne," odpověděl.

"Ale já se sama bojím a ty jsi budoucí sedlák, a tak musíš se mnou!"

S velkou nechutí ji následoval. I když se jednalo pouze o večírek na rozloučenou, měl na sobě svou nejlepší uniformu. Na odvaze mu také nechybělo, to už nejednou dokázal, jak v hospodě, tak v ostatním životě. Když však sešel dolů a viděl bezpečnostního úředníka stát za dveřmi, rozhodoval se, jestli se má ukázat. Úředník však již vešel a tak usedli všichni tři na židle.

"Vy jste paní domu?" zeptal se četník.

"Ano!"

"Váš muž není přítomen?"

"Můj muž? Já jsem rozvedená."

"A kdo je tento pán v uniformě?"

"To je můj nastávající."

"Gratuluji!"

Rozhlédl se po místnosti a spatřil nachystané přípravy. "Tak to tedy budete mít svatbu?"

"Zítra!"

"Tak to by mohlo věci pořádně změnit... Kdy jste viděla naposledy svého prvního muže?"

"Když byl zatčen, od té doby ne."

"Dnes jste ho neviděla?"

"Ne!" odpověděla překvapeně.

"Máte syna?"

"Ano."

"Kde je?"

"Na Lipovém dvoře."

"A proč?"

"Protože si ho chce selka adoptovat."

Pokýval hlavou. Zjistil, že se v úsudku nemýlil.

"Váš muž dnes utekl z vězení. Je pravděpodobné, že vás navštíví. Musím váš statek hlídat a bez mého svolení nesmí nikdo odejít! Máte místo ve stáji pro mého koně? Ať to čeledín zařídí."

Aniž by se staral o pohoršení, které vyvolal, šel ke dveřím. Ještě se zastavil před husarem Kurtem a ostře mu pohlédl do očí.

"Myslím, že jsme se už někde viděli?" otázal se.

"Ano, pane vrchní Černíku!"

"Kdy a kde to bylo?"

"Před rokem ve městě. To jsem podával udání na Fáhr-manna."

Četník se snažil rozpomenout.

"Velice správně, tehdy jsem byl ještě četař. Myslím, že se jednalo o nějaké pokladní bloky, které byly špatně očíslovány."

"Ano," odpovídal dosti váhavě.

"Ano, ten případ byl tenkrát velmi zajímavý, ačkoliv si už přesně nevzpomínám. Jak jste se vlastně vy dostal k penězům?"

Tato otázka byla tak nečekaná, že Kurt nejprve zrudnul a potom zblednul. Tuto reakci četník pochopitelně postřehl.

"Jak jsem k nim přišel? Byly mi půjčeny," vysvětloval dotázaný.

"Ach tak, již si vzpomínám! A teď si berete jeho bývalou ženu. No tak tedy ještě jednou gratuluji."

Venku předal koně čeledínovi a opustil dvůr.

Rozpačité husarovo jednání ho přivedlo na myšlenku, se kterou se nyní však nemohl zabývat, protože musel rozdělit své lidi. Vydal rozkazy k hlídání a nechal se od jednoho vesničana dovést do Lipového dvora.

Selka nebyla doma, neboť odešla do sousední vsi ke známé, která měla hojivou mast na zevní rány. Touto mastí chtěla ošetřit Paula, aby netrpěl bolestmi.

Ačkoliv spěchala, nastala již tma, když se vracela. Podstatná část cesty vedla lesem. Ona se však nebála, proti strachu měla lék. Polohlasně si propěvovala. Písni vždy spoutala fantazii, aby se nebála stínů lesa. Měla velice pěkný hlas, vždyť dříve zpívala v kostelním chóru i s Paulovým otcem. Připomněla si jeho oblíbenou píseň a vzpomínala na krásné staré časy, kdy byl ještě svobodný. Vždyť jeho žena si ho vzala jen kvůli blýskavým knoflíkům jeho uniformy, a když ji sundal, přestala ho mít ráda.

Pojednou zůstala stát, zdálo se jí, jako by slyšela volat své jméno. Byla překvapena.

"Mínno," zaslechla nyní zcela zřetelně. Skutečně byl někdo za keřem a ona dostala strach a chtěla utéci.

"Mínno, jsi to ty? Zůstaň stát!" "Boží světe, to zní jako by... Kdo je tam?" "Nelekej se, Mínno, to jsem já, Edvard," odpověděl a připlížil se.

"Zůstaň stát! Nevěřím tomu! To není možné." "Je to možné, poslouvej. Utekl jsem z vězení, vy to ještě ve vsi nevíte?"

Když vylezl z keře, poznala ho. Spráskla ruce a tiše řekla: "Ani slovo nevím. Bože můj, Edvarde, proč jsi to udělal?"

"Nemohl jsem jinak! Zastřelili Paula, proto jsem utekl, abych ho ještě spatřil."

"Zastřelili? Vždyť to není pravda. Kulka se pouze dotkla hlavy a vzala s sebou pár vlasů."

"Je to pravda, Mínno? Je to skutečně pravda, co říkáš?" zeptal se s radostí v hlase.

"Samozřejmě zeje to pravda. Přece ti nebudu lhát! Podívej, tady mu nesu mast na ránu. Přece bych pro ni neběžela, kdyby byl mrtev!"

"Pro něho jsi běžela, Mínno, pro mé dítě? Řekni, kde ho najdu?"

"Je u mne, na Lipovém dvoře. Tvá matka u něho sedí, než se vrátím."

"A co dělá matka u tebe?"

"Tvá žena ji vyhnala z domu, proto bydlí u mě."

Vzal její ruce a přitiskl si je na hrud'

"Ty dobrá, milá duše, jak ti mám poděkovat?" vzlyknul. "Paula jsi vzala taky k sobě?"

"Teprve dnes. Už ho však nepustím, dokud ty sám si pro něj nepřejdeš."

"Jsem moc rád, že bude v dobrých rukou. Ty víš, že jsem tě měl vždycky rád, ale nikdy jsem ti to nemohl říci... Byl jsem vždy moc chudý. Když se mi pak pověsila kolem krku ta druhá, myslel jsem si, že ji budu moci milovat. Kéž bys ty tenkrát byla na jejím místě!"

"Tak ty už ji nemáš rád, Edvarde?"

"Už dávno ne! Vždyť je to také její vina, že jsem byl zavřen. Bez její přimluvy bych Kurtovi ty peníze nikdy nepůjčil a na tom základě mne přece odsoudili. Mínno, tys byla vždy dobrá a jsi dodnes. Prosím tě, věř mi, já jsem opravdu nevinný!"

"Já ti věřím," odpověděla. "Ale jak se stalo, že jsi byl odsouzen?"

"To, bohužel, nevím. Kurtovi jsem půjčil padesát tolarů z vlastních peněz. Po několika dnech přišel četař s ředitelem společnosti, aby prohlédli pokladnu. Chybělo tam osm set tolarů, které byly zapsány v pokladní knize. Peníze, které jsem Kurtovi zapůjčil, prý byly z těch, které tam chyběly. Nevím, jak se to mohlo stát. Stále na to myslím, je to k zbláznění. Raději bych byl mrtvý, Mínno."

"Nemluv tak, Edvarde. Milý Bůh vždy vytáhne pravdu na světlo. Pověz, co se má nyní stát."

"Podívám se za Paulem a pak se dobrovolně vrátím do věznice."

Vzal ji za ruku a odcházeli. Měli si toho tolik říci! Bylo tolik otázek k zodpovězení, že nepomysleli na bezpečí a zastavili se až na kraji vesnice.

"Zde se musíme rozejít, Mínno," řekl. "Vesnice je jistě obsazena vojáky a policií. Jistě obsadili i statek, protože čekají, že se přijdu podívat na Paula. Klidně bych se nechal zatknout, kdybych věděl, že mě nechají promluvit s Paulem. To oni ale neudělají, proto se tam musím vplížit zadem."

"Edvarde, raději to nedělej. Zastřelí tě!"

"Netrefí mě, a i kdyby ano, tak po mně žádné oko neza-pláče."

"To neříkej, a nevěř tomu. Tvá matka proplakala tolik slzí, že ani neviděla. A já, já, já -"

"A ty, řekni, Mínno!"

"Já jsem se nemohla ani utiřit."

"Skutečně?"

"Ano. Nes svůj trest, Edvarde, i když jsi nevinný. I když tě všichni opustili, v mém dvoře budeš vždy vítán."

Obejmul ji a přitáhl k sobě. Neřekli ani slovo, tento moment byl příliš posvátný pro obyčejnou lidskou řeč. Pomalu ji odtáhl hlavu se slovy:

"Jdi teď, jdi. Přijdu za tebou."

"Budou střílet," řekla plna strachu.

"Ne. Vůbec mě nespatří. Znáš dobře dvůr, postarám se, aby mne neviděli. Kde leží Paul?"

"V místnosti u mé komory. Poznáš to podle světla."

"Až přijdeš domů, odtáhni závěs, bude-li všechno v pořádku. Ostatní je moje věc. Běž!"

Opouštěla ho s těžkým srdcem, ale musela poslechnout. Čekal, až odezní její kroky, a potom se plížil pomalu k vesnici. Že byly cesty obsazeny, hned upozoroval. Proto postupoval poli, až dosáhl Lipového dvora.

Vedle zahrady stál malý domek Kultových rodičů, který koupili zhruba před rokem, aniž kdo věděl, kde na to vzali. Panovala tam naprostá tma, neboť Tito staří lidé se účastnili předsvatebního veselí na Fáhrmannově statku. Uprchlík ulehl na zem a plížením míjel domek.

Náhle zaslechl kvapné kroky, zarachotil klíč v zámku a rozsvítilo se v pokoji. Edvard spatřil husara Kurta, který vstoupil do domku. Aby nebyl nápadný, vysvlékl uvnitř uniformu a převlékl se do civilního šatu.

Neuvědomil si, že je odkryté okno, přistoupil k hodinám a sundal jedno závaží. Potom přistoupil ke stolu a z plechové rourky, která tvořila závaží, vysypal olůvka. Až ze dna vytáhl balíček, omotaný provázek. Když odstranil provázek, balíček rozbálil.

Protože Edvard chtěl vědět, co tak důležitého vyhnalo Kurta z předsvatebního reje, překonal plot a ukryl se v prostoru, který sloužil jako příhrada na topné dříví. Nyní již stanul u okna a nakláněl se, aby všechno dobře viděl. Musel ale rychle ucou-vnout, protože se zcela neslyšně otevřely dveře, ve kterých se zaleskla uniforma.

Byl to hlavní četník, který se vracel z Lipového dvora. Ten, když spatřil kvapícího Kurta, pojal podezření. Proto ho potichu následoval a nyní neslyšně pootevřel dveře a se zájmem pozoroval, co tam Kurt kutí.

Kurt mezitím otevřel balíček, který obsahoval pokladní bloky a klíč staromódního vzhledu. Tu si četník připomněl podezření, které měl již dříve. Proto hlasitě podotkl:

"Pane ženichu, vy máte skutečně zvláštní závaží u hodin. Jak jste se sem dostal, když jsem vydal zákaz opouštět dvůr?"

Edvard slyšel ta slova a také poznal klíč, který teď ležel na stole. Zapomněl na nebezpečí, rychle oběhl dům a vstoupil.

Přišel v pravý čas. Husar se totiž vrhl na četníka. Tomu však překážel kord a navíc se zapletl ostruhami do koberce.

Upadl. Kurt na něho poklekl, levou rukou ho držel za krk a pravou natahoval ke krbu, kde ležela sekera. Nikdo nevydal ani hlásky.

Ani uprchlík nepromluvil. Pocítil sílu Samsona, rychle uchopil svůdce své ženy, strhl ho k zemi a pevně držel, dokud četník nevstal. Ten byl chvíli překvapen, když spatřil vězeňský stejnokroj, rychle však všechno pochopil a už vytáhl řemínky a rychle svázali přemoženého. Zavřel a zajistil dveře.

"Vy jste číslo sto devadesát, nebo-li ekonom Fáhrmann z této vsi?"

"Ano!" odpověděl.

"Jste zatčen!"

"Nemám nic proti tomu, protože již brzy budu moci prokázat, že jsem nevinný!"

"Jak to?"

"Totiž toto je klíč od pokladny, o němž jsem myslel, že jsem ho ztratil. Ale vidím, že mi ho Kurt ukradl a k tomu i tyto bloky. Mohu se podívat na čísla?"

Četník mezitím sebral všechny rozházené bloky, které při potyčce spadly na zem, a po krátkém zaváhání přečetl hlasitě čísla.

"Ano, to jsou ony. Jejich čísla mi byla přečtena u přelíčení, pamatuji se, jak šla za sebou!" zvolal s radostí Edvard. "Teď už vím, jak to všechno bylo. Kurt vnikl do mé pokladny, vzal pokladní knihu a změnil v ní čísla. A částku, kterou jsem mu půjčil, vzal z ukradených peněz. Tím dokázal mou vinu. Tak mě dostal do vězení, sebral mi ženu a málem se stal nejbohatším sedlákem ve vsi. Řekni, ty podvodníku, je to tak? Žádné zapírání už tě nezachrání!"

Dotázaný však neodpověděl. Náhlý obrat situace ho připravil málem o vědomí. Četník otevřel okno a hlasitě zapískal. Pak se obrátil k Fáhrmannovi:

"Vy jste utekl, abyste uviděl dítě?"

"Jen a jen proto!" potvrdil.

"Nemám právo o vás rozhodovat a musím s vámi jednat podle vašeho oblečení. Prokázal jste mi však obrovskou službu. Proto, než vás odvedu zpět do věznice, povolují vám navštívit vašeho syna. Ano, pánové," obrátil se ke dveřím, kudy vcházeli jeho podřízení, "zabili jsme dvě mouchy jednou ranou. Jednoho máme jistého, ale mám pocit, že toho druhého budeme moci brzy pustit!"

Potom jim šeptem vysvětlil situaci.

"Jděte teď s tímto pánem. Jsem přesvědčen, že mu nemusíme dávat pouta. Máte mé povolení s kýmkoliv na Lipovém dvoře hovořit. Jeden z mých mužů však bude stále ve vaší blízkosti," obrátil se na Edvarda.

Když vstoupili k selce do místnosti, tato se velice ulekla. Když jí však celou situaci vysvětlil, uklidnila se.

"Poslouchej, Mínno, byl to husar Kurt, kdo mi ukradl peníze. Právě jsem pomohl k dopadnutí toho lumpa a budu brzy osvobozen. Pozdrav Bůh, matko!" přitiskl obě vře na srdce. Nyní již pospíchal za svým synem.

Chlapec seděl na posteli, před sebou měl položenou svou flintu.

"Táti!" zvolal radostně a vztahoval k němu své ručky. "Táti, milý táti, konečnější zase tady!"

"Ano, jsem tady, ale musím ještě na chvíli pryč," odpověděl otec, objímajíc hochu.

"Ty jsi, táti, slyšel, jak jsem tě volal?"

"Samozřejmě, že jsem to slyšel. Nebojí tě náhodou hlava?"

"Ne, teď už ne. Mínna mi na to dala takovou dobrou mast. Víš, ona je o mnoho hodnější než má matka, ať se stane mou maminkou! Dokonce se mě již ptala, jestli bych to chtěl."

Všichni tito šťastní lidé měli dost času se vypovídat, neboť uplynulo několik hodin, než se objevil vrchní četník. S účastí se podíval na skupinku lidí.

"Fährmanne," řekl, "nyní jsem přesvědčen, že jste nevinný. Husar nám všechno přiznal. Dostal vás do vězení, aby se vaše žena mohla s vámi rozvést bez překážek a studu. Bez jejího vědomí se dostal na váš dvůr, během vaší nepřítomnosti sebral klíč a potom ukradl osm set tolarů, a když jste nebyl v práci, zaměnil v účetní knize pětku za trojku a ze sedmičky udělal jedničku. Takže z toho vyšla osmička. Byl jsem s ním teď na Fährmannově dvoře i u nynějšího pokladníka. Podívali jsme se do knih. To gumování a přepisování v knize uznal jako svou práci a už ho vezou do věznice. I vy nyní musíte jít se mnou, ale máte mé slovo, že to nebude nadlouho."

Ústavní zvon ohlašoval budíček, když v tuto brzkou hodinu dorazili do věznice. A kdo dnes přijde do Horní Vsi a ptá se bohatého majitele, jak to tenkrát bylo, odpoví mu tento, že už ten večer byl se svým synem, který ho tak zázračným způsobem zachránil.

Travič

I. KAPITOLA - PTÁČNÍK

Nastalo překrásné jarní ráno, teplé a slunné, jakých bývá v horách jen málo. Měkký sluneční svit sál leknoucí se kapky rosy z kalichů mladých květů a zvedal mlžné chuchvalce obdivuhodných tvarů do výše. Opeření lesní pěvci se již dávno vrátili z jižních dálek a nyní propukli v ohlušující ranní koncert. Ze zpěvu se nenechali rušit ani mužem, který stál na okraji lesního palouku.

On jejich trylky nevnímal; hleděl vážně a přemýšlivě do modré dálavy, jako by nebyl obklopen kvetoucím, vonícím a jásajícím životem. Ale přece zpěv ptáků utichl.

Muž se nadechl a nechal svůj hlas zaznít v líbivém tenoru, který umlčel ptactvo a nesl se přes vrcholky stromů až na svahy lesa klesajícího do údolí.

Těžký jako hora, smrk, je my ubohý srdce,
vysoký jako hora, smrk, je my trápení, stesk.

Z tyhle hory dolů stéká voda v širší svět a vrací se jako rosa, déšť, zpátky k nám v horu.

Ptáci se na konci písničky přidali a veselým křikem doprovázeli pěvcův hlas.

Zdálo se, že muž je neslyší, dokonce to vypadalo, že si nevšiml přítomnosti další osoby, jež se přiblížila a zůstala v povzdálí stát.

Stál jsem na hoře pod smrky a podal jí ruku svou, avšak odešla z hory v dálavu nekonečnou. Teď shlíží z hory dolů, nejeden touhy pohled, a z dálavy plný bolu vrací se jen slzy zpět.

"Bravo, bravissimo!" nechal se slyšet nepozorovaný posluchač. "Takovej hlas, jako má Travič Heinrich, neuslyšíš po celej hoře. Takový krásný verše taky nikdo nevymyslí. Milá mu zdrhla a hodila věrnost za hlavu; proto dneska zpívá ve smrkčině a pláče med. Proč to raději není kyselina sírová, nebo ledek? To by se dalo lip použít."

Pěvec se k němu otočil, ale nepřerušil ho. Potom ho však chytl rychlým pohybem za prsa, přitiskl ho k nejbližšímu stromu a rychlými údery zpracovával jeho tvář, až se tlas-kot ran rozléhal do dálí.

"Tak, tady máš odměnu za své štiplavý slova, Karbaníku! Stačí to, nebo ti mám ještě přidat?!"

Rány začaly padat tak rychle a nečekaně, že potrefenému nezbyl čas na obranu. Jakmile sevření povolilo, ucouvl o několik kroků zpět a zakryl si tvář dlaněmi.

"Cos to udělal, Traviči?!" vyrazil. "Bils mě - a za to budeš potrestanej! Nezapomeň na dnešek!!!"

"Nezapomenu - - a jestli ti nestačily, můžu ti kdykoliv přidat. Stačí říct jméno, který jsi před chvílí vyslovil."

"Nesedí ti snad, he? Kdo nalil učiteli do tváře kyselinu, co? Kdo ho připravil o obličej? Z nebe to přece neteklo! Potom se taky zjistilo, žeš byl minulej den v apatyce."

"Karbaníku," odpověděl druhý klidně, ale s jiskrou v oku, "nechci jako ty a tví kamarádi házet vinu na člověka, kterému nemůžu nic dokázat, ale řeknu ti, že ještě vyjde na denní světlo, kdo to vlastně udělal - a trest na sebe nenechá dlouho čekat."

Nejeden říká, že ses nejhorší chlap z okolí, ale já to vím ještě lip: Nebyla to zloba, ale lehkomyšlnost, která tě přivedla do neštěstí! Pamatuji si, že lehkomyšlnost je nebezpečnější než zloba - a nemůže být napravená, protože jí k tomu chybí pevný podklad.

Tobě už sahá voda až k hubě a úplně se nad tebou zavře, jestli milej Bůh nebude v tvém případě mimořádně shovívavěj. Voko, o kterým mluví bible a který tě zlobí, musí ven, musí být zničený - jinak už ti nikdo nepomůže. Di, Karbaníku, di! Nikdys neudělal nic dobrýho... a když si vzpomenu, cos byl, a teďky tě vidím jako hříšníka, můžu tě akorát politovat."

Bylo to právě tak, jak to vyjádřila poslední slova. Muž před ním sklopil oči; červen, která ho polila, měla kromě vyslechnutého kárání ještě jiný důvod. Ale právě tak, jako mu chyběla odvaha k obraně, nedostávalo se mu nyní odvahy k poctivému sebepoznání - a vzpomínka na minulost v něm probudila falešnou hrdost.

"Nemusíš mi připomínat, co jsem byl! Byl jsem rybníčním sedlákem, jestli proti tomu nic nenamítáš - a Rybníční dvůr jsem propil a prohrál. Nebylo to z lehkomyšlnosti, jak si myslíš, ale protože jsem to sám chtěl udělat."

Taky ty na tom máš vinu. Odloudils mi Alwinu - a mně pak bylo všechno jedno. Jenžeš ji taky nedostal! Naháněls ji nebem i peklem - ale jen udělal všemu konec!

Voko si kvůli tobě nevytrhnu, Heinrichu, a už vůbec nepotřebuju, aby mě někdo litoval! Poradím si se vším sám!"

"To vím, a proto jsem s tebou hotovej! Ochraňuj tě Bůh, Karbaníku!"

"Ale já jsem neskončil s tebou! Ještě zavřu účet, kterej tys vtevrěl. Údělals z Balthazara z Rybníčního dvora Karbaníka"

- ale nezapomeň, že svoji hru dohraj až do posledního trumfu!"

"Jen klidně hraj, Balzere, ale těch trumfů ti už moc ne-zbejvá."

Zvedl ptačí klec, jež ležela na zemi zahalená kusem látky, a odešel. Bývalý rybníční sedlák za ním hleděl žhnoucímá očima, pak zatnul pěsti.

Heinrich kráčet přes louku, prošel přilehlým lesem, až dorazil k suchému loňskému bodláčí.

"Pst!" zaznělo z hustého roští za ním. "Zůstaň stát a ne-hejbej se!"

Heinrich poslechl a zkoumavě se rozhlédl. Uprostřed mýtiny stál osamocený keř, jehož větve byly potřeny lepem. Na zemi ležela klec, v níž seděl na bidýlku pták - volavka. Klec byla přikryta listím.

Na keř právě usedlo hejno konopek. Ptáčník v křoví poslouchal hlas osamocené samečka v kleci.

"Slyšíš, Heinrichu? Tam naproti na mladý bříze zpívá jako dvouletej starej svoje ,dyjé - brijé', ale přece jen to je červeněj loňskej. Toho musím dostat!"

Na chvíli se odmlčel, poté šeptem pokračoval:

"A podívej se na tamtu smrkovou větev! Jak měkce zní jeho hlas. Taky on je z loňského podzimka. Znalec za něj zaplatí aspoň dvacet grošů. Taky toho musím dostat!"

Po delší pomlce ukázal na špičku jedle.

"Hele, Heinrichu, to je rána! Ten nahoře, to je volavka, která přitáhne celý hejna! Za ní bych dostal bratru tři tolary.

Taky tu musím dostat!"

Opět se zaposlouchal.

"Slyšíš něco od toho našeho? Nevydá ani hlásek, ani tó-neček! Ale přece, už začíná. Poslouchej: chachacha - dié - dididíbli - échachacha! Tak to má bejt. Teď všichni vlezou do pasti. Chachacha - di - eeé - chachacha - - co to bylo? Ten dřič se snad zbláznil! Řve: papp - zapp - zapp, takže všichni ulítli! Místo aby je přilákal, varuje je! Jeden by se z toho zcvoknul!"

Vyběhl z trní, přiskočil ke kleci, zvedl ji ze země a zlostně jí kýval sem a tam.

Heinrich šel s úsměvem za mužem ke keři.

"Nech ho, otče, vždyť nic neudělal! Ze svého pohledu byl velice solidní."

"Ale ne ke mně! Takovej neřád! S kým se má paktovat, se mnou, nebo s ptákama? Kdo mu kupuje chleba, kdo se o něj stará? Já, jenom já!"

Už tady ležím od čtyř hodin, čučím, číhám, ale nemám nic, vůbec nic, ani ocásek! A proč? Když něco konečně přilítne, sedí v kleci jak puťka a čistí si brka, nebo začne hulákat: zapp - zapp, čímž mi odežene i nejlepší kousky!

Každý den dostává vodu z pramene a ječný semínka, o ko-nopnejch a lněnejch semínkách ani nemluvě, a to jsem ještě zapomněl na zelený - a zůstane u svého zapp! Nezabere, ani kdyby mu člověk dal buřta, vaječnej koňak nebo uzenou kost od šunky.

Zaonačím to úplně jinak. Napálím mu dietu, která mu napraví tu jeho nezbednou ptačí palici!"

Na starém bylo vidět, že své výhrůžky nemyslí zcela vážně. Zloba se zračila v jeho tváři tak směšným způsobem, že se Heinrich hlasitě rozesmál.

"Při takový stravě bych taky spolupracoval, co, otče?"

"Buď ticho, kluku! Stejně pískáš jinak, než bych chtěl, a už vůbec nemyslíš na věci, který by pro nás byly dobrý a potřebný.

Před dvěma hodinama jsem odešel z baráku. Dřív, když matka ještě žila, stálo už kafe na stole a snídaně byla zabalená v torně. Taky jsem dostal na cestu náký to přátelský slůvko. Pak se vesele lezlo po kopcích, jo, a jakpak se prodávalo! A když jsem se vrátil domů, moh jsem vyprávět, co jsem chytil.

Ale jak je to dneska a každé další den? Po kafi ani památky, po snídani ani stopy, o ostatním ani nemluví! Naštvané bloumám po horách, a když se večer vrátím domů, tak většinou s prázdnou. Dřepnu si ke kachlákům a štepuju starý fu-sekle, nebo látám díry ve spodkách.

Jo, když není v baráku ženská, stojí to za prd. Všude sa-měj nepořádek a chlívec - a pak do toho ještě to jeho: zapp - a jsem úplně vedle! To se musí změnit, rozumíš?"

"Ano. Proč si teda nenajdeš nákou ženskou, když tě to sa-motnýho nebaví?"

"Já?! Znova se ženit? Snad ti haraší v bedně! Leda by to byla pěkná, mladá ženská - ale tej by se zas nelíbil takovej starej špaček, jako jsem já. A navíc - takovej srdcebol bych ty my starý nemoh do hrobu dát. Kdepak, moje šedivá hlava už nebude bláznit. - Sám dobře víš, kdo je teďky na řadě s ženěním, ale jako bys na to nedbal!"

"Nemůžu najít žádnou, která by se mi hodila, otče."

"Koukej sklaptopnout s tím tvým najít a hodila! To jsou jenom výmluvy! Kdo nehledá, nemůže nic najít, a kdo nic nenajde, tomu se to nemůže hodit. Ženský ti nevlítnou do huby jako pečeněj holub - sice by se jim to líbilo, ale nehodí se to.

Když už nákou chceš, musíš po ní natáhnout ruku."

Starý se dostal k oblíbenému tématu, při kterém se obvykle nemohl dobrat konce.

"Přinesl jsem ti stehlika," pravil Heinrich. "Mám sundat hadr z klece?"

"Jo, jo! Jakmile začnu o ženskejch, přijde se stehlíkem! To radějc budu držet hubu a pošmajdám domů. Dneska už chytanu prd, ale doma je moc práce. Musím zamést, ustlat, zatopit, umejt nádobí - a oloupat brambory. Člověk pro samou práci neví, kde má začít a čím skončit.

Já to říkám furt: Když není ženská v baráku, vládne tam nepořádek a chlívec. Radějc půjdu!"

Sebral klec, hodil přes ni pokrývku a s brumláním odcházel. Heinrich položil klec se stehlíkem na uvolněné místo a ukryl se v keři. Zaobíral se spíš svými myšlenkami než tím, co se děje kolem. Právě za takového krásného rána, jako je dnešní, a pod stejným stromem, kde natloukl Karbaníkovi, padla slova rozloučení mezi ním a krásnou, i když vrtkavou, dcerou učitele.

Jeho hluboká, věrná povaha nedokázala tuto ztrátu překonat, a proto už nenašel odvalu začít si něco s jinou dívkou. Minuly roky, ale srdce se neuzdravilo.

Hlas volavky ho vytrhl ze zamyšlení. Malý ptáček usedl na lep, mával divoce křídly, křičel a najednou spadl na zem i se zlomenou větvičkou, jež zůstala přilepená k jeho tělu. Heinrich vyskočil a spěchal k němu. Radost z úlovku způsobila, že přeslechl šustění ženské sukně.

"Musíš být zlej člověk, když nedopřeješ tomu tvorečkovi svobodu," zazněl za ním jemný, vyčítavý hlas.

Otočil se. Při pohledu na mladou dívku předpažil ruce a couvl o několik kroků, jako by před sebou spatřil strašidlo.

"Alwino, co děláš tady ve smřči?"

Překvapeně na něho pohlédla.

"Nejmenuju se Alwina, nýbrž Alma. - Pověz, proč ses mě tak polekal?"

"Protože - protože - - protože tě neznám a nevěděl jsem, že je tu kromě mě ještě někdo jinej."

"To není důvod, aby ses tak vylekal," prohlásila, zkoumavě ho pozorujíc velkýma hnědýma očima. "Buď ses i přes velkou postavu ustrašený kluk, nebo nemáš čistý svědomí. Dej sem toho ptáčka, ať ho pustím!"

Během jejích slov se poněkud uklidnil a nyní se usmál nad nerozhodností, s níž se s ním chtěla vypořádat.

"Tak rychle to nepůjde, malá generálko! Co vlastně děláš, že umíš tak hezky velet?"

"Jsem dcera nový rybníční selky, která se včera přistěhovala."

"Jak že se jmenuješ?"

"Alma Jergoffová."

"Zajímavý jméno! Z jaký řeči asi pochází?"

"Otec byl Rus. Donedávna jsme žili ve Varšavě."

"Ve Varšavě? To je dost daleko! Kde ses naučila tak dobře po našem - a ještě k tomu tak, jak se mluví tady v Rudohoří?"

"Já jsem - byla jsem - v naší rodině byl jeden, kterej mluvil akorát tímhle nářečím. Kdo ses ty?"

"Jmenuju se Heinrich Silberman. Můj otec prodává dole ve vesnici ptáky."

Ihned o krok ustoupila a pohlédla na něho s výrazem, který vyjadřoval namáhavě potlačenou účast i radost.

"Takže ses Silberheinrich, kterej skládá hezký písničky a umí nádherně zpívat?"

"Odkad' to víš?"

"To - to mi - mluvilo se o tom v naší rodině," odpověděla rozpačitě. "Stála jsem dole v údolí, když jsem zaslechla shora zpěv. Znělo to tak nádherně, že jsem ani nedejchala. Byls to ty?"

"Asi jo."

"Tak ti děkuju za písničku, Heinrichu! Měla srdce i duši. Musím tě odprosít za slova, kterejma jsem ti před chvílí zalichotila."

Podala mu malou bílou ručku, pak živěji pokračovala:

"Ale toho ptáka mi ukážeš, ne?"

"Podívej, je to stehlík. Otec ho bude potřebovat do klece s kanárkami. Bude mít radost, když mu ho přinesu."

"Takovej krásnej ptáček! Podívej se na to ošklivý lepidlo! Půjde to dolů?"

"Jasně, že jo. Mám tady s sebou vodičku, kterou ho natřu. Podívej - tak, a je to dole. Klidně může lítat."

"Co s ním uděláš? Chceš ho opravdu zavřít do klece?"

"Jasně."

"A když tě hezky poprosím, abys ho pustil?"

"Ani pak bych tě nemoh poslechnout. Otec se živí prodejem ptáků, a když nic nechytne, nevydělá si. Od časnýho rána seděl v lese, ale vyšel naprázdno. Proto bude mít radost, když něco donesu, třebaže to je jen jedinej kousek."

"Tak stehlíka koupím!"

"Nemůžu ho prodat, protože přijde ke kanárům."

"A přece mi ho prodáš, Heinrichu! Dám ti tolik, co budeš chtít. Prosím, poslechni mě!"

Nemohl od dívky odtrhnout oči. Sníl? Jeho veškeré myšlenky a pocity poutalo jakési jemné a sladké pouto. Tento jasný, milý hlas, hluboké, křišťálové oči, teplá, během prosby chvějící se ručka - neslychal často tento hlas ve svém snění, neponořil se v duchu každý den do těchto krásných očí, ne-líbal snad kdysi tyto rudé rtíky? Snad tisíckrát hladila jeho ruka tyto hedvábné kadeře - a přece vše vzalo tak rázný konec!

Vrátila se snad po dvaceti letech zapadlá minulost v osobě této dívky? Mělo opět vyjít jeho slunce?

"Když tak hezky Heinricha prosíš," odpověděl konečně, "nedokáže upřít hezký víle její prosbu. Skutečně zaplatíš, co budu žádat?"

"Ano."

"Nebudu po tobě chtít peníze, Almo. Svoboda ptáka je cennější než studený, bezcitný peníze."

"Co teda chceš?"

"Polibek - pouze tak můžeš ptáka koupit."

V její tváři se objevila temná růže.

"Proč ne?"

"Protože - protože vzbuzuješ bolest v mém srdci."

Nerozuměl jejím slovům, ale pevněji tiskl ručku, zatímco levicí nevědomky hladil její bohaté kadeře.

"Pověz mi, Almo, chceš, nebo ne? Ptám se akorát jednou."

Chvilí váhala, potom k němu zvedla své krásné oči a rozhodla:

"Ještě mě žádnéj muž nepolíbil, Heinrichu - ani otec, protože umřel dřív, než jsem se narodila. Raději bych zemřela, než bych se od někoho nechala políbit, ale ty - ty - ty pusť dostaneš. Tady je!"

Sklopila víčka a nabídla mu třesoucí se rty.

"Almo!"

"Co je? Proč váháš?"

Pohlédl jí do očí.

"Tady máš ptáčka! Žádal jsem příliš."

"Myslíš to vážně? Skloň se trochu!"

Přitáhla k sobě jeho hlavu a dvakrát, třikrát ho políbila na ústa.

"Teď teprve dostaneš svoji pusu a ještě několik navíc, protože ses hodnej člověk. Víš, Heinrichu, stejně tím nesplatím dluh, kterej můžeš žádat. - Tak, tedky je pták můj. Pustím ho na svobodu. Podívej, jak vesele mává křídla! Nyní poletím i já. Žij blaze, Heinrichu, a nezapomeň na Almu!"

Přehodila si přes ramena šál, který při chůzi vlál jako ptačí křídla. Přešla přes mýtinu a zmizela mezi stromy. Heinrich hleděl jako omámen za nádhernou postavou, ještě dlouho nemohl odtrhnout pohled od rašících větvíček, jež se za ní uzavřely.

II. KAPITOLA - STARÁ PÍSEŇ

Jaro odeznělo, také léto se již chystalo k odchodu, neboť se blížil podzim, doprovázený zvláštní vůní zrajícího ovoce a šustěním padajícího listí. Stěhovaví ptáci se houfovali na lukách, v lese tu a tam zazněla smutná óda osamělého, loučícího se pěvce, který se chystal na dalekou cestu.

Místo pěvců, kteří odlétali, přicházeli do vesnice jiní.

Zjara táhnem v širěj svět, s bujným, hlasným zpěvem, než vrátíme se o podzimku zpět, zůstaniž nám doma každý věren. Když přejde letní období, my vrátíme se zas, pak pozdravíme s radostí, svý rodný vísky jas!"

Tato slova zazněla shora z kopce silným sborem. Řada chlapců a dívek, v čele s Heinrichem, se vracela do vesnice. Pečlivě zabalené nástroje, které nesli, dávaly tušit, že se vracejí z turné.

Nahoře v horách vyvěrají prameny, které jsou mnohem průzračnější a jasnější než dole v rovině; nahoře v horách vznikají písně, které jsou přirozenější a libivější než popěvky měst. Jakmile se objeví mezi první jarní zelení fialky a vystrčí své drobné kvítky na svazích vyježděných kolejí, odcházejí desítky pěvců a muzikantů z horských vesnic a táhnou do ciziny, aby výtěžky ze svých libivých vystoupení podpořili chudobu příbuzných, které zanechali v Rudohoří. Většina z nich se vrací s podzimem, ale někteří podnikají cesty, které trvají několik let, a roznáší slávu lidových písní přes hory a doly, dokonce i za oceán do cizích světadílů, kde hubený Yankee, štíhlý Malajec nebo sluncem spálený Maur poslouchá nádherné tóny, aniž by rozuměl slovům. Leckterý mladík nebo dívka probrázdili veškerá světová moře a mohli by vyprávět o dalekých zemích více, než mnohý zcestovalý námořník.

U jednoho okna učitelského bytu stál starý muž a poslouchal blížící se zpěv. Jeho tvář byla znetvořená, jakoby rozervána kleštěmi a opět vyžehlena rozpálenou žehličkou.

Přicházející dospěli až do vesnice a spustili poslední verš pochodu:

Zjara táhnem v širěj svět, s bujným, halasným zpěvem, my vracíme se tedky zpět, každý byl svoji lásce věren! Louka dnes neodkvete, už blíží se čas třpytu hvězd, pod nebesy nám zas rozkvete naší věrný lásky zvěst.

"Travič Heinrich je nejen nejlepší zpěvák, ale dokonce nejlepší dirigent, jakého znám," mumlal muž. "Pouze škoda, že je nejhorším člověkem, jakého jsem potkal. Jeho skupině se nevyrovná žádná jiná. Ta jejich hlasová harmonie, ty přesné výrazy! Mohl bych z něj mít jenom radost - kdybych nebyl nucen vzpomínat na jeho odporný čin!"

Nejedná se pouze o můj zhrůzněný obličej, ale připravil mě také o jediné dítě! Ach, Alwino, proč jsi mi to udělala? Proč jsi mě donutila, abych tebou opovrhoval a přenechal tě hříchu, do něhož ses bezmyšlenkovitě vrhla, neboť sis nedokázala vážit bolesti, kterou musel lékař způsobit nemocnému, když mu chtěl vrátit zdraví?

Zloba je mou potravou, slzy jsou mým nápojem, smutek mi krátí život. Odejdu do hrobu bez míru, který vidí láskyplné oko v posledním okamžiku odcházejícího života. Bože, Bože, proč musím tak trpět?!"

Hluboce sklonil šedivou hlavu a hubené ruce sepal jakoby k modlitbě. Zakalený zrak neviděl procházející zpěváky, zalehlé uši neslyšely jejich zpěv a jásot, který propukl při jejich návratu. Muž si nevšiml, že po marném klepání kdosi vstoupil a že na něm spočinuly dvě teplé oči, plné účasti.

"Ale ne, už se nechci zlobit!" zvolal a vzpřímil se. "Když jsem dokázal snést znetvoření tváře, překonám i ránu, kterou utrpěla má čest!"

Vykázal jsem nehodnou dceru z domu, a když se opět vrátila a prosila o milost, spálil jsem její dopisy a zničil je, aniž bych je otevřel. Vyrvu ze srdce vzpomínky, a pokud mě ještě jednou vyhledá, nebuduji slyšet, nebuduji znát! Odvrhla mě, svého otce, proto už ji nechci nikdy vidět!"

Přichází se stáhl zpět a opět zaklepal. Nyní to starý zaslechl a obrátil se ke dveřím.

"Kdo je to?"

"Já. Smím vás vyrušit, pane učitel?" otázal se jemný hlas.

"Pojďte dovnitř! Už dobře nevidím - kdo jste?"

"Jsem dcera rybníční selky a přišla jsem k vám s prosbou."

"Mluvte!"

"Doma jsem se hodně a ráda zabývala hrou na klavír. Matka si přeje, abych v tom pokračovala i tady. Ráda bych, kdybyste mě podpořil. Matka by vás navštívila sama, ale je nemocná a nesmí opustit postel."

Mluvila pomalu a váhavě. Naklonil se k ní, jako by slyšel známý hlas.

"Také já jsem nemocen, dítě, a již delší dobu neučím. Necítím se dost silný na takovou námahu."

"Ráda vám slíbím, že se budu snažit brát na to ohledy. Myslím, že jsem už překonala obtíže, se kterými bojuje každá

začátečnice."

Přistoupil ještě blíž. Jaký to slyšel hlas? Připadal mu velice známý! Kde přišla dcera selky k umění hrát na klavír? Její poslední slova zněla tak rozhodně! Přece ji nemůže jen tak odbýt, jak by to učinil s každým jiným.

"Klavír stojí v rohu. Sedněte si k němu a zahrajte mi něco z paměti."

Přistoupila k nástroji. Již po prvních akordech napřimil hlavu, o chvíli později stál za ní, opřel se o blízké křeslo a sledoval prsty, které hbitě jezdily po klaviatuře.

Když skončila, sáhl mezi notové sešity a jeden jí podal.

"Znáte tento kus?"

"Ne."

"Prosím, zkuste ho zahrát."

Poslechla ho a zahrála skladbu s dovedností, jež u něho vyvolala bouřlivé nadšení.

"Dítě!" zvolal, "nemohu být vaším učitelem! Vždyť hrajete lépe než já! Ale pokud se vám to hodí, můžete několikrát týdně přijít. Budeme hrát spolu. Potěšíte mne a dodáte mi chybějící síly."

"Děkuju, pane učiteli!" odvětila s radostí. "Můžu vám taky něco zazpívat?"

Hledala mezi notovými listy. Tu něco zahlédla a přitom jí přelétl přes obličej zvláštní, měkký, teplý stín. Neviděl, jaké listy otevřela, ale hned při úvodu si sáhl rukama na srdce a učinil pohyb, jako by ji chtěl zabránit v dalším hraní. Do toho však již zazněla první slova písně, kterou nenáviděl, třebaže ji sám napsal. Nechtěl ji slyšet - a přitom ji po dlouhá léta den co den hrál.

Nezlob se na lidský srdce, jež na tebe myslí s láskou, bolest neměj v hrudi přece, ta musí dechat láskou jasnou.

Uniklo mu, že píseň není čtena z listu, nýbrž přednášena z paměti. Nesledoval měkký, vtíravý motiv melodie, jež se nesložité, a přece tak dojemně, opakovala, slyšel pouze slova textu. Jejich vážnost jej dosud nikdy tolik neuchvátila jako dnes, když je zpíval hlas, který zněl jeho ušima jako nevysvětlitelná záhada.

Už dávno odezněly poslední tóny a dívka marně čekala na slova z úst rozrušeného muže. Když konečně promluvil, zněl jeho hlas lehece, jako by se vzdálil od současnosti a vrátil se do zapadlých dob mezi známé osoby.

"Kde Heinrich bere nápady ke svým písním? Vždyť pronikají až do nitra, do duše! Člověk jim neodolá - a kdykoli nějakou napíše, musím ji zkomponovat. Ó - nezlob se na lidský srdce! Bylo to snad proroctví, nebo varování? Měl mě tak rád, skoro jako syn - a když Alwina poprvé zpívala tuto píseň, tak - Alwina? Zadrž!" zvolal, zvedl se rychle ze stoličky a vrátil se do přítomnosti.

Chvilí přecházel po místnosti, pak se obrátil na zpěvačku:

"Najednou vím, proč mě váš hlas tolik uchvátí! Je to hlas osoby, která mi byla nekonečně milá a věrná - a nakonec se ode mne odtrhla... jako krab od pobřeží, aby byl stržen přílivem a pohlcen oceánem. Její hlas zněl jen trochu měkčeji a poddajněji, ne tak jistě a rozhodně jako ten váš.

Pokud máte skutečně takový hlasový rozsah jako Alwina, snad bych mohl konečně - a zřejmě naposledy - představit mou vánoční kantátu. Prosím, můžeme to zkusit?"

Sáhl do kláves, aby zahájil zkoušku. Dopadla přesně podle jeho přání. Ze starého, smutného a zádumčivého muže se stal někdo úplně jiný! S mladistvou netrpělivostí přistoupil ke knihovně, odtáhl závěs a vytáhl silný balík not.

"Zde jsou kantáty, jejichž slova složil Travič Heinrich. Ta báseň je mistrovské dílo! Žádný doktor nebo profesor by nedokázal toto téma zpracovat lépe. Představení tohoto kusu by nám přineslo obrovskou úctu.

Mám rozepsané party, pro něho v tenoru a pro Alwinu v soprán, ale protože mi ti dva nebyli později k dispozici, dosud jsem tento kus nepoužil, třebaže jsem každý rok na vánoce vyzyván, abych jej uvedl.

Vy byste mohla převzít diskant, nu, a partii tenoru - ne, Heinrich už ji nedostane! Vlastně by ji nechtěl ani zpívat. Přesto je ve vesnici člověk, který by se k tomu hodil. No, ještě si to rozmyslím. Nyní bychom měli vzít partituru a podívat se, jestli se vám bude líbit."

Nebylo snadné zavděčit se starému muži, který z plného srdce nenáviděl. Věděla to a s radostným uspokojením pozorovala úspěch návštěvy, která začala tak váhavě. Přenesla se přes první zkoušku a nyní pronikal její hlas, podpořený akordy piana, ven na ulici, až k domku Silbermana, kde právě otec oslavoval synův návrat tématem, jež bylo základem každého jejich rozhovoru.

"Jo, tak ses zase doma z cest! Všechny starosti začnou nanovo. Penízky z tvého podílu lézej na stole, ale co s nima uděláš? Dáš je do truhlice k vostatnám, kde budou ležet do soud-ného dne nebo tak dlouho, dokavaď nepřijde někdo, kdo to s deseti svatejma příkázáníma nemyslí tak doslova.

Přes zimu budeš vymejšlet nový písničky a na jaře vyrazíš znova do ciziny. Tak zní celá ta stará písnička a já, ubohej červ, sedím doma sám a opuštěnej - a musím si krátit čas podle svýho. Na práci toho mám sice dost, to je pravda, a při tom ptáčnictví drobet ty nudy zažehnám, ale člověk je člověk.

Kdyby ses oženil, byl by tu někdo se mnou, takže bych se nemusel o všechno sakumprдум starat. Kde není ženská v baráku, tam je jen nepořádek a chlívec. Říkám ti: To se musí změnit - jinak odtud vypadnu."

"Nedělej to, otče!" smál se Heinrich. "Byl bys toho schopnej, třebaže by ses rychle vrátil - - -"

"Já? Vrátil? Ani mě nehne! Když vypadnu, tak vypadnu! Pak se starej sám, aby ti někdo zastupoval fusekle a přišil urvaný knoflíky.

Jo, kdyby se vrátila ta nezbedná Alwina, seděl bys doma na zadku, vid'? Stále ještě ti vrtá v makovici a nechce ven. Mohl bys ji výtečně zajistit - a jak by to bylo krásný, kdyby v baráku vládla hezká holka! Určitě bych se cejtil jako v ráji."

"Jo, byla by to stejná nádhera, jako na jaře s Konopnicí, která přej byla nejlepší z okolí - a když jsi začal s tím svým zapp, utekla! - Ale poslyš, co se to táhne od učitele za zpěv?"

"Nevím. Co bych se staral o ňáký brnkání!"

"To je - to je moje písnička! Poslouchej, otče!"

Dbej, ať srdce žal nikdy neprobudíš, přijde čas, kdy zapláčeš, až vinu svoji pochopíš!

"Učitel, kterej mě nemůže ani cejtit, nechá zpívat moji píseň! A jakej to je hlas. Zná - znám ho! Nemůže to bejt nikdo jinej než-než Alwina! Slyšíš, otče? Poslouchej!"

"Jdi mi z cesty s hlasem i s Alwinou! Odkud' by asi přitáhla? O ní a o učitelským nechci slyšet ani slovo! Nevíš snad, proč? Už o tom nechci mluvit, nebo mi vyteče žluč! Taková chátra si nezaslouží, aby se s ní člověk babral!"

Heinrich otevřel okno. Téměř neslyšel otcova slova - poslouchal hlas, který se táhl ze školního bytu. Zazněly další tóny.

"To je kantáta, vánoční kantáta! A teďky se přidal zpěv!"

Tóny v něm probudily nádherný pocit. Zavřel okno a spěchal ke dveřím.

"Kam běžíš, Heinrichu?" zvolal otec.

"Nevím - ale chci slyšet svoji kantátu. Už byla mrtvá - od ty doby - - a jestli teď znovu ožívá, nemůžu u toho chybět!"

Otec ho chtěl zadržet, ale marně. Heinrich vyběhl z domu a spěchal přes ulici ke škole.

Vstup do bytu emeritního učitele mu byl zakázán, ale nyní mu byl celý zákaz lhostejný.

Slyšel hrát své nejlepší básně a zpívat je hlasem, jehož zvuk nechal rozeznit všechny struny jeho nitra. Musel vidět zpěvačku - to byl nápad, který vedl jeho kroky. Vše ostatní bylo v tomto okamžiku zapomenuto.

"To může bejt jedinec Alwina! Podobnej hlas nemá žádná na světě!" mumlal a běžel lehkými kroky nahoru po schodech.

"Možná se konečně vrátila z ciziny a dostala otcovo odpuštění.

Já už jí dávno odpustil, i když to nedokážu zapomenout a překonat. Musím ji vidět, ještě dneska, hned teď! Zpěv dokazuje, že je tady!"

Sáhl na kliku a tiše otevřel. Učitel seděl u nástroje a nemohl jej kvůli slabému zraku spatřit. Zpěvačka k němu byla otočena zády. Měl oba před sebou a mohl je pozorovat.

"Kdo to vlastně je? Alwina ne - je to Alma ze smřčiny! Kdo to pochopí; je Alwině podobná a dokonce má stejnej hlas, akorát trochu jinak zabarvenej. Dovnitř nepůjdu, ale chci to vyslechnout do posledního tónu! Víš, kam se schovám!"

Sestoupil ze schodů a nepozorovaně se dostal do zahrady, jež byla obklopena hustým smrkovým plotem. V nejzazším koutě stála malá besídka, podobající se voliére. Už sem dlouhé roky nikdo nevnikl, takže besídka značně zpustla a vstup byl tak zarostlý, že kromě Heinricha by nikoho nenapadlo, aby lezl dovnitř.

Ten však ohnul větve stranou a vlezl do tmavé prostory. Rychle se zorientoval, jako by toto opuštěné a odlehlé místo navštěvoval každý den. Natáhl se na nízkou kamennou lavici a naslouchal tónům, jež vnikaly do zahrady z otevřeného okna.

Cítil se tak báječně, tak blaženě, tak pohádkově, jako by ho přenesla ruka pohádkové víly zpět do dávno zapomenutých časů. Nyní se mu zdála pěvkyně, jejíž nádherný hlas jej obklopoval, stokrát milejší a čistší než ta, která zaměstnávala jeho mysl i city před dávnými roky. Bylo to totéž loubí, kde vdechoval kouzlo jejího hlasu, byly to stejné verše, které jí kdysi sál ze rtů - ale toto loubí se vrylo do jeho paměti jako těžký čin a na verších lpělo prokletí pěvkyně, která je vmetla básníkovi do tváře. Nedojde tento čin nikdy rozhršení? Nemůže toto prokletí odeznít?

Šero zhoustlo a změnilo se v temný večer, tóny umlkly, okno bylo zavřeno. Heinrich dosud ležel bez pohnutí a se zavřenýma očima v loubí. Ve zvuku těchto nádherných tónů by zde zůstal ležet do soudného dne - ale vtom rychle vyskočil. Zaslechl zvuk lehkých kroků, které se blížily. Neslyšně se stáhl do rohu.

Čísí ruka se snažila odhrnout větev od vchodu, objevila se štíhlá postava, jež vstoupila dovnitř.

"Alma!" pomyslel si Heinrich. "Odkud zná loubí a co tady hledá po setmění?"

Opatrně se posadila na lavici. Měl se jí ozvat, nebo bylo možné, že odejde, aniž by si ho všimla? Trvalo dlouho, než se pohnul. Napřímila ruku, aby zjistila, jak je prostor hluboký, a přitom zavadila prsty o jeho rameno. Polekaně vykřikla.

"Je tu někdo?"

"Jo. Mlčel jsem, abych tě nepolekal."

"To se ti nepovedlo. Pověz, kdo ses? Co hledáš tady v lou-bí?"

"Radši bych se zeptal já tebe, co tady chceš. Nemůžeš mě poznat a vidělas mě jen jednou v životě."

"Kde?"

"Už nevíš? Nahoře ve smřčině, kde jsem ti dal stehlíka."

Chvilí mlčela, snad ve stydlivé vzpomínce na dobrovolnou cenu, kterou zaplatila za vysvobození malého pěvce.

"Takže ty ses Heinrich?"

"Jo."

"Myslela jsem, žeš na cestách se svojí hudební společností."

"Dneska jsme se vrátili. Neslyšela jsi náš pochod?"

"Ach, to jste byli vy? Rybníční dvůr je dost daleko od vsi, takže novinky tam dojdou až pozdějc. Proč ses tady a ne doma? Myslím, že máš otcí co vyprávět, když jste se tak dlouho neviděli."

"Máš pravdu - ale slyšel jsem tě zpívat a holt to jinak nešlo. Musel jsem přijít do besídky a poslouchat."

"To byla tvoje kantáta. Řekni, kam chodíš na ty hezký verše a rýmy? Já bych něco takovýho nikdy nesvedla."

"Na takový zásluhy nemůžu bejt hrdej, Almo. Verše mi vdechl Bůh. Slova a rýmy najdeš hned, jak se naplní srdce. Právě v tomhle loubí se zrodilo dost básniček, který ještě nikdo neslyšel a nečetl."

"Takže sem chodíš častěji?"

"Častěji? Bylo kdysi srdcem lásky, pak se změnilo v hrob mrtvol. Tam venku se musím starat, tam mám práci - ale kdykoliv sedím tady, jsem mrtvěj. Nevíš, co se tady stalo?"

"Co?" odvětila vyhýbavě.

"Prosím, nech si to vyprávět od někoho jinýho. Jak ses sem vůbec dostala? Znáš loubí zdřívějška?"

"Ne. Dneska jsem byla u učitele prvně. Myslela jsem - chtěla jsem - asi ti to povím jindy. Dobrou noc, Heinrichu!"

"Ne! Chci vědět, proč - - -"

"Dobrou noc!" zaznělo ještě jednou.

Unikla.

Otřel si čelo. I přes tmou měl pocit, jako by do jeho hrobu pronikl světelný paprsek života, pod jehož silou začalo opět bít dávno ztuhlé srdce.

III. KAPITOLA - RYBNÍČNÍ SEDLÁK

Bylo to před mnoha lety. Jednoho dne uprostřed týdne zazněly zvony. Průvod černě oděných vesničanů v čele s učitelem a jeho žáky prošel pomalu vesnicí a zamířil ke hřbitovu.

Pohřbívali rybníční selku.

Byla vdovou, dobrou hospodyní a ještě lepší matkou, a ne-loučila se s tímto světem s lehkým srdcem. Zanechala zde mnoho starostí, které ještě narostly v posledních chvílích jejího života a naplnily ji hrůzou. Její syn byl jediný, kdo po ní zůstal; pro něho se dřela, pro něho šetřila - a když se s ním nyní loučila, činila to s obavami.

"Přístup blíží, Balzere, a podej mi ruku!" pravila. "Blíží se můj konec."

Venku stála čeleď a plakala. Všichni litovali, že selka umírá. Balthazar přistoupil k umírající a položil pravici na její chvějící se ruku.

"Nezlob se, matko, ale všichni musíme umřít."

"To vím, Balzere, a ráda bych odešla. Moji smrt však velice znesnadňuješ právě ty."

"O mě si nedělej starosti, matko! Jsem dost starý, abych si uměl poradit se životem."

"Ano, starý ses dost, ale nevíš skoro nic. Cos dělal do dneška? Pils, tancovals, hrál jsi karty a pral se - víc nic! Proč máš nahoře ve světnici schovanou flintu? V noci ji nosíš ven, touláš se po lesích - no, to ti snad říkat nemusím."

"To všechno nic neznamená. Jedno pivo není hřích, tanec taky ne. Jestli mě někdo napadne, mám právo se bránit. Co se tejká pušky, ještě jsem neviděl, že by srny v lese měly na krku ceduli s domovským právem."

"Je to krádež, Balzere, opravdová krádež! Komu patří les, tomu patří taky vše, co v něm žije. Proč ses nezmínil o kartách?"

"Není to zapotřebí. Hraní karet není ďábelskej zlozvyk, jak vždycky říkáš. Karty sloužej chlapovi k osvěžení mysle a zkrácení nudy. Co dneska prohraješ, s tím si nemusíš dělat hlavu, protože zejtra to vyhraješ zpátky."

"Nemáš pravdu! Hraje mor, kterej tě připravuje o síly! Důrazně tě prosím, slib mi, že toho zanecháš!"

"Pro mě za mě! Když ti to vrátí klid."

"Musíš mi to slíbit jinak, Balzere, ne tak ledabyle!"

"Určitě, matko!"

"Mysli na trest, kterej přijde, když nedodržíš slib, kterej jsi dal umírajícímu. A ještě něco, Balzere. Už dávno - - -"

"Co ještě?" přerušil ji. "Nebylo toho dost?"

"Vím, že běháš za kantorovou Alwinou - nebo ne?"

"Jo; odkad' to víš?"

"Sám se staráš, aby se to lidi dověděli. Co si asi pomyslí Silbermannův Heinrich?"

"Heinrich? Co je mi po něm? Ten s tou holkou nemá nic společnýho a kdyby přece jen měli nějaký plány, nebudu se o ně starat. O učiteli ani nemluvím. Vím přesně, odkad' fouká vítr.

Učitelскеj je přece dobrej počtář. Heinrich nemá nic, ale já jsem rybníční sedlák - hned po tvý smrti. Alwinu nedostane nikdo jinej než já!"

"Nehodí se k tobě, nepatří na dvůr. Její místo je u klavíru nebo na tancovačce. Neber šiji, Balzere, neber šiji! Z toho nemůže vzejít nic dobrýho!"

"Tomu nerozumíš, matko! Rybníční dvůr je nejlepší statek ve okolí; Alwina je nejhezčí holka široko daleko - když to dáme dohromady, bude z nás dokonalej pár!"

"Na krátkou dobu snad jo; věř mi, nepotrvá dlouho, a bude po nádheře! Je mi tě líto a Rybníčního dvora jakbysmet, jestli si přitáhneš domů nedělní panenku. Uvidíš, že tě přivede do záhuby - - -"

"Neboj se, matko! Jsem chlap, kterej si dokáže prosadit svoje. Vlastně to ještě není v hrnci, v kterým to vaříš!"

"Nejlepší bude, když se to do hrnce vůbec nedostane, Balzere. Jestli máš rád svoji matku, slib, že si Alwinu nevemeš. Nemá srdce, nerozumí hospodářství! Kolem najdeš spoustu lepších, i když nemaj tak hezkou tvářičku. Slib mi to, Balzere!"

"Dobře, slibuju!"

"Ale ne jen jako?"

"Ne."

"Děkuju ti. Jde na mě únava. Běž a zavolej ostatní! Pak pošli pro faráře."

Odešel.

Když se k ní později vrátil, byla již po smrti.

Nyní ji doprovázeli na poslední cestě. Před sousedy kráčel Balthazar se skloněnou hlavou, ale v jeho očích nebylo vidět jedinou slzu. Proč by měl plakat? To se v pohřebním průvodu nehodí. Když večer seděli nad pohřební hostinou a muži navrhli obvyklou hru, přinesl karty a vůbec nepomyslel na slib, který dal matce.

Druhého dne se probudil s pocitem bohatého muže, který smí svobodně rozhodovat nad svým majetkem. Vyšel do polí, aby se pokochal pohledem na rozlehlé hospodářství. Tu potkal učitele, který právě konal svou odpolední procházku.

Po zopakování včerejších slov soustrasti se tento opatrně otázel:

"Teď se musíš rozhlédnout po další síle, co, Balthazare? Bez pomocné ruky nemůžeš statek zvládnout. - Ale to tykáni se asi nehodí; jsi bohatý rybníční sedlák, kterému bych měl vykat, nebo dokonce uctivě onikat."

"Jen to nechť při starým, pane učiteli! Chodil jsem k vám do školy - a taky ten Balthazar se mi nelíbí. Jsem Balzer a nic jiného nechci slyšet. S těma silama máte skutečně pravdu. Rád bych se o ňáký postaral, ale nechce se mi chodit moc daleko."

"Máš něco vyhlédnutého?"

"Jo - ve vesnici a po schodech školy nahoru."

"Až do školy? Co tím myslíš?"

"Bydlí tam Alwina."

"Co tě napadá? Včera jsi měl v domě smrt a dneska už myslíš na legraci?"

Učitel byl schopný muž, hlavně v oblasti hudby. Tím se proslavil po celém okolí. Stejně se proslavil jako přítel peněz, který si nenechá ujít žádnou příležitost k zisku. Balzer byl jedním z lepších žáků a jeho tenor se učiteli velmi líbil. Stejně tak ale věděl, že nový rybníční sedlák má řadu vlastností, jež nejsou, slušně řečeno, příliš chvályhodné. I přesto všechno v něm musel vidět nejbohatšího muže ve vesnici, celkem vítaného zete, který by pouze musel být dostatečně hlídán.

Alwina byla podle otcova názoru dívkou, jejíž přednosti mohl Rybníční dvůr dostatečně vyvážit. Proto se starý rozhodl jednat opatrně.

"Co kdybych to nemyslel z legrace, ale úplně vážně, pane učitel?"

"Pak by se o tom snad mohlo mluvit."

"Mluvit? Proč? Je vám snad můj dvůr příliš malej - nebo vám nepřípadám pro Alwinu dost vhodnej?"

"Dvůr ujde, protože zůstane, kde leží. Nemůže sedět v hospodě, nebo se toulat po lese. Můj zeť musí být mužem, kterého budou lidi ctít."

"Jmenujte někoho, kdo mě neuctívá!"

"Neprokazují ti správný druh uctivosti, Balzere. Já mám na mysli onu uctivost, která pramení z dobrých mravů a ctění zákonů."

"Ach tak! Myslíte si, že to nesvedu?"

"Ó ano, jen kdybys chtěl! Do této chvíle ses tomu spíš vyhýbal."

"No dobře! Od tyhle chvíle se budu snažit."

"Pak si plácneme. Mládí nezná ctnost, to vím nejlépe, pořádná žena udrží na uzdě i bláznivého chlapa. Alwina je taková, jen jí s tím budu muset trochu pomoci."

"Jakým způsobem, kantore?"

"Například bych musel vaše hospodářství podpořit přesným účetnictvím."

"Když to nebude nic horšího... Sepsat se musí spousta věcí"

- a když to chcete dělat místo mě, budu jen rád. Akorát byste měl přijít a všechno si prohlídnout."

"To udělám co nejdřív, i když ta záležitost příliš nespěchá. Oba jste dosud mladí. Alwina klidně počká, dokud neuplyne rok smutku. V té době nepřipadá sňatek v úvahu."

"Proč ne? Člověk se aspoň může připravit. Takový zasnuby bych neviděl jako velkej hřích."

"Myslíš, že by tě někdo předstihl?"

"Není to vyloučený. Člověk vidí, co vidí."

"Jak to myslíš?"

"Nemyslím to, nýbrž koho - samozřejmě Silbermanova Heinricha."

"Pchá! Na takového nemysli! Jeho otec a já jsme byli dobrými sousedy, také Heinrich patřil k mým nejlepším žákům - proto jsem si s ním dal práci, že jsem ho v některých věcech vytáhl na svou úroveň. Navíc má ještě lepší hlas než ty a ohledně skládání básní se mu sám nevyrovnám. Než se mi zpěváci vydají na další cestu, musím je přezkoušet. S tím je spojena spousta práce."

Heinrich je chytrý a myslím si, že kdyby chtěl, mohl by založit vlastní soubor a konkurovat mi. Takové věci by dokázal - _."

"To je všechno moc hezký, ale proč bejvá tak často pohromadě s Alwinou?"

"Hráli si spolu už odmala, protože jsme byli sousedé - proč by se teď měli navzájem vyhýbat? Navíc on zpívá tenor a ona soprán. Musí spolu chodit na zkoušky."

"Taky ven do lesa? Nebo na tancovačku? Neříkejte, že jste si nevšim, jak za ním běhá, když jde na číhanou. Na tanco-vače se kolem ní motá, takže se k ní nemůže žádnéj jinej mládenec přiblížit."

Pro mě za mě, do teďka tomu říkejme známost - ale každou chvíli se to může změnit v něco úplně jiného. Na vašem místě bych si na to pořádně posvítíl."

"Hmm; máš docela pravdu. Heinricha potřebuju, ale za zete ho mít nemusím. Alwina je holka, za kterou se obracejí jinší chlapi! Nerad bych ji viděl v Silbermanově holubí kleci. Kdyby mělo dojít k něčemu takovému, je s přátelstvím konec! - Už jsi s ní o tom mluvil?"

"Ještě ne, pane učitel."

"Tak to rychle naprav - a pak mi pošli námluvčího. Skutečně, musíme všemu předejít. Jestli dojde ke svatbě ještě před koncem smutečního roku, lze to snadno omluvit. Každý ví, že na tak velkém statku je přítomnost ženy nezbytná."

Rozloučili se.

* * *

Příští neděli se odehrávala místní slavnost, takže lokál praskal ve švech. Obyvatelé vesnice i jejich hosté využili této

příležitosti k pořádnému protažení lýtek.

Učitel a jeho dcera pochopitelně nesměli chybět. Alwina byla nejhezčí z dívek, a tak i dnes byla obletována mládenci ze všech dvorů. Mimoto se jen velice málo zúčastňovala tan-covaček, a proto dnes dávala chlapcům příležitost vyzkoušet štěstí.

Její otec seděl s radními u rohového stolu a probíhající zábavě věnoval jen málo pozornosti. Kradmo pozoroval Alwinu. Ta neustále tancovala, většinou se Silbermanem.

Mladí lidé nepopíratelně tvořili nádherný pár, na nějž se upíraly zpola závistivé a zpola obdivné pohledy. Pouze dvě oči na ně hleděly velice zasmušile - oči rybníčního Balzera. Dívka se mu líbila snad ještě víc než hra v karty, a když viděl, že neustále tančí s Heinrichem, zatínal pěsti; probouzela se v něm nekonečná nenávist k ptáčníkovi.

Tu k němu přistoupil hostinský:

"Co tu sedíš jak zazdžené a přimrzlej, Balzere? Přelítlo ti něco přes čumák? Vždyť umíš bejt i pěkně odvázaněj!"

"Nemá se snad člověk zlobit, když našinec musí koukat, jak mu unikaj ty nejhezčí holky?"

"Aha! Jo, Heinrich je nejhezčí kluk v okruhu tří mil, snad ještě víc. Jak dlouho si nesmíš zatancovat?"

"Však to sám dobře víš: dvanáct měsíců! Celejch dvanáct měsíců! To může vydržet jen ďábel!"

"Jo, jo, mělo by to bejt úplně jinak. Když někdo umře, je mu v nebi fajn - tak to aspoň tvrdí farář - zpívaj mu tam andílci o věčný lásce. Jo, jo, a zatímco ti nahoře jsou veselí a v pohodě, má člověk na zemi brečet a naříkat!"

Já říkám jen jedno: Když mně někdo umře, tak budu klidně jásat i tancovat! Jo, jo, ať se mám stejně jako on."

"A co lidi?"

"Co je mi po nich? Dyt' nenaříkaj ani nebrečej se mnou - a tak se budu já veselit s nima. Zvyk je hloupá věc, ale když najdeš dost odvahy dělat si podle svýho, pak se zvyky vy-tratěj.

Ale mám pro tebe návrh: Jestli chceš skutečně držet smutek, moh' bys mi pomoci s jídlem. Pečené už dochází, jiný maso nemám... nechtěl bys zaskočit do lesa pro řádku tu srnu nebo tak? Dyt' víš, že ti dobře zaplatím! Foť i pomocníci sedej v hospodě, takže se jich dneska nemusíš bát."

"Něco dostaneš, hostinskěj, ale na to je času dost. Nejdřív se mrknu, jak to bude s tím tancem. Kvůli mrtvole si přece nenechám ujít dobrý sousto. Hoď mi sem ještě pivo a dobrou pálenici!"

"No vidíš, Balzere! Něco takovýho přece rybníční sedlák snadno dokáže, ne?"

Trn, který mu samolibý hostinský vrazil do paty, seděl pevně. Balzer sledoval zkoumavé pohledy učitele, pokrad-mu házel okem na mladý pár - a opíjel se stále víc. Když zpozoroval, jak Heinrich dívku důvěrně objal a něco jí tiše šeptal, pevně se rozhodl.

Jakmile zazněl nový kus, zvedl se a pomalu kráčel sálem k Alwině.

"Pojď, Alwino!"

"Kam?"

"Zatancujem si kvapík!"

"Tancovat? Asi nejseš při smyslech, Balzere!"

"Jsem při smyslech jako každěj jinej! Hudba je pro mě stejně jako pro druhý. Pojď!"

"Ne, nebudu s tebou tancovat! Běž domů a myslí na mrtvou matku!"

"Můžu na ni myslet i tady. O tuje dobře postaráno a nemá nic z mých slz. Nuže - pojď!"

"Řekla jsem, že nepůjdu, a u toho zůstane!"

Nyní přistoupil také Heinrich.

"Už jsi zadaná, Alwino?"

"Zatím ne."

"Tak mi dej ruku, než ten krásnej kvapík skončí."

Balzer vstoupil mezi ně.

"Počkej, tak to nepůjde! Odmítla mi tanec, a tak nepůjde ani s tebou! Takovej je zvyk. Komu se to nelíbí, poletí ze dveří!"

"Začíná hádka! Balzer chce tancovat!" neslo se od úst k ústům.

Ostatní přestávali tancovat a shlukli se kolem. Heinrich vrhl ostrý pohled do protivníkovy rozrušené tváře.

"Styď se, Balzere! Jak můžeš pomlouvat svou zemřelou matku?! Ale o tom nechci mluvit, to si musíš vyřídit s vlastním svědomím; uvědom si však jedno: Každěj může tancovat, s kým se mu zlíbí. Alwina nechce tebe, ale mě - takže není o čem mluvit. Pokud ti to vadí, běž za pořadatelem. Určitě vyhodí toho, kdo chce vyvolat bitku."

Vzal dívku za ruku, aby ji odvedl. Balzer ho rychle uchopil za paži. Nebýt učitele, který rychle přispěchal, jistě by došlo k pranci.

"Co se děje, Alwino?"

"Balzer mě vyzval k tanci a nechce strpět, abych tančila s Heinrichem."

Starý zkušený znalec lidí dobře věděl, jaký důvod žene rybníčního sedláka, aby opovrhoval starými zvyky, a proto rozhodně prohlásil:

"Chováte se jako děti! - Nebudeš tancovat s nikým!"

"Ale otče!" prosila dcera.

"Pane učiteli - - -"

Heinrich se chtěl bránit, ale starý muž ho přerušil:

"Kdepak! Vím, co dělám! Jak tě uvidím u některého z nich, Alwino, pomůžeš domů!"

Třebaže byl jeho soud nespravedlivý, muselo mu být vyhověno. Záhadné jednání se nejvíc dotklo Heinricha. Také Alwinu otcovo jednání mrzelo, ale záhy se uklidnila. Přišla sice o nejlepšího tanečníka, ale na jeho místo se hrnulo deset jiných. Po-nějaké době opět uvízla ve víru zábavy, zatímco otec se zvedl a odešel domů.

V blízkosti domu k němu přistoupila postava, která tam, jak se zdálo, na něho čekala. Byl to Heinrich, jenž také odešel z lokálu, neboť ztratil chuť k další zábavě.

"Pane učitel, můžu si s váma cestou promluvit, i když už je tolik hodin?"

"Pokud jde o důležitou věc, pak samozřejmě ano."

"Pro mě to je dost důležitý. Čím jsem si vysloužil váš dnešní trest? Rád bych to věděl, abych to mohl napravit."

"Vůbec nic jsi neudělal a taky jsem tě nepotrestal. Jednalo se o jisté bezpečnostní opatření, k němuž jsem musel přistoupit."

"A přece jste mě potrestal, protože se mě to hrozně dotklo. Nikdy jsem nikomu neublížil, vám a Alwině už vůbec ne."

Viděl jsem, jak ji ten zpustlík Balzer chtěl odtáhnout k tanci, zastal jsem se jí - a dostal jsem stejného trestu jako on!"

"Kdo ti říkal, aby ses jí zastával, Heinrichu? Nebyl jsem snad v sále já? Krom toho ti chci říct, že kromě mé ochrany bude mít brzy ještě jinou - takovou, která dokáže najít rozdíl mezi bohatým povozem sedláka a - a - dědicem ptáčníka. Dobrou noc!"

Pokračoval v cestě.

Heinrich zůstal stát, jako by do něho udeřil blesk. Co měla znamenat tato záhadná slova? Rozbolela ho hlava, v jeho spáncích začala bouřit krev. Stál zde dlouhou, dlouhou dobu, veškeré myšlenky se vytratily. Tu se zachvěl - jeho nitrem prolétl záblesk poznání. Vše mu docházelo. Nepochopitelná síla ho hnala ven do polí a luk, kde bloumal sám se svými myšlenkami. Právě udeřila půlnoc, když se konečně rozhodl k návratu do vsi.

Prošel kolem hospody, z jejíž otevřených oken dosud zaznívaly tóny hudby a veselý jásot, a zastavil se až u plotu školní zahrady. Okna domu byla temná.

"Ještě není doma. Počkám, až přijde, a pak si s ní promluví."

Vešel vrátky do zahrady a prošel kolem nízkých smrčků dozadu, kde se tyčilo loubí z popínavých rostlin a keřů. Vplí-žil se dovnitř a natáhl se na lavici pokrytou mechem. Jak zde ležel, oddával se myšlenkám, aniž by sledoval hodiny. Jistě uběhla značná doba, než zaslechl kroky, které se blížily ke smrčkům, kde utichly.

Kdo to byl? Alwina jistě ne, neboť napůl potlačené odkašlání, které právě zaznělo, patřilo muži. Po chvíli zazněl zpoza plotu dívčí hlas:

"Dobrou noc!"

"Dobrou noc, Alwino! Buď ráda, že ses v bezpečí!"

Byla to učitelova dcera, která v doprovodu několika přítelkyň zvolila cestu kolem vesnice, aby unikla dotěrnosti selských synků.

Vstoupila do zahrady. Cestička k domovním dveřím vedla kolem smrčků. Zde zaslechla volat své jméno.

"Bože! Je tu někdo?!"

"Jo, já."

Kdosi vystoupil mezi stromky a přistoupil k ní.

"Rybniční Balzer! Co chceš v naší zahradě?"

"Čekám na tebe, abych si s tebou promluvil."

"Teď? Tak pozdě k ránu? To by žádný slušný mládenec neudělal. Jdi domů! Jestli se mnou chceš opravdu mluvit, přijď ve dne."

"Musím s tebou mluvit, a to hned teď! Místo i čas jsou k tomu dostatečně vhodné."

"Tak to zkrat! Musím domů. Co chceš?"

"Už nebudu trpět, aby ses muckala s Heinrichem a mně dávala košem!"

"Budeš to muset strpět, kdykoliv mě vyzveš k tanci - s tebou tančit nebudu!"

"A s Heinrichem jo?!"

"Jo!"

"Pročpak to, he?!"

"Líbí se mi víc než ty! Není tak hrubý a zpustlejší, taky je stokrát hezčí a - -"

Polekaně se zarazila. Zčervenala rozpaky, třebaže si neuvědomovala, že těmito slovy vyjádřila pouze část citů, které se ukrývaly v jejím nitru.

"Jo, hezčí, stokrát hezčí je jeho tvářička než moje odporná huba! Akorát škoda, že nejsem ještě ošklivější! Nu což - ale žádný hezkej ksicht nevyváží selské dvůr, to si uvědom! Ještě ráda si se mnou zatančíš!"

"Ani mě nenapadne! Za nic na světě!"

"Za Rybniční dvůr třeba jo! Budoucí rybniční selka přece neodmítne sedlákovu kvapík!"

"Zbláznil ses?! Selku si hledej, kde chceš, ale mě z toho vynech! Kdo by mě chtěl, musí být jemnější a příjemnější, než ses ty! Dobře si to zapamatuj. Teď di!"

"Musí být jemnější - jako Heinrich - hele, sice neumím veršovat jako on, ale to nic neznamená. Už jsem mluvil s kantorem, a on řek, abych poslal námluvčího. Taky jsme mluvili o Heinrichovi... at' se do něčeho nemíchá, jinak se mu povede zle!"

Dívka zůstala jako opařená, nevěděla, zda má věřit vlastním uším. Tu k němu rychle přiskočila a zlostně mu vmetla do tváře:

"Lžeš, šelmo! Něco takového by otce vůbec nikdy nenapadlo!"

"Napadat ho nic nemusí, protože už to je v suchu. V pátek byl v Rybničním dvoře, aby se tam rozhlídl. Povede moje účetní knihy, takže budu mít dost času na lásku k selce."

Dívka zoufale zavzlykala. Otec byl skutečně v Rybničním dvoře, to dobře věděla. Nyní také začala chápat jeho dosud nesrozumitelné náznaky.

"Nu, souhlasí to? Zejtra nebo pojejtří pošlu námluvčího. Teďky, Alwino, teďky si chci vybrat zálohu."

Objal ji a chtěl ji políbit. Udeřila ho plnou silou do tváře.

"Tady je tvoje záloha, hnusáku! Myslíš si snad, že se tě bojím?! Neutíkám, ale klidně tu stojím a nehnu se, dokavad' neodějdeš! Di, di pryč!"

"Alwino, chci - - -"

"Odejdi, nebo budu volat o pomoc!"

"Ani by mě nenapadlo, že - - -"

"Naposledy opakuju, di, di!!"

Natáhl se po ní, ale vtom zapraštěly větvičky, někdo ho chytil za boky, vyzvedl do výše - - a než se sebral k obraně, ležel na cestě za plotem. Tam rychle vyskočil a přemýšlel. Má jít, nebo se má vrátit? Kdo ho přehodil přes plot? Na druhé straně panovalo naprosté ticho, nebyl slyšet ani hlásek. Chvilí potichu naslouchal, poté se otočil a mlčky se ubíral k vesnici.

Alwina byla nenadálým ochráncem spíš vyděšena. Nyní ho konečně poznala.

"Heinrichu!" šeptala radostně. "Jak ses sem dostal?"

"Byl jsem tu už dávno. Ležel jsem v besídce. Už jsem se stačil projít po poli i v lese. Musel jsem čekat, než přijdeš, protože s tebou chci mluvit."

"Slyšels můj rozhovor s Balzerem?"

"Celej."

"Co tomu říkáš, Heinrichu?"

"Balzer nelhal."

"Jak to víš?"

"Tvůj otec mi to řekl. Mluvili jsme spolu, když šel domů. Poslouchej, co ti povím."

Zopakoval jí slovo za slovem rozhovor s učitelem. Z jeho rozechvělého hlasu poznala, jak je rozčilen, a tak mu lehce položila malou ručku na rameno.

"Nenech se vyvést z míry, Heinrichu. Není to tak zlý, jak si myslíš. Otcí se líbí Rybníční dvůr, Balzerovi zase já. Chceš vědět proč?"

"Nu, Alwino?"

"Snad je tu ještě někdo, komu se líbím."

Mlčel. Nevěděl proč, ale dívčina slova ho neuklidnila, spíš se zaryla do jeho srdce jako žhavý hrot.

"Ale zejtra má přijít námluvčí!" namítl konečně.

"Nebudu doma."

"A co kdyby přišel někdo jinej?"

"Kdopak?" otázala se, jako by mu nerozuměla.

"Někdo od ptáčníků."

"Pak bych možná zůstala doma."

"Má teda přijít, Alwino?"

"Jak to mám říct, Heinrichu? K tomu ještě něco chybí."

"Co?" zeptal se a rozechvěle ji k sobě přivinul.

"Di, neptej se! Zlobím se na tebe, protože umíš tak krásně básnit. V činech ses ale úplně jinej."

"Jak to?"

"Nenapsals někdy milostnou básničku?"

"To jo. Ty sis toho všimla?"

"Ne. Znáš její začátek?"

Bez přemýšlení začal:

Můj celej život má říct všem, jak vroucně rád tě mám, a moje skutky musej potvrdit, jak pevně jsem ti oddán.

"Vida, tys to nezapomněl jako já! Znělo to tak mile, teple a líbezně, až mě napadlo, že - - -"

Zarazila se. Heinrich ji políbil na rty a s úsměvem dodal:

"Napadlo tě, že by bylo hezký, kdybych tě někdy přitisknul na srdce a mluvil s tebou jako v ty básničce. Nemám pravdu?"

"Máš," přiznala.

"Ale čekalas marně, poněvadž jsem byl úplně jinej. A teď-ky, když tě držím, není to takový, jak sis to vysnila. Není to tak?"

"Ano, Heinrichu."

"Alwino, to není moje chyba. Skutečnost není báseň, naopak, bejvá nesmírně tvrdá. Často se stane, že jediný slovo, který vyvěrá z hlubin duše, ztratí požehnaněj zvuk, kterej mu vlastně měl patřit. - Ale pojď sem a řekni mi: Máš mě ráda, Alwino?"

"Ano. A ty mě?"

"Ještě víc, mnohem víc!" zaznělo pomalu. "Ani nedokážu říct, co pro mě znamená. Jen tě prosím, abys mi zůstala navždy věrná, jinak bych umřel smutkem a bolestí."

Neodpověděla. Její rty se přitiskly k jeho ústům a pokrývaly je jedním polibkem za druhým.

Zdálo se mu, jako by se stal vlastníkem celého království, jehož hodnotu a cenu teprve nyní poznal. Konečně se dívka ozvala:

"Pozor, Heinrichu, nebo mi pomačkáš stuhu - právě tu, co mi sluší ze všech nejvíc."

"Ó, nech stuhu stuhou, Alwino! Ta se dá /novu vyžehlit."

"Nedá. Žehlička by ji zbavila lesku i barvy. - Dobrou noc, Heinrichu!"

"Dobrou noc, Alwino!"

Po vroucím stisknutí ruky zmizela.

Heinrich zůstal na místě, dokud neodezněly její lehké kroky na chodbě. Pak se obrátil k domovu.

"Ty holky jsou přece jen zvláštní. Uprostřed největšího štěstí myslíš na stuhu! Ale dobrá, asi to tak má být. Aspoň z toho lze poznat, že by mohla dobře hospodařit a udržet majetek. Dobrou noc, Alwino, a spi blaze!" šeptal a snažil se najít spánek, který dnes přišel podstatně později než jindy.

IV. KAPITOLA - DVOJÍ NÁMLUVY

Druhého dne ráno otec Silberman vstal, vstoupil do světnice - a zůstal překvapeně stát. Heinrich seděl u okna a upíral zasněné pohledy naproti na školní budovu, kde právě učitelova dcera myla okna.

"Co - co - co s tebou je?! Proč něj ses nahoře ve smrčině?! Nevíš, že si objednali čížka a dvě sejkory?"

"Nech to, otče. Dneska mám v plánu jiný věci."

"Jiný věci? O tom bych se rád něco dověděl. Včera se ujednalo, že dneska ráno půjdeš pro ptáky - a teďky sem vlezu a vidím tě dřepět u okna. Čušíš pánubohu do voken a ptáky necháš ptákama!"

Kdybys bejval tuší, jak tě ta tancovačka zničí, sám bych se ráno vyhrabal z pelechu a šel bych na kopec. Ty ptáky potřebuj em, to přece dobře víš!"

"Musíme to zaonačit jinak. Víš co, otče?"

"Co? Ráno je pomalu pryč a - - ale, ale, co to vidím! Má na sobě nový gatě, nedělní vestičku a v kapse dokonce hodinky se zlatým řetězem! Takový nesmysl v pondělí ráno!"

Kamna jsou studený, oheň žádná, dokonce nikdo nepostavil ani na kafe! Kdybys aspoň tohle udělal! Ba, ba, co tady není nebožka matka - Bůh ji opatruj -jde všechno od desíti k pěti! Kdybys se sám nepostaral o nejnnutnější, shnili by smě tady zažíva!

Ach, jak mě ty sejkory mrzej! Dávno jsme je mohli mít, protože dnešek je správný den, kdy by sedly na lep. Zas je dvacet grošů v tahu!"

"Počká to do zejítka, otče. Dneska nemůžu ven, protože mám v úmyslu úplně jiné lov."

"Jiné lov? Jakej a kde, smím-li se optat?"

"Zatop a já zatím nakrmím ptáky. U kafe ti řeknu o svezích obchodech."

Mlčky se oddali své práci, ale jakmile se světnici rozlila vůně kávy, otec se zeptal:

"Nu, co chceš ulovit?"

"Něco milýho, z čeho budeš mít radost."

"Dál, dál!"

"Snachu!"

"Sna - sna - - chlape, zbláznil ses?!"

Překvapeně trhl rukou a téměř celý šálek kávy si vylil na nohy.

"Co by tu pohledávala snacha? Nač potřebuješ ženskou, zobáku?! Dyt' tobě samotnému ještě nenarostlo peří!"

"Něfikal jsi kolikrát, že je tu od matčiny smrti všechno vzhůru nohama? Znáš nějakou lepší pomoc, než abych se oženil?"

"Ba, ba - ale nejdřív se vymáčkni, k čemu chceš ženskou? Měla by snad prát, uklízet, vařit, vymetat kamna a tak podobně, že jo?"

"Jasně."

"Jasně! No, podívejme! Tohle všechno jsou věci, který si nejradši dělám sám! Co bych měl asi na práci, kdybys mi sem dotah ženskou?"

"Však by se něco našlo. Dáme dohromady naše úspory, přestavíme domek a rozšíříme obchod. Pak už nebude nic postavený na hlavu, ve všem bude pořádek - a ještě to pohodlíčko--"

"Hm! To nezní nejhůř, dokonce by se mi to líbilo - ale snášet se s nějakou ženskou... nevím, nevím, jestli bych to sved. Uvazuj se mnou: Já zapískám tak, ona takhle, ty se taky přidáš - - kdepak, to není nic pro my gusto!"

"O to se nestarej, otče. S dívkou, o kteréj mluvím, jsi vycházel vždycky dobře."

"Takže ji dokonce znám? Kdo je to?"

"Alwina ze školy."

"AI - AI - Alwina?! Nebesa! Člověče, kdes k ní přišel?!"

"Ty se ještě ptáš, otče? Měl jsem si snad vybrat jinou?"

"Jinou? No jasně! Ta má frňák pěkně nahoru... a její táta ho má jak minaret! Stejně by tě nechtěla."

"Má mě ráda, otče."

"Tááák? Podívejme! Kdopak ti to nakukal, he?"

"Sama mi to řekla."

"Sama? Poslyš, Heinrichu, legraci stranou! Určitě si z tebe dělala šoufky! Ze máš holku rád, to se člověk nemůže divit, protože je nejkrásnější ve vsi a vyrůstali jste spolu, den za dnem, hodinu za hodinou. Snad tě dokonce může vystát, to je v pořádku, ty ses taky hezkej kluk, dokonce pilnej, pracovitý a mi-lej, jak to máš v krvi po mně - až sem by to bylo dobrý. Jenže ses příliš mladej, neznáš svět a lidi, máš krátký zrak."

Pořádně se napil, vstal, sáhl po dýmce a zamyšleně si zapálil.

"Takže nejdřív ta holka. Tobě připadá jako právě poklad - ale moje oči viděj dál, i když jsou starší. Znam učitelovic slečinku lip, než si myslíš. Je posedlá krásou, tudíž marnivá a domejšlivá. Takovej obličejík a hlas jsou k ničemu, protože můžou zmizet jako mávnutím proutku. Ale co je horší; nemá srdce, nemá povahu, a proto je náladová a

nesnesitelná.

Zřejmě jsi už zapomněl, že už jako dítě ses jí ve všem pod-voloval - a to trvá dodnes. Kdo vyrůstá bez matky a dokonce bez sourozenců, zůstane svéhlavej po celý život."

Heinrich mlčel. Ve slovech otce se skrývala pravda a životní zkušenosti, kterým nebyl schopen odporovat.

"Má tě nejraději ze všech mládenců, co jsou kolem, ale jen jí dopřej, aby se podívala dál. Jakmile by se objevil nákej ofi-círek v mundúru, holka odpadne - a ty skončíš přes veškerou opatrnost jako ubožák, i když ji budeš dál milovat!"

"Měl bys to nechat na mně, otče. Láska je silná a leccos dokáže."

"Jo, láskaje silná a leccos dokáže - dokonce podvést, od-loudit a ukrást! Proti tomu nic nezmůžeš, proti tomu nezmůže nikdo nic."

Lež a podvod přijdou rychle, za jedinou noc, aniž bys to zpozoroval a stačil se tomu bránit. Dobře ji pozoruj, když s tebou bude mluvit, a sám poznáš, jak je lehkomyšlná a nevázaná. Padne a zlomí se při sebemenším vánku."

Heinrich musel myslet na její včerejší slova a na starost o stuhu. Balzerovi řekla, že Heinrich jí je milejší než on a že je také hezčí. Proč zapomněla báseň, kterou složil právě pro ni? Jiná by se ji naučila, pamatovala by si ji do smrti a v duchu by šiji tisíckrát opakovala! Teprve nyní si uvědomil, jak se podfídila nespravedlivému soudu otce a ztrátu tanečnicka rychle nahradila jiným, zatímco jeho by nikdy nenapadlo zúčastnit se další zábavy. Mlčel, třebaže pilně hledal důvody, které by ji mohly obhájit.

"Moh bych ještě pokračovat, ale myslím, že by to stačilo," mluvil dál otec. "Nyní si vezmu do parády kantora. Pravda, stali jsme se za ty roky dobrými přáteli a jsem mu vděčnej za všechno, co pro tebe udělal - ale to všechno přece nedělal zadarmo."

Ty sám jsi mu pomoh, kde to šlo, já mu kolikrát přispěl vším možným. V jeho holubníku najdeš nejednoho zpěváka, kterýho jsem mu daroval, nebo přenechal za poloviční cenu. Přes naše snahy a přátelství hleděl hlavně sám na sebe, a když udělal dobrej skutek, tak jen proto, že mu to něco vyneslo. Nezištný přátelství se táhlo pouze z naší strany, a kdybysme s ním jednou měli účtovat, můžeš si být jistej, že účet by zůstal v našich rukou."

Sotva zpozoruje, co je mezi tebou a Alwinou, věrnou přátelský vztahy za svý, na to klidně vezmi jed. Jeho nos se natahuje trochu dál než jen přes ulici k nám. Touží po slávě v muzice a taky po penězích. Kdybys měl obojího dost, moh bys klást požadavky - takhle ale ne."

Takovej sedlák, kterej jezdí ve vlastním voze a pošle si dohazovače, takovej bude vždycky vítanej - ale chudýmu ptáčníkovi ukážou díru ve zdi. Skoro si myslím, že hejsek, jako je rybníční Balzer, by dostal přednost jen proto, že má majetek. V pátek jsem dokonce viděl jít kantora do Rybníčního dvora, a to určitě mělo svý opodstatnění."

"Balzer si má vzít Alwinu a učitel mu má vést knihy!" vyrazil Heinrich zatrpkle.

"Vidíš, že jsem měl pravdu! Má se stát rybníční selkou. Starej se chce starat o knihy, aby udržel Balzera na uzdě. Nech ji být a poznáš, že neztratíš nic, vůbec nic."

"Ona Balzera nechce."

"Může být, ale přesto mu ji nech. Vyvaruješ se pozdějších hádek a neshod."

"Nedokážu to, otče. Mám ji rád a ona mě taky. Raději půjdu do světa a nikdy se nevrátím, než abych koukal na to, že ji má někdo jinej."

"Tisíc hromů, tak si běž, jestli ti starej táta není dost dobrej. Tak jako tak ji nedostaneš, to je jistý."

"To s tím světem bylo jen tak mimo, otče, ale než se něčeho opravdu vzdám, musím ale vidět, že je to skutečně ztracený."

"Snad jsem ti to řek dost jasně!"

"To je tvůj názor, ale mezi ním a jistotou je velkej rozdíl. Když mi ji nedá, nebo mě nebude sama chtít, klidně se jí vzdám. Tehdy se ukáže, žeš měl pravdu."

"Zkus to a pošli k ní dohazovače."

"Chceš se toho ujmout, otče?"

"Já?! Zřejmě ti přiskočilo! Naproti mě nedostaneš ani párem volů!"

"Přesto půjdeš!" usmíval se Heinrich. "Ses otec! Kdyby tam šel někdo jinej, učitel by se mu vysmál a řek by, že se bojíš."

"Bojím -jeho - - to by mě ani nenapadlo!! Klidně hned teď vyrazím a rozdám si to s ním! Jsem poctivej chlap, nikomu jsem neublížil, a proto se nemusím nikoho bát, i kdyby to byl sám král nebo císař."

"Takže půjdeš?"

"Jo! Poznám, že mám srdce na stejným místě, kde mi narostlo. Vím, že je to zbytečná cesta, ale zajdu tam kvůli tobě. Jak tak na to koukám, bude to samej jed a faleš. Čím dřív to spolknem, tím dřív to strávíme. Pak se ti třeba vrátí zdravej rozum."

"Kdy vyrazíš? Balzer pošle námluvčího hned odpoledne."

"Půjdu hned po obědě, abych tam byl první. Ted'ky si vy-kartáčuju nedělní oblek a - a -- ale jak to je s kytkou a s darem? Zvyk je zvyk, ten se holt musí dodržet."

"O kytku se postarám a dárek - učitel si už dlouho přeje párek staváků s černými ocasy, ale s bílým krčným řasením. Co tomu říkáš?"

"Hm! Myslím, že by si nemusel vybírat zrovna to nejlepší a nejdražší! Za takovej párek dostaneš devět blýskávejš to-lárků! Raději bych mu dal pár rudokřídých. Jsou čistý s ost-ruhamá, takže o nic míň vzácný než ty první."

"Oni vyjdou na vosům tolarů, otče, proto si myslím, že když chce staváky, na jednom tolaru už nesejde."

"Pro mě za mě! Tak je připrav a dej jim čerstvou vodu, aby se mohli umejt."

Bylo ujednáno.

Po obědě se vydal Silberman v nedělním obleku, s velkou kyticí a s holuby v ruce přes ulici, kde vstoupil do školní

budovy.

Nahore mu otevřela Alwina a ihned zrudla až ke kořínkům vlasů. Ráda by se ztratila ve vedlejší místnosti, aby nemusela být svědkyní obávaného rozhovoru.

Její krása a milý pohled učinily na starého obchodníka s ptáky dobrý dojem. Podal jí kytici a řekl:

"Tady máš kytku, Alwino. Natrhal ji osobně Heinrich. Asi víš, proč mě sem poslal, a já jen doufám, že mi Bůh pomůže." Zaklepal na dveře a vstoupil do místnosti, kde ho přivítal učitel s navýsost překvapeným výrazem.

"Co se stalo, Silbermane, že jste se tak vyfmlil?"

"Hned vám to povím, pane učitel. Nejdřív si vezměte tyhle holuby. Heinrich říkal, že jste si vždycky přál párek staváků."

"Ukažte!"

Učitel byl vášnivým holubářem a sáhl po kleci s neskrývaným nadšením.

"Skutečně, párek staváků! Chcete je prodat? Za kolik?"

"Vezměte je darem, je-li vám to po chuti."

"Darem? Jak bych k tomu přišel? Malá sleva, jak jste to dělával, to snad ano, ale jistě mi tak drahé zboží pro nic za nic nedarujete? Mám vám snad udělat něco k vůli, sousede?"

"K vůli? Hmm, jak se to veme. Přicházím totiž v záležitosti vaší Alwiny a mojeho Heinricha - - -"

"Ach tak - tak - tak - - -!" přerušil ho učitel. "Tak to si vezměte holuby zpátky. Nevím, jestli takový dar není nad vaše síly. Díkybohu mám tolik, že si párek staváků mohu koupit. Vám by ty peníze mohly později chybět, sousede. V této věci stojím poněkud výš než vy."

"Ano, to je pravda, pane učitel, ale peníze ještě nic ne-znamenají. Existuje bohatství, který se nedá měřit tolarama, a to mně ani Heinrichovi nechybí."

Jeden si stojí tak, druhý jinak, ale když oba přiložej ruku k dílu, nemůže chybět ani dobrý požehnání. Vemte si, že Heinrich a Alwina vyrůstali spolu a - - -"

"A dál spolu nezůstanou!" vpadl mu učitel do řeči. "Poznávám, proč jste přišel, Silbermane, tudíž se nemusíte dál snažit. Moje dcera je takřkajíc zaslíbena. Ještě dnes očekávám námluvčího."

"Vím, vím, od Balzera. Alwina o něm ale nechce ani slyšet. Nemějte mi to za zlý, pane učitel, ale domnívám se, že Balzer není pro vaši dceru ten správný."

"V tomto případě je lhostejné, chce-li holka či nikoli; jsem její otec a postarám se o ni způsobem, který mi předepisuje svědomí, a to i tehdy, když se tomu bude sama bránit. Muže pro ni vyberu, aniž bych se ptal vás nebo kohokoli jiného na jeho mínění. To jistě chápete, ne?"

"Nepřišel jsem, pane učitel, abych vám radil. Považte, že moc každého otce je jistou měrou ohraničená. Co uděláte, když holka nebude chtít a bude vám odporovat?"

"To neudělá a kdyby přece, nedopustím, aby si vzala Heinricha. Ať se ten váš natáhne po některé, která je mu rovná. Věděl jsem, že nevděk vládne světem. Moje dobrosrdečnost probudila jeho domýšlivost, avšak nyní se postarám, aby nemohl rušit klid v mém domě."

"Nevděk? Pane učitel, pokud byl můj mladej nevděčněj, pak na našem světě nenajdete drobet lásky! Dělejte jak chcete, ale na Heinricha mi nešahaňte! Je mi stejně milej, snad ještě milejší než vaše Alwina, která, jak se zdá, vám k srdci příliš nepřirostla, když jí chcete zkazit život svatbou s Bal-zerem. Pokud vám něco dlužím, předložte mi kvitanci. Rád zaplatím, abyste mi nemusel něco vyčítat!"

"Ohó! Dnes mluvíte nějak povýšeně! Zřejmě jste to odkoukal od svých hejlů! Nemám náladu přit se kvůli vašemu synovi. Seberte si své holuby a vyříd'te mu, že Alwina stojí výš než všichni ptáčníci dohromady!"

"Ale kdež! Spíš bych řek, že Heinrich je pro vaši holku příliš dobrej! Domlouval jsem mu a zrazoval ho, bohužel marně. Poněvadž ho mám zřejmě radši než vy Alwinu, poslechl jsem ho a přišel jsem k vám, abych oznámil jeho vůli, třebaže by mi byla každá jiná práce daleko příjemnější. Dobře jsem věděl, že vám nebudem po chuti. Heinrich není na-myšlenej, to je spíš váš případ."

Dejte na moje slova, sousede, a věřte, že přijde doba, kdy ptáčník nebude stát pod várna, nýbrž to bude právě naopak."

Urážky syna přivedly starého dobrého Silbermana k zuřivosti. Výtky z jeho úst byly ostré a tvrdé. Učitel poslouchal s vyvalenýma očima, podívoval se odvaze starého muže, který byl znám jako mírný, rozšafný člověk. Konečně ze sebe vyrazil:

"Ven, koukejte rychle vypadnout! Už nikdy se neodvažujte vstoupit do mého domu!! Jinak pojedete, že vám nebudou stačit dveře! Spatřím-li vašeho kluka s mou dcerou, nechám ho zavřít! Takovým hlupákům člověk musí ukázat, kam správně patří!"

"Dobrá, učiteli, půjdu, ale do domu mě přece jen budete muset pustit. Jak víte, jsem v obecní radě, takže se mě nepokoušejte přesvědčit, že dům patří vám! Až bude sezení, klidně sem vejdu, aniž byste mi v tom moh bránit. Co se vaší holky týče, nenechám ji zatknout, kdybych ji náhodou přistihl s Heinrichem, protože k tomu nemám sebemenší právo. Spíš si budu myslet, že je u něho zaopatřená líp než u táty, kterej jí chce prodat. Urážky od vás беру povděkem, i když mi nepřipadnou jako slova vzdělaného muže. Nikdo však nemůže dát víc, než kolik vlastní. Žijte blaze, učiteli!"

Odešel.

Učitel udělal pohyb, jako by se za ním chtěl vrhnout, ale ovládl se a snažil se uklidnit přecházením po místnosti.

Nedařilo se mu to, neboť po chvíli zazněl jeho rozčilený hlas:

"Alwino!"

Dívka vstoupila. Byla oblečena na vycházku.

"Kam chceš jít?"

Jmenovala přítelkyni, k níž byla pozvaná.

"Zůstaneš doma a postaráš se o občerstvení! Dostaneme návštěvu."

"Koho, otče?"

"Nevím, koho vybral, ale v každém případě se jedná o posla rybníčního sedláka."

"Kvůli němu mám chystat občerstvení?"

"Jistě! Vždyť přijde kvůli tobě."

"Ať nechodí! Tuším, co bude chtít."

"Kdopak ti to řekl?"

"Přímě Balzer, když mě včera večer přepadl na zahradě."

"No, aspoň to nemusím rozebírat. Dostane moje svolení."

"Nedělej to, otče! Nemůžu Balzera vystát!"

"Kvůli Heinrichovi, co?! Nechal jsem mu vzkázat, že ho dám zavít, jakmile vás spolu spatřím. Podle toho se zařídí! Co se týče Balzera, má svoje chyby, ale těch se vyvaruje, pokud to s ním žena bude umět. Vezmeš si ho a láska se dostaví později."

"Otče, nevezmu si ho!"

"Mlč! Nejsem v náladě, kdy bych ti měl chuť něco dlouze vysvětlovat. Jdi do kuchyně a dones láhev vína!"

"Nech se přesvědčit, otče! Je vyloučeno, abych - - -"

"Půjdeš, nebo ne?"

Přistoupil k ní tak rozhodně, že ihned vyběhla ze dveří.

Po krátkém čase se dostavil námluvčí, kmotr rybníčního sedláka, a zastihl učitele ve zdánlivě výtečné náladě. Sice se znamenitě oblékl, ale celkově působil velmi rozpačitým dojmem. Učitel ho přijal nanejvýš přátelsky, nabídl mu židli a při běžném rozhovoru mu dostatečně naléval z láhve. Konečně nadešel okamžik slavnostní řeči, jež byla s jistými obtížemi přivedena ke zdárnému konci. Učitel v souladu s místními zvyky chvíli váhal s přímým souhlasem.

"Nejdřív bych se měl zeptat holky, sousede. Hned ji zavolám."

Otevřel dveře a zavolal. Odpovědi se však nedočkal. Po druhém nebo třetím zvolání odešel do kuchyně - - ta byla prázdná. Už už chtěl nechat vybouřit všechnu dlouho potlačovanou zlost, když tu zazněly kroky na schodech.

Byl to farář, který po pozdravu vešel do světnice, a když zpozoroval hosta, ujal se s vážnou tváří slova:

"Tento přišel na příkaz rybníčního sedláka, pane učiteli?"

"Ano."

"Nechtě ho prozatím odejít. Musím si s vámi pohovořit o jisté záležitosti, která nesnese odkladu."

Sedlák se po jeho slovech zvedl a po krátkém rozloučení odešel, rozladěn nez darem, který korunoval jeho posláním. Rybníční dvůr stál stranou od vsi, a tak se vydal po cestě, jež vedla od školy přímo do polí. To způsobilo, že musel projít po hranici Silbermanova polička. Uprostřed se opíral Heinrich o motyku, vedle něho stála Alwina. Mladík se usmíval, když zpozoroval přichozícího, dívka na něho vrhla trucovitý pohled.

"Pozdravpánbů, Heinrichu! Co děláte tady na poli?"

"Pozdravpánbů! Nu, člověk musí pořád něco dělat, a tak jsem si šel trochu zakopat."

"To děláš velice dobře! Z lenosti jdou nemoci, který ani doktor nemůže zahnat. A vida, Alwina! Zrovna tebe jsme hledali!"

"Ale nenašli!"

"Ne! Aspoň mi můžeš odpovědět na otázku, kterou tvůj otec nechal bez odpovědi."

"On ti neodpověděl?"

"Ne. Přišel do toho farář."

"Tak ti odpovím sama."

"Víš, oč se jedná?"

"Nu, přece o mě a o Balzera."

"Jasně, o nic jiného."

"Tak mu vyříd, že ho nemám ráda. Otec mě chce nutit, a tak jsem zašla za panem farářem s prosbou, aby se mě ujal. Slíbil mi pomoc a šel za otcem."

"Co to slyším? Skutečně ho nechceš?"

"Ne; teď ani jindy! Kdo se drží karet nebo pušky a je navíc nevychovaněj, s tím nechci mít nic společného."

"Mám mu to tak vyříd?"

"Slovo za slovem - a raději víc než mň!"

"To budu muset spolknout pěkně sláný sousto! Mám dojem, že mi pocuchá obličej!"

Starý muž pohlédl bezradně na Heinricha, jako by ho chtěl požádat o pomoc.

"Nebojte se," smál se mladík. "Tak zlý to určitě nebude. Ještě se ho zeptejte, jak se mu líbil noční let přes plot."

"To ať chápe, kdo chce, ale já nerozumím."

"Taky se zmiňte, že jste nás tady viděl. Určitě mu to udělá radost."

"Poslyš, Heinrichu, začínám už tušit, o co tady jde. Nu, přeju vám hodně štěstí! Vyřídím všechno, co jste povídali. Žijte blaze!"

Pokračoval v cestě. Balzera našel v zahradě Rybníčního dvora, kde s dýmku mezi zuby očekával kladný výsledek kmotrova posláním. Když spatřil starého, vyskočil, až mu téměř vypadla dýmka z úst.

"Už jste tady? Dyt' jste sotva odešel! Co to znamená?"

"Znamená to, že z toho asi nic nebude."

Podal mu přesnou zprávu a nezamlčel ani vzkazy Heinricha a Alwiny. Žily na Balzerově čele vystupovaly stále víc, a když posel skončil, hodil mu s divokou kletbou dýmku do obličeje.

"Takže jste se vrátil bez odpovědi a navíc mi přinášíte urážky?! Tak to dopadne, když člověk někam pošle hňupa!

Kdybych tam poslal krávu nebo vola, určitě bych dostal aspoň nákou odpověď! S várna - - -!"

"Dobrá, Balzere, pošli krávu nebo vola! Já s tebou končím!" přerušil ho námluvčí, otočil se na podpatku a pádil pryč. Zuřící sedlák běhal po zahradě jako splašený býk a po chvíli přes plot zpozoroval, že Heinrich s dívkou dosud stojí na poli. Zatnul pěsti a drtil mezi zuby:

"Stojte tam spolu a vysmívejte se! Takže on mě hodil přes plot! Čekal tam a všechno slyšel! Ale já mu to oplatím, a to velmi brzo! Co říkala? Že je jí milejší než já, protože je hezčí! Dej si pozor na obličej, ptáčníku, protože přijde chvíle, kdy se tě poleká! Balzer si umí pomoci a ty s ním budeš mít co do činění!"

V. KAPITOLA - JED

Minuly vánoce, odešla zima, také velikonoční zvony již odezněly. Farář tehdy přiměl svým jednáním učitele, aby odročil plán - ale po šesti měsících mělo dojít k zasnoubení a po ukončení roku smutku rybníčního sedláka byla na řadě svatba. Balzer se stal každodenním hostem školy, třebaže se mu Alwina co nejvíc vyhýbala, takže o nějakém sblížení nemohlo být řeči. Také učitelovy snahy obrátit zetě na lepší cestu se mýjely s účinkem. Rybníční sedlák byl nadále nazýván Karbaníkem, a toto jméno se k němu hodilo. Hajný i jiní o něm leccos prozradili, a tudíž bylo obdivuhodné, že se učitel dosud držel svého plánu. Snad to způsobila jeho tvrdohlavost, jež nestrpěla žádné uhýbání.

Celá vesnice si šuškala o lásce mezi Heinrichem a Alwi-nou, a třebaže ta stála pod přísným dohledem otce, vyprávělo se, že se každodenně setkávají a mluví spolu - i když je při tom vlastně nikdo nepřistihl. K tancovačce dívka nesměla chodit, zato ale pečlivě pracovala na výbavě, třebaže trvala na

svém rozhodnutí, že si Balzera v žádném případě nevezme a před oltářem řekne „ne“.

Heinrich již nepatřil k členům školního pěveckého sboru, ale nedalo se říci, zda byl vyhozen učitelem, nebo jestli vystoupil sám. Jeho písně vždy vyplňovaly nejdůležitější část programu a byly při tazích zpěváků rozšiřovány do celého světa. Během vyučování nebylo slyšet žádnou z nich, ale tvrdilo se, že učitel touží po nových a tajně je zpracovává. Básně ptáčníka byly silnější než nenávisť komponisty.

Minulé vánoce byly první, při kterých vypustili Silber-manovu vánoční kantátu. Ta mu vymohla každoročně nejen čest a slávu, ale byla hlavně přínosem pro sborovou pokladnu.

Nyní bylo po velikonočních, a protože záplava sněhu dosud bránila v polních pracích, všichni uvítali návštěvu putovní herecké tlupy, která zamýšlela předvést vesničanům několik her. Ředitel skupiny se i s rodinou ubytoval u učitele, jenž každý večer navštěvoval divadlo v doprovodu dcery. Alwina dosud nic podobného neviděla a cítila se okouzlena dojmy a nadšena požitky, které přitom pociťovala - a to nejen v bdělém stavu, nýbrž i v nočních snech. Není divu, že náhle pocítila nutnost nechat se strhnout leskem i klamem divadelních postav a bouřlivým potleskem vesničanů. Proud nadšení strhával neopatrnou plavkyni tím víc, čím déle tlupa ve vesnici hostovala - - až ji voda nadobro pohltila.

Trávila stále víc času v ředitelově pokoji, pilně a svědomitě pomáhala s přípravami kulis a bezcenných tretek, které jsou vypočteny na lesk světla a naivnost diváků. Vášnivě se vrhla do knih a rukopisů, které zachycovaly příběhy o lupičích a rytířích, o klášterech a hladomornách, o životě, jemuž není nic vzdálenější než realita.

Když mužití členové tlupy zpozorovali, kdo tak často navštěvuje ředitele, přicházeli k němu daleko častěji, než velela úcta a povinnost k nadřízenému. Hezká dívka se záhy stala středem kruhu, vytvořeného z nápadných a lichotivě mluvících umělců, kteří se jí dvořili. Byla úplně opilá, dokonce nemohla pochopit, jak se dosud mohla spokojit s bídnými vesnickými poměry.

Jednoho večera krátce před počátkem představení se jedna z hereček omluvila kvůli nemoci. Měla zpívat dvě písně, které přímo souvisely s dějem, takže nemohly být za žádných okolností vynechány. Ředitel se ocitl v nesmírných rozpacích, z nichž mu měl pomoci strážný anděl s tváří Alwiny. Ta byla přítomna při ohlášení výpadku, a když zjistila, že žádná z dam nemá potřebný hlas, prohlásila:

"Nedaly by se ty písně zazpívat za scénou?"

"To by samozřejmě šlo. Herečka s nedokonalým hlasem by zpěv pouze předstírala, aby diváci byli oklamáni. Ale ani k tomu nemám vhodnou osobu."

"Otec dneska do divadla nepůjde; pokud se o tom nikdo nedozví, ujmu se toho sama."

"Vy? Chcete zpívat?" otázal se ředitel rychle.

"Ano," odvětila sebevědomě.

"Vždyť ty písně nemůžete znát?"

"Přesto je zazpívám na jedničku."

To byl umělecký slogan, s nímž se ředitel setkal jen výjimečně a který jej nyní naplnil úctou. Hrabal se v různých papírech, až konečně vytáhl několik notových partitur.

"Zde jsou hlasy. Chcete se na to podívat?"

Pohlédla do not a vítězoslavně se usmála.

"Tak poslouchejte!"

Začala zpívat. Ředitel vyvalil údivem oči, když zaslechl zvonkově čistý, jistý a vtíravý hlas; jeho obdiv rostl od verše k verši. Když dívka skončila, spráskl nadšeně ruce.

"Slečno, váš hlas vám vynese knížectví, ba království! Byla by nesmírná škoda, kdybyste takový dar zašantročila v této díře! Dejte se na cestu umění. Garantuji vám, že získáte bohatství a že před vámi budou poklekat hrabata, generálové i ministři. Chcete se toho opravdu ujmut?"

"Ano," přikývla tiše.

Zdálo se jí, jako by ji přepadla závrať.

"Pak se postarám, aby si nikdo ničeho nevšiml. Přijďte včas na představení a schovejte se za kulisy. Ven vyjdete, až se diváci rozejdou."

Tak se také stalo. Herečka hrála výtečně, takže si sedláci mysleli, že zpěv skutečně vychází z jejího hrdla. Mezi nimi se také nalézal Heinrich. Byl jediný, který se nedal do bouřlivého potlesku; jeho tvář se spíš od sloky ke sloce zachmuřovala.

"Slyšels to, Heinrichu?" zeptal se otec, který seděl vedle něho. "Má úplně stejnej hlas jako Alwina! Ta by se divila, kdyby tady dneska byla."

"Je tady, ale nediví se."

"Je tady? Nevidím ji."

"Slyšels ji. Je schovaná za kulisama a zpívala tu písničku."

"Co - co - - cože?! Alwina? Myslel jsem, že to byla herečka! Vždyť otvírala a zavírala pusy, právě jako by zpívala."

"Snad nemá dobrý hlas. Alwina ji tudíž zastoupila."

"Jestli máš pravdu, tak to nedopadne dobře. Když bude ta holka zpívat v divadle, snad to někam dotáhne, ale..."

Heinrichu, Heinrichu, vždyť ty jsi stojíš v cestě."

Heinrich neodpověděl. Po představení šel mlčky domů a stejně mlčky se zavřel ve své komoře, kde se posadil na postel a smutně hleděl před sebe trýzněm zlou předtuchou. Konečně vzal do ruky pero a psal:

Nezlob se na lidský srdce, jež na tebe myslí s láskou, bolest neměj v hrudi přece, ta musí dej chat lásku jasnou. Snaž se, snaž, by se nerozlila z tvý viny slzí potopa, slza vždycky krví srdce byla,

se kterou život odtéká. Dbej, ať srdce žal nikdy neprobudíš, přijde čas, kdy zapláčeš, až svoji vinu pochopíš!

Vzal si verše k sobě, a když zaslechl, že otec ulehl ke spánku, sfoukl lampu a tiše sestoupil ze schodů. Neslyšně otevřel domovní dveře, rozhlédl se, zda není pozorován, pak za sebou stejně nehlučně zavřel. Spěchal přes ulici do školní zahrady, kde se posadil v besídce.

Právě přecházel přes ulici, když se na druhé straně plotu vyhoupla postava, která se rychle ukryla ve stínu plotu.

Byl to Balzer.

"To je přece Heinrich," šeptal, "a jde do zahrady. Konečně jsem na stopě jeho rejdu! Rychle za ním, abych našel místo, kde se schovává!"

Bleskurychle se přenesl přes plot, právě včas, aby viděl Heinricha mizet v loubí.

"Vida, zalejzá do besídky! Tam určitě trčel i tehda, když jsem přišel z tancovačky. Musím počkat, jestli se objeví i Alwina."

Jeho netrpělivost nebyla vystavena dlouhé zkoušce. Dívka se brzy objevila a u vchodu zašeptala:

"Ses tady, Heinrichu?"

"Jo. Pojď dovnitř!"

Poslechla a posadila se vedle něho. Něžně ji objal.

"Byls dneska v divadle, Heinrichu?"

"Ano. A ty?"

"Ne, jinak bys mě určitě viděl."

"Proč jsi tam nebyla?"

"Otec musel psát a samotnou mě nepustil."

"Taková škoda! Jinak bys slyšela dvě písničky, který se mi skutečně líbily. Bez otce do divadla nesmíš - ale za kulisy ano?"

"Heinrichu!"

"Nebo tady řekneš ,ne'?"

Mlčela. Teprve po delší odmlce nejistě odpověděla:

"Tys mě poznal?"

"Jistě, hned při prvním tónu, Alwino. Máš mě skutečně tak ráda, jak pořád říkáš?"

"Ano, Heinrichu."

"Tak proč mě obelháváš? Lidi si říkají, že ses zamilovala do divadla. Z vokna vidím, jak se kolem tebe motají herci, a teď dokonce zpíváš na jevišti! Nikdy jsi nepomyslela, zda mě to nemrzí?"

"Ne! Vždyť to není nic špatnýho!"

"Ano, nic špatnýho to není, v tom máš pravdu - ale věděl to tvůj otec?"

"Ano."

"Opravdu? Velice bych se divil! Když mi zatajuješ, že byla v divadle, znamená to, že nemáš čistý svědomí."

"Nechtěla jsem ti lhát... akorát mě zajímalo, jestli jsi mě poznal."

"Ták? Pak tě žádám, Alwino, abys to už nikdy nedělala. Jsem rovněj, upřímněj člověk, nikdy neuslyšíš, že bych někomu lichotil a pochleboval. Proto se ti u herců líbí víc než se mnou. Už dvakrát jsem tady seděl a marně na tebe čekal. Alwino, divadlo je hezký, když se na něj díváš zvenčí a ve světle lamp... ale uvnitř se skrývá jenom neštěstí a žal. Věř mi a nenech se svést leskem. Pozlátko spadne a lítost nahlodá tvoje srdce."

"Proč mi to říkáš? Myslíš, že dělám něco nesprávnýho?"

"Ne, to si nemyslím, o tom nemám příliš pochybnost. Byl bych nerad, abys mě zarmoutila. Podívej, nejsem žádné vy-chloubač, ale kdybych chtěl, moh bych klidně tvrdit, že i já jsem umělec."

Ve dne v noci se snažím rozšířit svoje znalosti a ty se máš stát vílou, jejíž prostřednictvím rychlejc dosáhnu svého cíle."

"Zase jsi něco napsal?"

"Akorát krátkou básničku."

"Máš ji tady?"

"Jo; tady je. Až ji budeš číst, vzpomeň si, že jsem ji napsal ihned, jak jsem se vrátil z divadla."

"Jestli je hezká, otec ji zhudební. Všechny básničky, který mi dáváš, schovává mezi knížky. Tu a tam některou najde a myslí si, že je z dřívější doby. Určitě přijde čas, kdy se dáte dohromady."

"Kéž by Bůh dal!"

Pevněji k sobě přivinul. V sladkém zapomnění přítomnosti začali stavět nádherné vzdušné zámky až do chvíle, kdy nastal čas rozloučení.

Vyšli z besídky a podali si ruce.

"Uděláš si čas i zejtra, Alwino?"

"Ještě nevím. Raději přijď až pozejtří, ať tolik neriskuju."

"Máš pravdu. Spi blaze, moje vilo, a zůstaň vždycky věrná a čistá!"

"Dobrou noc!"

Zazněl lehký polibek, poté se rozešli.

Jakmile se vzdálili, zvedl se Balzer ze země. Ležel těsně vedle besídky a slyšel každé jejich slovo.

"Teď ho mám jistýho! Takže je umělec! Hahaha! Brzo pozná, kam dojde jeho umění i krásná tvářička! Hned ráno musím říct učiteli, kde chytne ptáka za ocas. Pak - ale ne, to by mě mohlo prozradit! Nesmím se o besídce ani zmínit, jinak mi půjde o krk."

Nevadí, že leze za hercama, protože oni brzo odejdou -ale jeho to štve. Brzy skoncuju s ním i s jeho starostmi! Přece jsem rybníční sedlák!"

Následujícího dne se učitel usadil ke klavíru, aby zpracoval jeden z rukopisů. - Alwina ho poslouchala a musela se pokradmu usmívat, když skončil a začal pevným basem zpívat:

Nezlob se na lidský srdce,

jež na tebe myslí s láskou --Takže našel papír mezi knihami a slova, která na něm byla napsána, ho přinutila, aby usedl k nástroji. Ale její úsměv se pomalu vytrácel, neboť tóny, které slyšela, dokonale souzněly s textem, jako by se snažily proniknout až do nejhlubšího zákoutí srdce.

"Nádherné, nádherné! Musím si to opsat!" mínila. "Jaká škoda, že Heinrich není nic víc než ptáčník! Jaký by z něj byl básník, nebo dokonce zpěvák. Proč jen odmítá divadlo? Mám ho ráda, ale se svými názory je a zůstane vesničanem!"

Radovala se, že ho na dnešek nepozvala. Herci měli volno, takže večer nepochybně přijdou na návštěvu k řediteli.

Zdálo se, že hlava tlupy nebere návštěvy svých podřízených ve zlém. Byl dobrým počtářem a zanedlouho dokonale poznal učitelovu dceru. Nepochyboval o výsledku svých plánů. Aniž by to tušila, byla Alwina vtahována do propasti... a teprve pozdě se měla ze svého snu probudit.

Třebaže pole dosud zakrývala sněhová peřina, na zahradách již roztála. Učitel se vydal na zahradu, aby zryl květinový záhon. V blízkosti besídky narazil na cizí stopy, jež vzbudily jeho pozornost. Věděl, co se vypráví o tajných schůzkách Alwiny s Heinrichem, a napadlo ho, že k tomu využívají besídku.

Vplížil se dovnitř a pečlivě prohlížel zem. Jeho úsilí přineslo úspěch, neboť na zemi našel špičku na doutníky, v níž poznal Heinrichův majetek. Vrátil ji na stejné místo a opustil besídku.

"Takže to za mého pokračuje! Však to tomu klukovi zatrhnu!"

Zlostně se zasmál a pokračoval v práci.

Po večerním představení, které navštívil s dcerou, předstíral, že jde spát, ale místo toho se vplížil do zahrady. Sice nevěděl, zda má Heinrich dnes přijít, ale předsevzal si chodit sem tak dlouho, dokud ho nelapne. Heinrich tady ještě nemohl být; viděl Heinricha v divadle a všiml si, že po představení zašel do hostince. Proto se rozhodl vniknout do nejzazšího rohu besídky a čekat, jak se věc vyvine.

Před vchodem do besídky sklonil hlavu a vešel dovnitř. Tu pocítil, jak ho někdo uchopil za krk, dostal silnou ránu do tváře - ozvalo se cinknutí, jako když se rozbije láhev - po obličeji se mu rozlila tekutina, jejíž každá kapka se mu zažírala, do masa jako ostrý nůž. Vyrazil ze sebe hrozný řev. Snažil se chytit útočníka, sáhl však do prázdna. Pachatel unikl.

Alwina zaslechla otcův hlas a polekaně přispěchala.

"Heinrich, Heinrich! Chyť ho! Polil mě vaříči vodou! Moje oči, moje oči!!!"

Začala také volat, dokud nepřiběhlo několik lidí, kteří právě procházeli kolem plotu. Zvedli naříkajícího profesora a odnesli ho do pokoje.

Zanedlouho příběh vesnický lazebník, někdo poslal do města pro lékaře. Zjistilo se, že o obličej přepadeného byla rozbíta skleněná nádoba, v níž se nalézala ostrá kyselina, která měla stejně rychlý, jako hrozný, účinek. Hlava skýtala hrůzný pohled a ruce, jimiž se bezděčně snažil ochránit si tvář, byly rozleptány.

Lékař, který byl poslem informován o druhu zranění, si s sebou přivezl vše potřebné, hlavně léky pro utišení bolesti, takže postižený byl záhy schopen podat zprávu o všem, co se stalo.

Byl povolán obecní strážník, který po krátkém výslechu učitele zamířil k Silbermannům, nedbaje na pozdní hodinu.

Dům byl zamčený a trvalo dlouho, než se otevřely dveře. Starý ptáčník zůstal překvapeně stát na chodbičce.

"Co se stalo?"

"Hned uslyšíte. Syn je doma?"

"Bože, četník! Co chcete od mladýho?"

"Nejdřív chci slyšet, kde je!"

"Kde jinde než v posteli."

"Posviťte mi, půjdu za ním!"

"Ták? Půjдете za ním? A pročpak, he?"

"Pospěšte si, nemám čas!"

"Nonono! Však se tam dostanete."

Svítíl na cestu a otevřel dveře komory.

"Heinrichu, vstávej, máš tady návštěvu."

Nedočkal se odpovědi, a tak přistoupil k posteli - a překvapeně se zarazil.

"Je prázdná, skutečně je prázdná! Není doma."

"To sem čekal," poznamenal četník.

"Přece mi popřál dobrou noc a šel nahoru! Kde by moh bejt?"

"To si zjistím."

Sestoupil ze schodů a prohledal každičkový kout malého domku.

"Proč ho hledáte?"

"Kvůli hroznému ublížení na těle."

"Ublížení na těle? Kde se zranil?"

"Nezranil sebe, ale tím hůř, někoho jinýho."

"Sebe ne? Aspoň tak! Heinrich není rváč, kterej by praštil někam, kam by nechtěl. Jasně, když ho napadnou, musí se bránit, to jsem mu sám radil - a pak je to za chvíli hotový. Koho si podal?"

"Učitele."

"Učitele? Dobře mu tak a tím to hasne!"

"Ták? Co o tom víte?"

"Nevím nic, akorát to, že učitel potřeboval naklepat makovici. Co vám je vlastně po ty historce, he?"

"Podal na něj udání. Máte doma ledek nebo kyselinu dusičnou?"

"K čemupak asi, co?" "Nebyl váš syn nedávno ve městě?" "Jo, včera zašel do apatyky." "Ach tak! Co kupoval?"

"Krimítari, co jinýho? Musím ho pít; jenom ten mi pomůže na občasný bolesti kloubů." "Ach tak, asi myslíte cremortartari?" "Náký tari sem nebo tam, na tom přece nesejde!" "Nic jinýho nekupoval?"

Ne "ne."

"Komora, v níž spí, patří jenom jemu?"

"Jasně."

"Musím ještě jednou nahoru."

Zatímco v komoře hledal stopy po nějaké kyselině, probíhala v besídce dost rázná debata.

Heinrich neslyšel nic o události, která se odehrála v učitelově zahradě, a tak se vydal v obvyklou dobu na rande. Velice se podivil nad střepinami, které našel v zahradní besídce, stejně ho mrzelo, že milovaná nepřichází. Po delším čekání se rozhodl vyjít ven. Tu se objevila učitelova dcera.

"Heinrichu, ty ses tady?"

"Jo - ale zrovna jsem chtěl odejít. Proč ses tak polekala?"

"Vždyť tě hledá četník!!"

"Mě? Vyloučeno! Proč asi?"

"Kvůli otci. Nalils mu jed do tváře! Ó, Heinrichu, proč jsi -!"

"Jed?!" vpadl jí do řeči. "Nemáš horečku, Alwino?"

"Takžes to neudělal?"

"Je to skutečně pravda?"

"Ano, je celej poleptanej!"

"Kde se to stalo?"

"Tady v besídce. Četník už šel k vám, aby tě zatknul."

"Mě?! Dobrou noc, Alwino!"

Jediným skokem se přenesl přes plot a za okamžik stanul před strážníkem ve své komoře.

"Hledáte mě?"

"Ano. Odkud jdete?"

"Z učitelovy zahrady."

"Co jste tam dělal?"

"Mluvil jsem s Alwinou."

"Ach! Kdy jste tam šel?"

"To přesně nevím. Seděl jsem v besídce a čekal na ni. Teprve teď jsem se dověděl, co se stalo."

"Takže teprve teď - - -?"

"A že mě hledáte. Proto jsem hned šel domů. Kdo to udělal, pane strážník?"

"Uvidíme. Teďky půjдете se mnou!"

"Kam?"

"Na městskéj úřad."

"Zatýkáte mě?! Já to neudělal!"

"To se vyšetří. Na nějakou dobu vás ubytujeme u přednosta a ohledáme místo činu. Doufám, že mi nebudete dělat problémy. Jinak budu nucen učinit opatření - - -"

"Co teda bude?" vmísil se starý. "Chcete ho odtáhnout k přednostovi, když nic neudělal?! To se teprv uvidí! Ještě jsem tady já! Kdo na Heinricha šáhne, toho - - -!"

"Uklidni se, otče," přerušil ho Heinrich. "Zlostí bys nám jen uškodil. Půjdu dobrovolně; to je nejlepší, co můžu udělat."

Jsem bez viny a brzo se vrátím domů."

"Jo, když si to přeješ, uklidním se -- ale jestli se včas nevrátíš, přijdu si pro tebe!"

Heinrich byl odveden. Když měli školu, spatřil v jasně osvětleném okně ležet zraněného na pohovce. Po jeho boku seděla cizí ošetřovatelka. Alwinu k sobě nepustil, odehnal ji tvrdými slovy a navždy jí zapověděl vstup.

Dívka seděla ve svém pokoji a plakala. Po chvíli se zvedla a odešla k ředitelově rodině, kde seji snažili uklidnit.

Hlava umělecké tlupy s dívkou velice cítila. Otec vůči ní zůstal neúprosný, dával jí za vinu neštěstí, jež ho potkalo, a téměř se rozzuřil, když chtěla přistoupit k jeho lůžku. Později byla přizvána k soudu, aby vypovídala, ale spatřit Heinricha ji nebylo dopřáno. Netušila, že s jeho zatčením přišla o jediného ochránce. Otec ji vykázal, musela se postarat sama o sebe - a místo, aby hledala útěchu u faráře, věnovala veškerou důvěru řediteli, který jí našeptával, aby se rozhodla způsobem, jehož důsledky nemohla tušit.

* * *

Uplynulo několik týdnů. Herci již odjeli a nikdo nevěděl, kam se obrátili. Tu dívka obdržela dopis, který ihned po přečtení zničila. Zdálo se, že jí přináší dlouho očekávanou radostnou zprávu, jež ji přiměla k usilovnému dokončení její výbavy. Nyní se zamkla ve světnici a začala balit.

Při této práci vyhlédla náhodou z okna a spatřila známou postavu, jež se vynořila z domku naproti a vrhla veselý pohled do dívčina okna. Potom zahrnula úzkou cestou směrem k lesu.

"Heinrich!" zvolala zpola radostně a zpola polekaně. "Je na svobodě a zpátky doma! Nemohli mu nic dokázat! Neměla bych si s ním promluvit? - Ano, ale nesmí se dovědět, co mám v úmyslu; jinak by mě nepustil."

Protože ji otec nehlídal, mohla bez potíží opustit budovu školy. Často byla s Heinrichem v lese a znala místo, kam většinou chodil. Ubírala se nahoru do stráně až na louku, kde se rozhlédla. Hned spatřila mladíka, který ležel v mechu pod rozschatou borovicí. Pospíchala k němu.

"Heinrichu!"

"Alwino!"

Vyskočil, objal ji a vroucně ji k sobě přitiskl, což zřetelně dokazovalo city, které v něm bouřily.

"Ses na svobodě?"

"Jo; přej neměli dost důkazů. Ale já sám budu pátrat, dokud nezjistím, kdo to udělal. Pojď, posad' se ke mně! Zřejmě se ti stejskalo, když jsi za mnou hned přišla na kopec?" "Stejskalo, Heinrichu. Mohla jsem klidně jít, protože otec si myslí, že jsem na návštěvě u faráře. Můžu tady s tebou bejt tak dlouho, jak se mi zlíbí. Udělám to, protože člověk nemůže vědět, kdy se zas naskytne tak vhodná příležitost."

Posadili se vedle sebe a hodinu za hodinou se k sobě tiskli a povídali si. Nemyslel na ptáka, kterého chtěl lapit, nýbrž jen na dívku, která dnes byla tak milá a líbezná, jak ji dosud nepoznal. Když po dlouhé době chtěla odejít a říkala mu, aby ji nedoprovázel, pohlédl jí hluboko do očí a tiskl jeden polibek za druhým na její svorné rty.

"Žij blaze, Heinrichu! To byl nejkrásnější den v mém životě."

"Žij blaze, Alwino! Nikdy na tenhle den nezapomenu!" Zamávala mu, on pozdrav opětoval. Když zmizela mezi stromy, lehl si na zem a snil o štěstí, které ho potkalo. Teprve přicházející soumrak ho přiměl k odchodu domů.

* * *

Druhého rána se rozšířila zvěst, že učitelova dcera během noci utekla z vesnice. Povozník odvezl její zavazadla až na vzdálenou poštovní stanici. Nikdo nevěděl, kam se obrátila, Heinrich také ne. V nejkrásnější den, který prožili, se v jejím srdci ukrývala zrada! To nemohl překonat.

VI. KAPITOLA - JÍZDA NA SANÍCH

V koloběhu přírody je neúprosným zákonem, že ubíhá hodina za hodinou, den za dnem, měsíc za měsícem a rok za rokem. Čas se ani na okamžik nezastaví, děj se odvíjí dál a dál, aby vytvořil prostor pro další události. S časem ubíhá také člověk, jeho myšlenky i činy, stále nezadržitelně kupředu a kupředu, hnán dobrými i špatnými silami, kterým se poddává. Tento neustálý koloběh se neprojeví na člověku hned a přímo, nýbrž vše se pomalu, ale jistě, vyvíjí, a teprve po letech lze pozorovat patrné změny.

S rybníčním sedlákem to šlo neustále z kopce, sice pomalu, zato jistě. Dlouho trvalo, než prolil hrdlem a prohrál v kartách tak význačný majetek, jakým byl Rybníční dvůr - ale jednoho dne musel cinknout poslední zlatáček.

Ve dvoře se usídlila cizí vznešená žena, kdežto Balzer se zabydlel v ubohé podkrovní místnůstce jednoho ze svých kumpánů. Nikdo nevěděl, čím se živí, když zrovna nepytlačí, a časem to dospělo tak daleko, že se jím musela zabývat obecní rada.

Jednoho dne vyslal přednosta drába, aby bývalého sedláka předvedl.

"Balzere, nechal jsem ho přivést z úřední moci! Ted'ky mi bude odpovídat na otázky, které mu budu klást."

"Proč ne, když se nebudete ptát na blbosti."

"Takové výrazy si vyprošuju! Co ted' dělá a čím se živí?"

"Dělám, co mě baví, a živím se vším, co mi chutná."

"Dobrá, to je jasně řečeno! Přesně vím, co si o něm mám myslet. Kdo se neumí chovat v přítomnosti představeného, ponese následky. Vezměme to krátce a - - -"

"Představenej?! Přednosto, co vás vede?! Nikdy by mě nenapadlo, že byste moh bejt mým představeným. Dělejte si, co je vám libo, o to se starat nebudu - ale vy se zas nestarejte o můj život! Nic vám po něm není!!!"

"Něco mi po něm přece je! Brzo pozná, že jsem jeho představený! Měl by si zapsat za uši, co ted'ky řeknu: Dávám mu tejden, aby si našel pořádnou práci! Pak mi osobně sdělí, ke komu nastoupil do služby. Pokud to neudělá, půjde do chudobince pod dozor opatrovníka chudých. Tak rozhodlo poslední zasedání a já ho s tím měl seznámit. Ted' může jít!"

Balzer chtěl něco namítnout, ale představený po posledních slovech zašel do vedlejší místnosti a nechal zde muže stát. Nezbylo, než aby odešel. Venku však zatnul pěst, zahrozil zpět a zamumlal několik zlostných kleteb. Vtom se zarazil, jako by dostal výtečný nápad, chvíli přemýšlel a poté vyrazil spěšnými kroky vpřed.

"Jo, to je nejlepší, co můžu udělat, a dost mě udivuje, že jsem na to už dávno nekáp. Od ty doby, co jsem spatřil tu holku, nemám klid.

Jasně, jsem lump, v tom máj všichni pravdu, dokonce vypadám, jako by mi bylo o dvacet víc, ale ona je bohatá a krásná! Kdyby se mi tak podařilo získat zpátky Rybniční dvůr! Zas bych byl mužem, před kterým se smeká... a přednostovi bych ukázal, kdo je či představenej. - Jdu, tím to hasne!"

Pokračoval v cestě k Rybničnímu dvoru. Tam to vypadalo úplně jinak než za jeho časů. Na první pohled bylo zřejmé, že všechno klope, až na nemoc selky.

Mezi dveřmi stála Alma a házela z mísy zlatá zrnka drůbeží, jež poletovala kolem. Když zpozorovala příchozího, objevil se v její tváři výraz nevole a obav.

"Pozdravpánbů, panno! Selka je doma?"

"Ano. Co chcete?"

"Promluvit si."

"Řekněte mi, co si přejete. Je to stejný, jako kdybyste to řek jí."

"Musím mluvit s ní."

"Není jí vůbec dobře, proto přijímá jen nejnutnější návštěvy."

"Řekni, že to spěchá!"

"Počkejte tady, dokud se nevrátím."

Posadil se na lavici pod lipou. Zlostným pohledem se rozhlížel po dvoře.

"To je Rybniční dvůr, kterej mi patřil, a teďky nesmím ani vstoupit- musím čekat přede dveřma jako žebrák, kterej nemá ani feník. Jen počkejte, Balzer dlouho klečet nebude!"

Dívka se vrátila.

"Pojďte nahoru!"

Vedla ho po schodech nahoru a otevřela dveře.

"Vstupte!"

Okna místnosti, do níž vešel, byla zastřena bohatými záclonami, jež tlumily ostré denní světlo, takže v místnosti panovalo příjemné pološero. V tmavém sametovém křesle odpočívala žena, zahalená v řasených šatech. Tahy její táře byly těžko rozeznatelné. Tiše se otázala:

"Kdo jste?"

"Balzer."

"Ach! Dřívější majitel mého dvora. Ještě jsem vás neviděla, neboť jsem dvůr koupila z druhé ruky. Co chcete?"

"Chtěl jsem vám nabídnout svoje služby. Jste nemocná a nemáte tady pořádného chlapa, kterej by na všechno dohlídnul. Proto bych řek, že si můžete přivodit zbytečný ško-dy.

Znám každé kout Rybničního dvora a všeho, co k němu patří. Dobře vím, co je kde zapotřebí udělat. Lidi říkaj, že vám chybí pořádná ruka, která dá na všechno pozor."

"Chcete říct, že jste člověk, který by to všechno zvládl?"

Hlas zněl mírně a lehce, ale objevil se v něm přízvuk, který donutil Balzera k zaváhání. Selka pokračovala:

"Nepopírám, mužská ruka by tady jenom prospěla, ale konkrétně vás bych tady nerada viděla."

"Proč?"

"Jistě by uráželo vaši čest, kdybyste byl dneska zástupcem tam, kde jste byl nedávno pánem."

"Tak mě vemte aspoň za čeledína. Rád bych se vrátil zpátky do dvora."

Nevšíml si, že se dopustil ještě větší chyby.

"To je vyloučeno. Každý rozkaz, který byste dostal, by se vám vryl hluboko do cti. Nechci vám ubližovat."

"Nevemete mě ani jako nádeníka?"

"To už vůbec ne. Myslím, že pro vás není těžké najít jiné místo. Já jsem tady cizí a neznám vaše nároky a schopnosti tak dobře, jako vaši bývalí známí."

Zvláštní, ale Balzer nedokázal této slabé, nemocné ženě odmítnout. Přepadla ho jakási sklíčenost, která z něj vyrvala přiznání: "Nechtějí o mně ani slyšet. Pokud mi nepomůžete, nechají mě zavít do chudobince."

Nastalo ticho. Žena na něho hleděla zvláštním pohledem, což zpozoroval i přes šero v místnosti. Hleděl mlčky před sebe na zem.

"Nemůžete začít s něčím jiným?"

Zhluboka se nadechl.

"K tomu je třeba peněz, který nemám."

Bloudil očima po místnosti, jako by hledal pomoc, pak utkvěl jeho zrak na otevřené skřini. V ní stála dřevěná bedýnka s klíčem v zámku.

"Rozmyslete si, co byste chtěl dělat. Pokud mi dáte jistotu, že nezhodíte dobrou radu, snad vám pomůžu. Doufám, že o vás uslyším jen to nejlepší."

Při těchto slovech ho napadlo, že se stane pravý opak -opět se ho zmocnil starý démon zla.

"Ze služby nebude nic?"

"Bohužel ne."

"Tak si ponechte i ostatní dobrodiní! Balzer si poradí sám."

Práskl za sebou dveřmi a odešel.

Dole na dvoře stály saně s bohatým čalouněním a teplými poduškami. Služebná právě přinášela ohřívací láhev, kočí při-přahal koně. Nedůvěřivě pohlédli na nedbale oblečenou postavu, jež je právě mījela.

"To jsem moh všechno mít, kdyby nebylo Traviče Heinricha, kterej mi zkazil život. Krásný, honosný vybavení, tak jsem si to vždycky přál! Ale ta pokladna nahoře je důležitější než saně a potřebuju ji nutněji než madam, která umí bejt tak slušně hrubá a jedovatá. Jen ať se po mně ptá - je mi jedno, co se o mně povídá!"

Odbočil z polní cesty na silnici, kde potkal muže, na kterého právě se zlostí myslel.

"Heinrich! Ten lump se nosí jako baron, v kožichu a s čepicí! Nechám ho pocítit opovržení a budu se tvářit, jako bych ho neviděl."

Heinrich byl skutečně oblečen v dobrých šatech. Jeho potulná pěvecká společnost dokázala vydělat slušné peníze. V horách přichází zima daleko dřív než v nížinách. Už několik dní silně sněžilo, krajina se pokryla vrstvou sypkého sněhu, který roztomile skřípal pod kroky muže.

Heinrich jako by nestárnul - jeho elegantní, mladické pohyby svědčily o mohutné životní energii - pravý opak zpustlé postavy, jež ho mlčky mījela.

Měl vesnici daleko za zády, když zaslechl cinkot rolníček. Otočil se a spatřil rychle přijíždějící saně. Na sedadle seděla Alma. Viděla člověka a myslela, zeje to nějaký pán z města, ale když ho mījela a pohlédla mu do tváře, poznala ho. Ihned nechala zastavit.

"Pozdravpánbů, Heinrichu! Málem jsem tě nepoznala. Vypadáš hrdě a vznešeně jako pán. Chceš svězt do města?"

"Pozdravpánbů, Almo! Rád."

"Tak nastup! Počkej - umíš kočírovat?"

"Proč ne?"

"Tak si sedni k otěžím. Čeledína je víc zapotřebí doma. Pošlu ho zpátky."

Čeledín seskočil a podal Heinrichovi otěže a bič. Ten se chtěl posadit na uvolněný kozlík.

"Ne, tam ne! Pojď ke mně, Heinrichu! Je tady teplo a mužem si popovídat."

Naskočil a mlaskl na koně. Saně letěly směrem k městu. S dívkou mluvil jen dvakrát, ale po celé vesnici se povídalo o její kráse a dobrém srdci. Obě setkání s ní byla taková, že na ně nikdy nezapomněl. Nyní ho vyzvala, aby jel s ní, ano, dokonce ho pozvala k sobě do saní! Mlčky seděl vedle ní a téměř se neodvažoval pohlédnout na modrý závoj, pod nímž se ukrývala měkká, teplá tvářička, vypadající jako jarní sluníčko.

"Nejezdíš rád saněmi, Heinrichu?" zaznělo zpod závoje.

"Naopak, rád," odpověděl podle pravdy.

"Ale ne se mnou?"

"S tebou nejraději, Almo! Jak tě to napadlo?"

"Když se tak divně tváříš - - -"

"Jak bych se měl teda tvářit?"

"Jako tehdy, když - když - - -"

Chvilí čekal, až bude pokračovat, ale protože se tak nestalo, doplnil ji:

"- - - když jsme se potkali na hoře?"

"Ano -jako když jsi tam byl naposled s Alwinou."

"S Alwinou?"

V jeho obličejí se objevil výraz nejvyššího údivu.

"Jak o tom můžeš vědět? Kromě mě a Alwiny to netuší živá duše."

"To se dovíš později, Heinrichu, když mi věnuješ tolik básní co jí."

Jeho překvapení se stupňovalo.

"Taky to víš? - Ale ty ode mě nesmíš dostat žádnou básničku."

"Proč?"

"U ní to bylo něco jinýho, protože mě měla - měla mě - měla mě ráda."

Silně zdůraznil poslední slovo, po jeho tváři se přelil hluboký smutek.

"Opustila tě?"

Neodpověděl, pouze mlčky pokýval hlavou.

Tu se mezi pokrývkami vynořila malá ručka a položila se na jeho paži.

"Nemůžeš na ni zapomenout, vid', Heinrichu?"

"K čemu je, když na ni myslím? Lehkomyslnost to má snadnější než já - ta se směje a přijme každou změnu."

Práskl bičem a pobídl koně k rychlejší jízdě, jako by chtěl tryskem uniknout dotěrným vzpomínkám.

"Měl sis najít jinou."

"Nedokázal jsem to... a i kdybych chtěl, kam se mám vrtnout?"

"Máš pravdu, Heinrichu. Našel jsi samá špatná děvčata?"

"Ne, jenom povrchní. Kdo hluboce staví, ten hluboce bydlí

- pak je pochopen."

"Chceš zůstat do konce života sám?"

"Jinak to asi nebude."

Stáhla ručku a hleděla na něho s hlubokou účastí. Mladá dívka byla na svůj věk velmi vyspělá, musela být vedena výtečnou mateřskou rukou. Její dosavadní život snad nebyl naplněn štěstím, jak se mohlo zdát.

"Viš, Heinrichu, že jsem tě často viděla?"

"Kde?"

"U vokna - když jsem byla u učitele. Chce uvést kantátu, ale nejde to, protože chybí sólovej tenor."

"Ať veme Balzera."

"To ho taky napadlo -jenže ten zpustnul natolik, že s ním nikdo nechce zpívat. Dneska byl v Rybníčním dvoře u mat-ky."

"Balzer? Co tam dělal?"

"Chtěl se stát čeledínem, anebo dokonce nádeníkem."

"Co jste mu řekli?"

"Odešel s nepořízenou. Nikdo ho nechce znát, akorát učitel o něm smýšlí lip."

"Protože ho chtěl za zetě. Balzer se podepsal na mnoha lídech, taky na mně."

"Balzer a divadlo, vid', Heinrichu?"

Trhl sebou; tato slova mu pronikla do morku kostí.

"Almo, ses snad vševědoucí?!"

"Ne," usmála se.

"Pověz, odkad' to všechno víš?"

"Nejdřív mi napiš básničku!"

Neřikal snad, proč to nesmí udělat? A nyní ho k tomu opět vyzývá!

"Nebud' taková, Almo!"

Chápala, co jí tím chtěl říci a co sám téměř nemohl pochopit? Sklonila víčka, závoj zastřel pohled do její zčervenale tváře. Již dříve v cizině o něm slyšela a znala jeho jméno. Třebaže byla ještě dítě, stala se jedinou důvěrníci lítostivé duše, která dnem i nocí musela myslet na rudohorského ptáčníka, třebaže byla obklopena největším luxusem života ve vysoké společnosti. Nemocné a bledé rysy se bolestně zachvěly, když v srdci křičelo jméno Silberman. Alma měla pocit, jako by část té viny musela převzít na svou mladou duši, aby našla odpuštění u jediného tvora, který jí byl blízký. Nyní byla zde, viděla ho, mluvila s ním, seděla po jeho boku - byla to nevyhnutelnost, nebo něco jiného? Tak ráda by ho objala a vrátila mu mír, po kterém volal!

Dorazili do města. Heinrich se jí zeptal:

"Kde chceš zastavit, Almo?"

"U medvěda, Heinrichu. Pojedeš zpátky?"

"Budu muset, protože nemáš kočího."

"Co chceš teď dělat?"

"Jdu do krámu s knížkami."

"Skoč nejdřív do hostince a objednej kávu."

Připadal si jako ve snu. Odkud znala dívka jeho minulost? Důvěra, s níž z něho udělala svého rytíře, a samozřejmost, s jakou s ním jednala, ho začaly mást. Leckdo i vyššího postavení by byl za těchto okolností bez sebe radostí, snažil by se získat ji za každou cenu... a ona se přátelila s ptáčníkem bez sebemenších rozpaků!

Dál nemohl uvažovat, neboť dorazili k hostinci. Podomek se postaral o spřežení. Jakmile hostinský spatřil dívku, vyběhl uctivě ze dveří a sundáváje čapku z hlavy, volal:

"Buďte vítaná, tisíckrát vítaná, drahá slečno komteso! Vstupte dovnitř do lepší místnosti! Není tam ani noha, takže vás nebude nikdo rušit."

Komtesa? Než se Heinrich vzpamatoval, vybalila se dívka z dek, seskočila ze saní, uchopila ho za paži a po jeho boku prošla kolem hostinského do místnosti, jejíž dveře otevřel úslužný číšník.

"Kávu!" nařídil.

Rychle se vžil do nové role, nemusela si na něho stěžovat.

"Tak!" prohlásila, když jí pomohl svléknout svrchník. "Teď půjdeš ke mně a budeš hodnej. Nedáš si radši pivo?"

Zavrtěl hlavou a usedl naproti ní.

Nalila kávu, přidala mu do ní mléko a cukr, pak mu nabídla pečivo:

"Chceš?"

"Prosím, ale až po vás, komteso."

Hlasitě se rozesmála.

"Nech komtesu komtesou, Heinrichu! Prve jsi nevěděl, co jsem zač, a nemusíš to vědět ani teď. Než jsme se s matkou odstěhovaly do Rybníčního dvora, bydlely jsme několik dní tady. Proto mě hostinský zná. Stejně zůstaneme u našeho dialektu, protože je daleko srdečnější než spisovnej jazyk. Takže si vem! Já jsem domácí paní a přijdu na řadu až po tobě."

"Co jsem teda já, Almo?" zeptal se, než vložil pečivo do úst.

"Zatím nejseš nic. Jestli se to má zlepšit, musíš poslouchat."

"Koho?"

"Mě, koho jinýho! Pověz, co vlastně chceš u knihovníka?"

"Musím si vyzvednout náskou zprávu."

"Jakou? Smím se to dovědět?"

"Jedná se o básně."

"Ach! Vyprávěj!"

"Nikdo o tom neví, dokonce ani otec, ale tobě to řeknu. Nejsem na svoje básně moc hrdej a nic si nenamlouvám, ale dosud se neobjevily žádné verše psané našim dialektem, i když není o nic horší než jinej jazyk. Proto mě napadlo, měl bych z toho velkou radost."

"Chceš je snad zadat v tomhle malém obchodě?"

"Poslal jsem je různým velkým nakladatelům, ale vždycky mi odpověděli: Vaše básně zosobňují talent, ale nechcem

je-

Tak to šlo několik let, až mě to nakonec unavilo. Ted' chci ty básničky vydat sám a dát je zdejšímu knihkupci do komise."

"Máš tolik peněz?"

"Nevím, jestli to bude stačit; proto se chci dneska informovat."

"Kolik máš?"

Rozpačitě přivřel oči.

"Nu, povídej!" prosila důrazně.

"Otec se o tom však nesmí dovědět, třebaže jsou to moje úspory. Taký má něco našetřeno, ale s tím nesmím počítat.

Takže jsem rozdělil všechny svoje úspory mezi něho, mne a knížku."

"Kolik připadne na cíl?"

"Tisíc tolarů a drobet navrch."

"Cože?! Našetřils tři tisíce tolarů? Pak ses mnohem bohatší než já!!!" zvolala udiveně.

"Bohatší než ty? Co tě vede! Nemáš snad velké Rybníční dvůr?"

"Není můj, nýbrž matky. Ty sis peníze vydělal tvrdou prací, obchodem s - - -"

"Ptáčnictvím určitě ne! Těch pár grošů nechávám otci. Tyhle peníze jsou z mých pěveckých cest. Když člověk umí šetřit, něco to vynesou."

"Neděláš dobře, Heinrichu, když chceš všechny peníze vložit do knížky! Přijdeš o ně."

"Myslíš, že počítám špatně?"

"Ne, tvoje kniha půjde a najde dost čtenářů, ale celá věc se musí dát do dobrých rukou. Takový tady ve městečku nenajdeš."

"Jinde jsem je taky nenašel."

"Pak jsi to špatně zaonačil. Komukoli básně pošleš, nebude je číst, protože nikdy neslyšel o Heinrichovi Silbermanovi.

Musíš mít doporučení a předmluvu musí napsat známý básník nebo profesor. Pak koupí knížku každé velké nakladatel a tobě to přinese peníze i čest."

Heinrich byl překvapen jejími znalostmi.

"To mě taky napadlo, ale kde mám vzít básníka, nebo profesora? A potom, co nakladatel? Pověz!"

"Není to tak dávno, co jsme bydleli ve Varšavě. Mnoho tamních básníků a umělců k nám chodilo na večírky, takže jsem se o těchto věcech leccos doslechla. Máš hotové rukopisy?"

"Jasně. Mám ho v kapse, abych ho ukázal knihovníkovi."

"Smím se na něj podívat?"

"Jistě."

Bylo na něm vidět, jak těžce dává tuto odpověď. Pomalu vytáhl rukopis a zdálo se, že má tisíc chutí zasunout jej zpět do kapsy. Rychle mu jej vzala z ruky.

"Ukaž!"

Aniž by se podívala dovnitř, zastrčila balíček do vnitřní kapsy kožichu.

"Proč si to bereš k sobě?"

"Protože nesmíš přijít o své peníze, Heinrichu. Dám to matce, která se postará, aby to někdo vydal. Můžeš se na to spolehnout."

"Ne, Almo, to nemůžu připustit. Radši mi ty básničky vrat'!"

"Už zas chceš bejt neposlušnej? Mám je v kapse, už je nedostaneš! Nebo se chceš se mnou prát?"

"Ani mě nenapadne. Když tě hezky poprosím, určitě mi je ráda vrátíš."

"Ne a bašta! Místo ke knihovníkovi půjdeš se mnou. Musím zajít do několika krámů a ty mě povedeš."

Jeho naléhavé prosby zůstaly bez výsledku. Musel se podvolit dívčině vůli. Odměnou mu bylo, že směl strávit celý den po jejím boku; měl dojem, jako by za sebou spálil všechny mosty a před sebou spatřil svět, který se neodvažoval pošlapat.

Pomalu se stmívalo, když opět nasedli do saní. Sníh se však třeptal, cesta byla dobře rozeznatelná. Koně poznali, že jedou domů, a Heinrich nepotřeboval ani bič, aby je udržel v rychlém tempu.

"Dost mrzne, Almo; není ti zima?"

"Trochu na obličej, jinak ne."

"Tak pojd' sem!"

Přivázal si opatě k paži, objal ji a položil její hlavu na své rameno, kde jí nemohlo foukat do tváře. Nechala si to líbit a bez hnutí zůstala v této poloze.

Cesta vedla většinou z kopce a sníh byl rozbrázděn mnoha sanicemi. Není divu, že se jejich saně tu a tam dost nebezpečně zakymácely.

"Nebojíš se, že se převrátíme?" zeptal se.

"S tebou jsem v bezpečí," zaznělo tiše, avšak vroucně, až mu její slova pronikla hluboko do srdce.

Podala mu ruku, kterou pevně sevřel ve své.

"Myslíš to vážně?"

"Ano."

Při těchto slovech zvedla hlavu. Poodhalil její závoj a sklonil se k ní. Sněhový třpyt dodával její tváři zasněný výraz, z něhož vystupovaly velké, tmavé oči. Potom nechal závoj opět klesnout a nepromluvil, dokud saně nezastavily před vraty do Rybníčního dvora. Čeledín, kterého prve poslali domů, nyní uchopil koně a oba cestující vystoupili.

"Dík za ochranu, Heinrichu! Budu to vyprávět matce," pravila Alma a podala mu ruku.

"Já musím poděkovat!" opáčil. "Vyříd' matce uctivéj pozdrav, když už ji nesmím navštívit."

"Jak se jí udělá lip, určitě tě pozve."

Husté šaty, které měla dnes na sobě, šustily po jasně osvětlené chodbě. Heinrich se obrátil zpět do chladné noci a vydal se k domovu. Bez řeči snědl večeři a stejně mlčenlivě se choval i na dnešní schůzce pěveckého sboru. Zážitky dnešního dne ho zaměstnávaly natolik, že vyplnily celou jeho mysl, a když se zpěváci po zkoušce rozešli, nepocítil sebemenší touhu po spánku a odpočinku. Bezděčně zamířil k Rybníčnímu dvoru.

Stále ještě se zaměstnával otázkou, odkud Alma znala jeho minulost, ale nepřípadl na žádnou vhodnou odpověď. Byla komtesou, hraběnkou! Jaký rozdíl mezi ní a jím! Raději na to nemyslel, neboť tato představa kalila veškerou blaženost, již pociťoval. Zaujat myšlenkami nepozoroval mráz, který byl stále silnější.

Po nějaké době dospěl k hustě zarostlému břehu rybníka, který se rozprostíral na zadní straně dvora a jemuž statek vděčil zájmeno. Rozhodl se, že obejde budovy, ale ještě se nedostal ani k vodě, když se mu zdálo, jako by stranou za rohem zaskřípal sníh pod opatrnými, tlumenými kroky. Netoužil být zpozorován v těchto místech, proto se vtiskl hluboko mezi křoviska.

Zpoza rohu vystoupil muž a zastavil nedaleko jeho úkrytu. Začernil si tvář, aby nemohl být poznán, ale zvláštní oblečení prozradilo, žeje to Balzer. Nyní se ostražitě rozhlédl, přešel plot, seskočil do zahrady a tiše postupoval k seníku, který současně tvořil zadní stěnu dvora. Co zde pohledával? Jistě nic dobrého, to prozrazovala i skutečnost, že si začer-nil tvář. Heinrich se nemohl pustit za ním, neboť Balzer by ho ve třpytu sněhu ihned zpozoroval.

Teprve po několika minutách přeskočil Heinrich plot a našlapoval do stop, jež zde zůstaly po vetřelci. Brzy se dostal k trhlíně, kterou vyhledal zub času mezi pažnicemi a vraty a kterou se mohl nepříliš silný muž bez obtíží protáhnout.

Chvilí pozorně naslouchal a zjistil, že Balzer již seník opustil. Opatrně vnikl na mlat, kde našel jedna vrátka nezajištěná.

Jimí pronikl do dvora. Kam asi Balzer zamířil?

Po dlouhém hledání si Heinrich všiml otevřeného okna, které vedlo ke schodišti. V něm byla rozbitá tabulka, jež se dala snadno zcela vylomit.

Vstoupil dovnitř.

Nepovažoval za dobré vyvolat rozruch, poněvadž tím by přiměl Balzera k útěku. Udělá lépe, když ho bude sledovat potichu nahoru po schodech, kde, jak věděl, spali čeledínové. Kdyby je opatrně vzbudil, mohli by lupiče chytit při činu a předat ho celníkům.

Nevyznal se v budově, proto si na schodišti musel posvítit sirkou. V jejím svitu zpozoroval dvě řady dveří a schody, které stoupaly ještě výš. Sotva přiložil nohu na první stupeň, měl dojem, jako by v horní místnosti zaslechl hlasy. Plížil se až ke dveřím. Nemýlil se. Dveře byly zamčeny.

"Sem s klíčem!" zaslechl zřetelně nepřijemný hlas Balzera.

Zde mu hrozilo nebezpečí. Rychle sklouzl k vedlejšímu dveřím, které se daly otevřít. Heinrich vstoupil a po třech krocích přehlédl celou situaci.

Místnost, do níž vstoupil, byla tatáž, ve které dnes Balzer mluvil se selkou. Vedle byla ložnice, do které vedly široce otevřené spojovací dveře. Noční lampa, krytá čínským stínítkem, osvětlovala místnost velice skromně. Dámy se nepochybně chystaly na lože, když byly vyrušeny příchodem Balzera. Ten našel skříň zamčenou, ale spoléhal na saze ve tváři a nečekal od dvou bezbranných žen odpor. Jednoduše vstoupil do ložnice a žádal klíč od skříně. V pravici svíral ostrý lesnický zabíják, zatímco levicí držel paní dvoru, již nebylo vidět do tváře.

Alma se strachem svírala matčinu ruku. Měla rozpuštěné vlasy, takže splývaly kolem její postavy jako drahocenný závoj. Chvěla se po celém těle a velkýma očima provrtávala zloducha.

„3ud'te ticho! Jediněj výkřik, a je s várna konec! Dejte sem klíč od skříně! Chci tu truhlici."

"Klíč nedostanete!" odušila odvážná žena. "Jestli hned neodejdete, zavolám na čeled'!"

"Zkuste to, jestli máte odvahu - ale dýka vám skončí v srdci!"

Chtěla se vymanit z jeho sevření.

"Porno---!"

Nemohla výkřik dokončit. Rychlým hmatem jí stiskl krk a připravil ji o dech. Napráhl nůž - - ale ve stejném okamžiku dostal hroznou ránu do hlavy. Ihned klesl k zemi.

"To je dost, lumpe! - Pozdravpánbů, Almo! Bylo to v právej čas, že jo?"

"Heinrichu!"

Zvolala pouze jediné slovo, ale zračila se v něm veškerá radost. Poté se sesunula se srdcervoucím vzlykotem k zemi.

"Almo!" zvolal.

"Dítě!" vydechla matka.

Poklekli k dívce, jež ležela na zemi se zavřenýma očima a křečovitě se chvěla.

"Esenci, rychle, rychle!!"

"Kde je?"

"Na mycím stolku leží celá lahvička."

Přiskočil ke stolku a přinesl esenci. Rychle uchopil dívčinu hlavu, matka skropila její bledou tvář životodárnými kapkami.

Za nimi se cosi pohnulo. Balzer se probral k životu a otevřel oči. Poznal, žeje nepozorován. Zvedl se a potichu zmizel ve tmě vedlejšího pokoje.

"Pomáhá to! Ještě trochu vody, Heinrichu!"

Alma otevřela oči a tázavě se na ně podívala.

"Co se stalo - kde jsem - kde je ten hrozněj člověk?"

Teprve nyní si vzpomněli na zločince. Heinrich vyskočil a vyrazil ze sebe výkřik překvapení.

"Je pryč!!"

"Pryč?" otázala se matka. "To je nejlepší, co moh udělat. Nech ho, Heinrichu. Cestu ven najde sám."

"Musím ho chytit! Byl to Balzer."

"To jsem poznala. Nechme ho zatím jít."

"Nechat jít - lupiče a vraha?!"

"Ano, Heinrichu. Nechci kvůli němu lítat po soudech. Stejně pocítí trest."

"Jak chcete; ale není dobrý, když necháme takovýho zloducha jen tak pro nic za nic běžet."

Selka si uvázala šátek kolem hlavy, aby jí přečnival co nejvíc do tváře, pak k němu přistoupila a podala mu ruku.

"Heinrichu, nikdy nezapomenu, cos pro nás dneska udělal. Jak ses sem vlastně dostal?"

Těžko hledal slova, aby vysvětlil svou procházku ke dvoru, a proto se spíš věnoval vyprávění, jak sledoval Balzera.

Alma neřekla jediné slovo uznání, ale šťastný úsměv v její tváři byl výmluvnější než jakékoli díky.

Konečně přiběhla i čeled, probuzená hlukem v místnosti panstva.

"Nic se neděje, lidičky," prohlásila paní. "Heinrich viděl, jak se někdo vplížil seníkem do dvora a přišel mi to ohlásit.

Rozhlídněte se kolem, jestli někoho nenajdete, potom běžte klidně spát."

Také Heinrich se po přátelském rozloučení vzdálil. Neopustil však dvůr dřív, dokud se podle stop nepřesvědčil, že Balzer pospíchal domů.

Ženy byly i nadále nesmírně rozrušeny. Spánek nepřicházel, a tak se posadily a mluvily o proběhlé události a všech nepříjemných podrobnostech.

"Zatím jsi sem nepouštěla návštěvy, mamá, aby tě snad někdo nepoznal, a přece sem teď přišel právě on," řekla po krátké přestávce Alma.

"Nepoznal mě."

"Ne, jinak bysme si toho jistě všimly. Splníš mi jednu malou prosbičku?"

"V souvislosti s jeho básničkama? Jistě. Mám rukopis u sebe, ale ještě jsem do něj nekoukala. Chtěla jsem to odložit, dokavad' nebude všude klid. Nu, stejně nepůjdem zatím spát, tak se na to podíváme."

Vytáhla ze zásuvky balíček papírů a začala číst. Ve strhaných, trpících rysech její tváře se objevil život, matné oči se zaleskly, její líce se červenaly víc a víc s každou další stránkou. Našla zde mnoho známého, a to vše vítala s vnitřním uspokojením. Četla nahlas. Alma účastně poslouchala. Cítila, že každé slůvko o básníkově nešťastné lásce poranilo srdce čtenářky ostrým trnem. Když stará dočetla, Alma ji objala a hluboce dýchajíc šeptala:

"Musel tě nesmíme milovat!"

"Ano," vyšlo pomalu z jejích rtů, "a jeho lásku jsem odměnila černým nevděkem!"

"A taky jsi za to trpěla, mamá! Klamná zář života na jevišti, zlej táta - - -"

"Je mrtvěj, Almo, a tys ho nikdy nepoznala. Byl bohatým šlechticem a pozdějc si nemoh odpustit, že v bujaré mladosti omezoval práva ženy. Nechme ho v klidu spát. Není divu, že vzpomínky na Heinricha nikdy nevyhasly."

"Odpustí ti a bude tě znova milovat, mamá!"

Matka odvětila s tichým, oddaným úsměvem:

"Nemyslím, že by mi měl přinášet nákou obět'."

Hrála si s listem, který ležel mezi poslední stránkou a obálkou. Otočila jej a všimla si, že také tento je popsán. Chvilí četla, pak jej s nepopsatelným pohledem podala dceři.

"Oběť?" zeptala se dívka.

"Ano, oběť. Čti sama!"

Dívka přelétla několik řádek, její tvář se zalila hlubokým ruměncem. Řádky zněly:

Zřel jsem slunce poslední zář odrážet se v kruhu mraků tmavejch, polibkama posel jsem její tvář a hleděl jsem do jejích očí velkejch. Miloval jsem vysokou jedli, pod níž jsme lásku svoji vedli, vrátila se - byl to jen sen, však omládla v novej den.

Sen ve skutečnost mění se, je to ona - celá zjasněná, a všechna bolest trátí se, co v duši my tkvěla snad sto let!

Neřekla však ani slovo, ale když ji matka objala, přitiskla hlavu na věrné matčino srdce; v jejích řasách se zaleskla těžká, hořká slza.

"Almo, odpustí mi a bude šťastnej."

"A dědeček?"

"Budeme prosit Boha, aby dovedl jeho srdce k odpuštění. Prozřetelnost je milostivá matka všech, počítá slzy a nenechá žádnou z nich padnout marně. Taky moje slzy uschnou.

Přesvědčení a láska k jedinému dítěti mi dodaly sílu, která mě drží v mém zármutku. Pojd', půjdeme spát."

VII. KAPITOLA - MÍR VÁNOC

Týdenní lhůta minula a Balzer se dostavil k představenému, aby se ohlásil. Nebylo pro něho snadné vyhovět tomuto příkazu, ale uvědomoval si, že se musí podvolit, a hrálo ho u srdce, že neskončí v chudobinci.

"Tak co mi řekne?"

"Že jsem dostal službu."

"Kde?"

"U hostinskýho."

"U hostinskýho? K čemu ho potřebuje? Má dostatek služebnictva!"

"Chodím místo něj na procházky. Adié, představenej!"

Vyběhl ze dveří a spěchal do hospody.

"Tak co ti řek?" vyptával se Balzerův nový pán.

"Ten nadutec se nezmoh na jediný slovo! Dal jsem mu zprávu a hned jsem vystřelil."

"Správně! Teďky ses u mě, Balzere, máš tady bydlení i stravu. Myslím, že si budeme rozumět. Můžeš sem chodit, jak se ti zachce, ale všechno, co zastřešíš, připadne mně. Cenu znáš."

"V pořádku, hostinský!"

Vystoupil do komory, která pro něho byla vyklizena, a rozhlédl se kolem. Nebylo to zde nijak vábné. Posadil se na židli a skřípal:

"Takhle jsem dopad! Úplně obráceně, než jsem očekával. Hostinský je lišák, kterej dobře ví, proč se mě ujal. Dal mi díru, abych mu střílel divočinu za pár supů. Kdo to všechno zavinil? Jen a jen Travič Heinrich! Jemu vděčím za chudobu, bídu a hlad, on zavinil, že mě po celý vesnici pronásleduje výsměch a opovržení!"

Vstal a rychle začal přecházet po místnosti, aby se trochu zahřál.

"Co moh pohledávat v Rybníčním dvoře, že se tak nečekaně objevil a srazil mě zrovna ve chvíli, kdy se moje záležitost chýlila ke zdárnému konci? Že by běhal za Almou jako já kdysi za Alwinou? Jen ať toho nechá! Jinak - - -!"

Otevřel starý kufr a vytáhl předmět, který zvedl nad hlavu.

"Tady už nebudu muset koukat na jeho odpornou hubu! Ještě dneska zaplatí!"

Večer musí do pěveckýho spolku, a až se bude vracet domů, vezmu ho flaškou po palici! Přesně tak to udělám a - - -"

Zarazil se, neboť ho napadlo něco úplně jiného.

"Ale i pak zůstanu lumpem, kterej nic nemá. Ne, musím získat peníze. Když mě vyrušil v Rybníčním dvoře, zaplatí ze svého - a nemá toho málo!"

Šetřil se hrabal jako starej skrblík, a teď to všechno leží dole ve světnici, která patří starýmu. To vědí všichni, já taky.

Vlezu zadem do baráku, vezmu peníze a počkám, až přijde. Teprve pak mu hodím flašku na hlavu a uteču. Teď půjdu spát, aby na mě nepadlo podezření."

Vrátil se dolů do hostinské místnosti, kde našel několik spřízněných duší, s nimiž usedl ke kartám. - Když nastala vhodná doba, předstíral únavu, zvedl se a odešel nahoru. Poté se tajně odplížil.

Nejdřív se přesvědčil, že Heinrich skutečně do spolku odešel, potom se opatrně vydal k jeho domku. Věděl, že starý Silberman chodí brzy spát, takže mu nebude stát v cestě.

Starý ptáčník však byl dnešního večera svěží jako nikdy jindy. Dostal neočekávanou návštěvu, která ho záhy tak zaujala, že otázky a vyprávění nebraly konce.

Heinrich byl teprve chvilku pryč, když se otevřely domovní dveře a kdosi zaklepal. Na ptáčnickovu výzvu vstoupila krásná dívka, a když se konečně svlékla z kožichu, vyvalil oči a hleděl na ni jako na vílu, která k němu sestoupila z nebes.

"Dobřej večír, otče Silbermane!"

"Dobřej več - hrn, copak je?!"

"Jsem Alma z Rybníčního dvora."

"Alma? Jo, jo! Ještě jsem tě nikdy pořádně neviděl, proto tě taky neznám. Vítám tě! Pověz, co mi neseš."

"Matka bude brzo slavit narozeniny, a protože je přítelkyní ptačího zpěvu, chtěla jsem se s várnou poradit, jestli bych jí neměla koupit ptáčka."

"Proč by ne? Jakýho bys chtěla? Rád ti vyhovím."

"Ano, právě že ještě nevím, jakěj ptáček by to měl bejt. Proto jsem se přišla zeptat."

"Jen se posad! Nevíš, co by se tak matce líbilo? Snad kanár?"

"Ten příliš štěbetá a matka je nemocná."

"Nebo sejkora?"

"Těch je mi líto. Jsou zvyklé na les, proto bych je nerada zavírala do klece."

"Ó, chytráčku, potom bys jí ale nemohla dát žádnýho ptáčka!"

"To mě taky napadlo, ale přesto bych se ráda podívala, co tu vlastně máte."

"Jejdá, tady můžeš dostat cokoliv! Akorát musíš přijít ve dne, ježto večer jdou spát, a to je člověk nesmí rušit."

"Tak půjdu a zaskočím jindy."

"Proč bys hned měla odcházet? Klidně tu zůstaň a posad"

- - nebo se mě bojíš?"

"Ach, otec Silberman mi neublíží! Jste stejně hodnej a dob-rej jako Heinrich."

"Ach tak! Heinrich je teda hodnej a dobřej? Hm! Toho jsem si ještě nevšimnul! Jaks na to přišla?"

"Slyšela jsem to a taky viděla... nahoře ve smřčině i poz-dějce, když mě vezl do města."

"Cože?! Tak tys s ním byla ve smřčině a dokonce ve městě?!"

"Ano. Řídil saně a pak jsme celej den nakupovali."

"Co se tady člověk nedovídá! Mně o tom neřek ani slůvko! Jen počkej, mladej! Holt jsem tady jen tak a nepotřebuju nic vědět. - Tak ty se zas nedovíš, kdo byl dneska tady!"

"Výtečně! Spikneme se proti němu. Neříkejte mu, že jsem tu byla. Plácnete si, papá Silbermane?"

"Jasně! Tady je moje ruka. Skutečně přijdeš ještě jednou?"

"Když dovolíte."

"No bodejť! Jen přijď kdykoli, holka zlatá! V my společnosti se ti sice nebude moc líbit, ale jinak to holt nejde."

Když není v domě ženská, panuje tam jen nepořádek a zloba. Nejdřív jsem nechtěl, aby mi vodil snachu, a teď zas nechce on."

"Proč ne?"

"Proč, proč - protože mu pořád straší v makovici Alwina."

"Byla to tak výjimečná dívka?"

"To bych řek! Byla to holka jak konipas třasořítka - zip

- zip - zip! Lítala nahoru a dolů, hladká, štíhlá, jedno peříčko jako druhý, nožičky i zobáček tak jemný, že by člověk hned natáhl síť, aby ji dostal.

No, no, víc o tom radši nemluvme. Takovej ptáček pěkně švitoří, až to leze člověku do srdce - a to je mi pak milejší obyčejná konopka."

Starý se dostal k oblíbenému tématu a ponořil se do vyprávění, takže Alma se jen zřídka dostala ke slovu. Konečně našla příležitost, aby se zvedla a rozloučila se. Doprovodil ji ke dveřím.

"Tak se zas brzo ukaž! Pozor, ať neupadneš. Hrozně to klouže."

"Dám pozor. - U toho spiknutí samozřejmě zůstane?"

"To se rozumí!"

Šla.

Vrátil se zpátky do světnice, až když její kroky úplně odezněly.

"Sakramente, to je holka! Proti ní byla Alwina studená jak voda. Nebojí se noci a přijde až sem, aby udělala matce radost. Přitom je jemná a něžná, že by ji člověk spolk jak mar-cipán. Jo, kterejpak jí asi jednou dostane! No, z naší vesnice určitě žádněj!"

Zavřel domovní dveře a odebral se do postele.

Jakmile potmělo okno jeho komory, zvedl se Balzer, který dosud ležel v zahradě a čekal právě na tuto chvíli. Nevěděl, jak to vypadá v domku, proto si s sebou přinesl svíčku. Vstoupil do odemčeného seníku, který byl až po šindele naplněn slámou a roštím, a zapálil svíčku. Ze seníku vedly dveře do domovní chodby.

Balzer šije pečlivě prohlédl. Neměly zámek a daly se otevřít obyčejnou dřevěnou klikou, jež zapadala do zarážky. Vytáhl drát, otevřel dveře a vešel do chodby. Nevšiml si lehkého praskotu za zády - neopatrně odhodil zápalku, která ihned podpálila suché klestí.

Dveře světnice byly uzamčeny otočnou závorou, která se dala odklopit knoflíkem se šroubem. Balzer právě takový vytáhl z kapsy a otevřel.

Když za sebou opět tiše zavřel, rozhlédl se po světnici. Truhla, kterou hledal, stála v zadním rohu. Jelikož byla zamčená, vzal do rukou kleště a sekáč. Musel jednat opatrně a tiše, takže

mu to trvalo dost dlouho. Pociťoval hrozné vedro, ale netušil, že pramenilo z něčeho zcela jiného.

Konečně víko odskočilo. Spatřil několik krabic s různými druhy peněz. Vedle ležely dvě vkladní knížky, hypoteční list a několik dalších starých cenností včetně hodinek.

Stále ještě se zabýval kořistí, když se nesmírně polekal.

"Hoří! Hoří!" zaznělo na ulici a současně někdo silně zabouchal na domovní dveře.

Rychle popadl ubrus, vše do něho zabalil, přiklopil víko, zhasl světlo a vyběhl ze světnice. Chtěl uniknout zadními dveřmi, ale zarazil se, neboť seník byl v plamenech a oheň mu bránil v cestě zpět. Nezbyvalo než uniknout předními dveřmi nebo oknem.

Vrátil se do světnice a chtěl rozrazit okno. Venku se seběhlo množství lidí, kteří se snažili vniknout do domku. Dveřmi to nešlo, tak to zkoušeli okny. Právě když Balzer otevíral okno, někdo zvenčí odtrhl okenici. Silná pěst rozbila okenní kříž a někdo proskočil do světnice, aby otevřel hlavní dveře. Dotyčný Balzera bohužel nezpozoroval a proběhl kolem něho. Ten využil okamžiku, kdy se lidé venku soustředili na dveře, vyskočil z okna a spěchal přes ulici.

Heinrich byl dosud ve spolkové místnosti, když zaznělo volání, že hoří. Pěvci ihned vyběhli na ulici.

"Kde hoří?"

"U Silbermanů!" zněla odpověď.

Vrhl se do čela a spěchal dolů ulicí. Právě zatáčel kolem rohu a tu spatřil Balzera, vyskakujícího z okna.

"Palič! Chyťte ho!!" volal a běžel za ním.

Balzer věděl, že Heinrich je rychlejší a že vše bude ztraceno. Peníze a svobodu však musí zachránit! Proběhl rychle kolem učitelovy zahrady, za rohem přeskočil plot a přikrčil se, aby pronásledovatel proběhl kolem.

Heinrich však nebyl muž, který by se dal tak snadno oklamat. V příštím okamžiku se také on vrhl přes plot a narazil na pronásledovaného právě u osudné besídky. Vysoké plameny poskytovaly dost světla, aby každý z protivníků mohl číst v očích druhého nejhlubší nenávist.

"Zůstaň stát, paliči! Dneska mi neunikneš jako tehdy v Rybníčním dvoře!"

"Myslíš? Dávej pozor, Traviči Heinrichu! Ted' za všechno zaplatíš!"

Sáhl do kapsy, vytáhl láhev, rozpráhl se...

"Sem s tím!" zařval Heinrich, vytrhl mu láhev z ruky a rozbil mu ji o hlavu.

Balzer se bez hlesu sesunul k zemi.

Vše se odehrálo během několika okamžiků, takže ti, kteří poslechli jeho volání, právě přispěchali.

"Tady leží. Je to Balzer. Hlídejte ho a taky věci, který ukradl!" nařídil a spěchal přes plot do hořícího domku.

V ústretu mu znělo volání otce:

"Nechtě to klidně shořet, hlavně odneste ptáky, aby nenašli smrt v plamenech! Kde je Heinrich? Ještě nepřiběh?"

"Tady jsem, otče! Máš peníze?"

"Ne, všechno je v tahu! Někdo se vloupal do truhlice!"

"Pak to není ztraceno! Chytl jsem paliče a má všechno u sebe."

S nesmírným úsilím se podařilo zachránit větší část Sil-bermanova majetku, ale dům shořel do posledního trámu.

Jeden ze sousedů přistoupil k Heinrichovi.

"Máš na okamžik čas?"

"Proč?"

"Máš zajít nahoru k učiteli."

"K učiteli? Co chce?"

"Uvidíš. Di, di, moc tě prosí."

Heinrich se protlačil davem a po dlouhých letech opět vstoupil do školní budovy, dokonce na učitelovu výzvu. Již na schodech zaslechl hrozný křik, do něhož se mísil nelidský nářek. Na pohovce, která před časem posloužila raněnému učiteli, se dnes svíjel v nepopsatelných bolestech Balzer. Učitel zpozoroval napůl nevidomýma očima přichozího a přistoupil k němu.

"Jsi Heinrich?"

"Ano."

"Pozval jsem tě, abych se ti omluvil."

"Za co?"

"Za bolest a bezprávi, kterých jsem se dopustil. Podívej, tam leží Balzer, bolestmi napůl šílený. To ho přinutilo k přiznání. Chtěl tě tehdy polít kyselinou, ale omylem jsem to odnesl já. Udělal to ze žárlivosti. Taky se vloupal do Rybníčního dvora, ale odehnals ho. Dneska tě chtěl okrást a znetvořit. Proto si tak dlouho schovával kyselinu. Tobě se podařilo obrátit jeho zbraň proti němu a nyní zde leží jako svědectví spravedlivého božího soudce, který trestá vinu právě tak, jak byla spáchána. Můžeš mi odpustit?"

Hluboce otřesený Heinrich potřásl nabízenou rukou.

"Můžu a chci, pane učitel. Zlobil jsem se na vás, ale nikdy jsem k vám necítil nenávist. Není toho málo, zač vám vděčím."

"Snad potvrzují i naše dobré sousedské vztahy. Přišli jste o dům, a tak přijďte ke mně, než si najdete něco jiného."

"Rád přijímám. Pošlu sem otce."

Zpráva o Balzerově osudu se nesla od úst k ústům, ale dosud nedosáhla úlného vrcholu. Dostavil se strážník, vyslechl svědky i Balzerovu vlastní obžalobu, kterou ze sebe raněný vyřázel mezi nadávkami a kletbami, a potom nařídil, aby ho přenesli k představenému.

Všichni se padouchovi vyhýbali, takže byl napůl vlečen a napůl smýkán mezi lidmi. Neustále řval a obviňoval za svůj špatný konec chvíli Heinricha, chvíli sebe, pak i Boha.

Heinrich stál nedaleko vyhořelého domu a mlčky hleděl do dosud žhnoucích trosek. Tu na jeho paži spočinula čísi ruka.

"Heinrichu!"

Otočil se.

"Almo!"

"Ano, jsem to já. Nechala jsem se přivést čeledínem, abych ti předala vzkaz od matky."

"Jakej?"

"Máš přijít i s otcem k nám. Můžete tam bydlet, dokavad' se vám zlíbí."

"Almo, je to pravda?"

"Jistě. Matka říká, že vás nemám pustit k nikomu jinému."

"To nemůžem přijmout. Byli bysme vám jen na obtíž."

"Ale kdež! Dvůr je velkej a je v něm dost místa pro všechny. Jestli si myslíš, že bys byl přebytečnej, můžeš pracovat jako předák nebo správce, než si najdeš něco lepšího."

"Počkej, Almo! Musím se zeptat otce."

Vyhledal starého, který právě vycházel ze školy.

"Smířil ses s ním, otče?"

"Nerad, ale co mi zbejvalo? Řekls A, proto jsem musel říct B. Dá nám obě postranní komory, tak tam hned necháme při-nýst věci."

"Nebo taky ne. Bylo nám nabídnuto ještě něco jinýho -totiž od Almy z Rybníčního dvora."

"Od Almy? Tu vůbec neznám. Kdo je to?"

"Dcera selky. Paní nám vzkázala, abysme tam zůstali, jak dlouho se nám zlíbí. Když budu chtít, můžu dělat předáka nebo správce."

"Ty? Pak to vem, Heinrichu! To se nenabízí každé den. U učitele bych se přece jen necejtíl nejlíp. Ptáčník se k němu nehodí. Di a poděkuj mu."

Heinrich poslechl a potom se vrátil k Almě.

"Nu, ptal ses?"

"Jo. Jdeme do dvora."

"Správně, Heinrichu! Zajedu domů a pošlu čeládku, aby přinesla tvoje věci. Bude to za chvíli, protože i ostatní při-ložej ruku k dílu."

Nechala se zavést zpět a zanedlouho přijely ke spáleništi tři povozy z Rybníčního dvora, aby mohly být odvezeny zachráněné věci. Jakmile bylo vše naloženo, vyrazili dolů vesnicí - vstříc nové, snad lepší budoucnosti, jak se Heinrich alespoň domníval.

Před domem představeného stály saně, četník do nich právě nakládal zajatce. Balzer byl úplně slepý, lehký nářek dokazoval, že dosud trpí bolestmi. Heinrich si bezděky připomněl slova, která mu řekl Balzer nahoře na smrkové hoře:

"Ještě zavřu účet, kterej tys votevřel!"

Dopadlo to však trochu jinak.

Na Rybníčním dvoře je čekala Alma a omluvila matku, která nevyšla ven, neboť se necítila dobře. Potom jim vyzkoukala

místnosti a hlavně se postarala o uložení klecí s ptáky, což zdvojnásobilo úctu starého k dívce.

Nyní nastaly dny práce a starostí. Domek byl pojištěn, takže oheň nenapáchal příliš škody. Muselo se však mnoho přemýšlet, zařizovat a dojednávat, což se neobešlo bez ženské pomoci. Alma našťástí byla velice pilná a ochotná.

"Heinrichu, byla skutečně komtesou, než přišla na Rybníční dvůr?"

"Ano, otče. Nejen že byla, ale je jí dodnes."

"Nu, na celém světě asi nenajdeš hezčí, milejší a pracovitější komtesu, než je ona! Přesto bych byl radši, kdyby byla dcerou sedláka."

"Proč?"

"Hmm - proto! Radši budu držet klapačku, protože i kdybych to vyžvanil, nebylo by to k ničemu.

Ted'ky sám aspoň vidíš, co znamená ženská v domácnosti, hlavně když chlapovi shoří barák. Bez ní bysme se z toho neřádu vůbec nevyhrabali. Můžu ti to velice snadno vysvětlit: Kde není ženská v domě, tam panuje jen nepořádek a zloba."

"Tak se ožen! Dyt' jsem ti to kolikrát říkal."

"Poslyš, mladej, s tím na mě nechod', ježto - ale copak, copak, dokonce se mi zdá, že přichází kantor! Tak to rychle vypadnu."

Ve vratech se opravdu objevil učitel. Muselo se jednat o něco vážného, jinak by se svým slabým zrakem nepodnikl cestu do Rybníčního dvora.

Ptal se, kde bydlí Heinrich, a jedna z děveček ho odvedla nahoru.

"Pozdravpánbů, Heinrichu! Můžu tě navštívit?"

"Jasně, pane učitel. Měl jsem příliš práce, jinak bych se za váma zašel sám podívat."

"To mě napadlo. Nyní už jsi na tom lépe?"

"Dá se to tak říct."

"Pak bych tě chtěl o něco požádat. Víš, jak vysoce si cením tvé kantáty. Vlastně je to i má nejlepší kompozice. Stárí a osud to se mnou nemyslely dobře, a ještě než zemřu, rád bych ji slyšel. Udělej mi to k vůli a ujmí se jako dřív sólového tenoru."

"Když vám to udělá radost, rád vás poslechnu."

"Díky, Heinrichu!" potřásl mu učitel rukou. "A ještě něco ti povím: Kdyby tady byla Alwina, dal bych ti ji za ženu radši než komukoli jinému."

Vypotácel se ze dveří. Heinrich ho vedl přes dvůr. Alma je spatřila a přistoupila blíž.

"Co ti chtěl učitel, Heinrichu?"

"Mám zpívat kantátu."

"Slíbils mu to?"

"Jo."

"Tak to se mnou budeš muset každý den cvičit. Chceš?"

"Udělá ti to radost?"

"Obrovskou!" usmála se a odběhla.

Tak se také stalo. Každý den při soumraku spěchali k učiteli a po zkoušce zpět do dvora. Vždy uchopila Heinricha za ruku, aby neupadla ve sněhu. To byly pro ptáčníka nejkrásnější okamžiky, neboť byli jen spolu, což mu skýtal možnost pronikat stále hlouběji do její křehké duše.

Jednoho dne náhle odbočila od běžného rozhovoru a zeptala se:

"Kdo má lepší hlas, Heinrichu, Alwina, nebo já?"

"Ty, protože ve svém srdci ukrýváš dech vánoc. Zní to tím upřímněji a pravdivěji. Jen jedno svedla Alwina lip, protože měla silnější hlas, totiž árii. Ta musí bouřit po celém okolí jako andělské volání - a na to máš příliš jemnej hlas."

"A ted'ky mi pověz, s kým jsi zpíval raději - s ní, nebo se mnou?"

"Zeptej se kantora. Tvrdí, že s tebou zpívám daleko lip než s Alwinou."

"Ale jí jsi psal básně!"

"Už tehdy, když jsme jeli do města, jsem ti řekl, proč to tak bylo."

"Pro mě to udělat nesmíš?"

Oběma rukama stiskla jeho paži a zvedla k němu svou krásnou tvář.

"Ne."

"Vždyť jsem tě o to tehdy prosila, Heinrichu."

"Já - nemůžu."

Zamyšleně se odmlčela, potom polohlasně spustila:

Sen ve skutečnost mění se,

je to ona - celá zjasněná,

a všechna bolest tratí se,

co v duši my tkvěla snad sto let!

"Almo!" zvolal polekaně. "Odkud to znáš?!" "Našla jsem to."

"Kde, řekni, kde? Někde jsem ji ztratil nebo založil a všude jsem ji marně hledal."

"Chceš ji zpátky, nebo mi ji necháš?"

"Nemůžu - nesmím ti ji nechat. Vrať mi ji!"

"Ne, ne! Patří mně."

"Tobě? A já myslela, že tím něco chceš říct! Jdi, Heinrichu! Zpíval jsi mnohem radši s Alwinou než se mnou! Chceš ji hned?"

"Jo," odvětil váhavě stísněným hlasem.

"Tady je!"

Zastavila a zatáhla za šňůrku, kterou měla kolem krku. Na ní viselo malé pouzderko, které otevřela. Byl tam pouze složený papír.

"To je ono, Almo?"

"Ano. Vem si to!"

Zaváhal.

"Budeš se na mě kvůli tomu zlobit?"

"Ne, to nemůžu."

Slyšel, jak se jí chvěje hlas, viděl prosebný pohled jejích jasných očí. Sklonil se níž.

"Almo," šeptal, "víš, co znamená tvoje jméno?"

"Ano - duše."

"Žádný jiný jméno by se k tobě nehodilo lip, i když jich jsou tisíce."

Přivinul ji k sobě a chvějícím se hlasem se zeptal:

"Řekni, Almo, chceš se stát mojí duší, mým štěstím, životem i blažeností? Nyní i navždy?"

"Smím, Heinrichu?"

"Jestli smíš? Řekni ano, Almo, nebo nevím, co se stane! Vrátilas mi po dlouhý noci den a nedopust', aby se zas změnil ve tmu. Pověz, chceš bejt mojí duší?"

"Ano," vydechla blaženě.

Neobjímal ji, nelíbal ji, pouze přitiskl její hlavu na svá prsa a hladil její bohaté kadeře, které se vyvalily zpod spadlé kapuce.

"Polož si hlavičku na moje prsa, andílku! Tam budeš odpočívat v bezpečí, dokavad' budu žít."

Zvedl ruku jakoby k přísaze, hvězdný svit se odrážel v slze, která mu skanula z oka. Poté dívce pečlivě zakryl vlasy, uchopil ji za ruku a vedl ji k domovu.

Cestou nepromluvili ani slovo, teprve ve dvoře ji pustil a zeptal se:

"Řekneš to matce?"

"Ano."

"Smím ji potom navštívit?"

"Ne, Heinrichu. Sama tě zavolá. Chceš zpátky básničku?"

"Nech šíji, Almo. Stejně jsem ji napsal pro tebe, když jsme se tehdy potkali na kopci."

Bylo to zvláštní. Paní dvora spatřil jednou, tenkrát, když pronásledoval Balzera. Cítil každodenně její dobrotu a laskavost, ale pouze zdáli.

Trápila ji nemoc takovou mírou, že se skutečně nemohla ani na okamžik setkat s přáteli?

* * *

Nastaly vánoce. Na první svátek měla být veřejně přednesena kantáta. Událost se měla odehrát v kostele, neboť se předpokládalo, že se dostaví velké množství diváků z celého okolí. *

Zkouška na večer proběhla odpoledne a dopadla ke spokojenosti všech zúčastněných. Po ní přistoupila Alma k učitel.

"Pane učiteli, můžu vás o něco požádat?"

"Mluv, dítě!"

Zahrnoval ji veškerou láskou, třebaže k němu chodila jen na pár chvil denně. V její společnosti jako by pookřál.

"Matka slyšela tolik o vaší kantátě, ale bohužel nemůže jít do kostela. Ptá se, jestli byste nebyl tak hodnej a večer k nám na hodinku nezaskočil. Máme doma dobrej klavír a já s Heinrichem bysme ji rádi něco přednesli."

"Rád bych přišel, ale oči - - -"

"Pošlém pro vás saně, pane učiteli."

"Dobrá, pak souhlasím."

Sám by velice rád poznal majitelku Rybníčního dvora, proto večer napjatě nasedl do saní, které ho měly zavézt do dvora.

Přijal ho Heinrich a nejdřív ho odvedl k sobě.

"Zde máte sklenici vína, pane učitel. Ještě neskončili s při-pravama."

Zanedlouho se objevila Alma a pozvala je nahoru do hudební místnosti. Heinrich zde ještě nikdy nebyl. Musel se podívat nad bohatstvím, které se ukrývalo pod střechou statku. Učitel ničemu nevěnoval pozornost, jeho nemocné oči hledaly paní dvora.

Ta se právě zvedla z pohovky, kterou udržovala vhodně rozmístěná stínítka v pološeru, a uvítala hosty tichým, lehcem zastřeným hlasem. Všichni se usadili.

Učitel se uvelebil za výtečným nástrojem, Alma s Heinrichem zazpívali několik píspí dohromady i sólově. Po nějaké době Alma na pokyn matky poprosila:

"Zahrajete ‚Andělskou árii‘, pane učiteli?"

"Proč zrovna tu, dítě?"

"Protože vyjadřuje vánoční atmosféru. Matka po ní nadějí."

"Dobrá - ale šetři hlas, aby ti při kantátě nevypověděl službu."

Sáhl do kláves. Tóny šuměly, ševalily, cvrlikaly i hřměly, jako by se otevřela nebesa a sesílala k zemi zástup andělů. Pak se ze záplavy tónů uvolnila melodie, která se opakovala v různých variacích a zaplnila celou místnost nádhernými

souzvuky. Po krátké mezipřehle přišel na řadu první verš:

Zvěstujeme všemu lidstvu, co dnes se stalo dobrého, narodil se Ježíš Kristus, syn Boha jediného.

Během přede hry přistoupila Alma k lampám, aby poněkud upravila stínidla. Matka se zvedla a zaujala dívčino místo.

Poté začala zpívat. Zprvu zněl její hlas trochu nejistě v mezzoforte, ale postupně sílil do pevného, rozhodného forte, až se učitel překvapeně zaposlouchal. Nyní přešel do rychlejšího tempa, zazněl druhý verš árie:

Vesmírem zní to všude kolem, slunce zvěstuje to všem, chrámy voní kadidlem, hláhol zvonů nese se prostorem.

V hlase zpěvačky zněla strhující bouře, která zaplňovala celou místnost, jako by prýštila z vulkánu. Učitel vyskočil ze sedátka a obrátil se k pěvkyni.

"Alwino!"

"Otče!"

V jeho tváři se zračil těžký boj mezi dobrem a zlem. Oči chtěly metat zlostné blesky, ale srdce ukázalo pažím jejich cestu; přitáhly znovu nalezenou dceru na prudce bijící otcovské srdce.

"Můžeš mi odpustit?"

Jeho ruce poklesly.

"Opustila jsi mne i sebe."

"Tebe ano, otče, ale sebe ne - nikdy."

"Dokaž to!"

"Uslyšíš moje zážitky, až k tomu bude vhodnější doba. Ano, byla jsem lehkomyšlná - zaslepenost a strach ze svazku s Bal-zerem mě vyhnaly do světa. Nikdy jsem však nezaprodala sebe ani svoji čest.

Tebe jsem opustila, Heinrichovi jsem ublížila - ale všude mě pronásledovaly výčitky svědomí. Teď jsem vám přinesla zpátky všechno, oč jsem vás připravila, snad ještě něco navíc: báječnou, čistou a nevinnou povahu, kterou nikdy nezkalila jediná kapka hříchu - Almu, již jste si všichni oblíbili.

Opovrhovala jsem vaší jednoduchostí a stala jsem se uznávanou pěvkyní a později dokonce manželkou hraběte.

Hraběnka se k vám teď vrací. Odhazuje tituly a chce si vyprosit zpátky štěstí, které od sebe odvrhla. Chcete být nemilosrdní?"

Odhodila závoj a stála před nimi v celé své kráse, kterou využila k rozvinutí talentu a kterou za dlouhá léta neztratila.

Nebyla unavená ani nemocná, potíže pouze předstírala, aby se mohla ukrýt před zraky zvědavců. Dojem, jaký dnes učinila, musel překonat jakékoli pocity nevole.

"Heinrichu, jsi dost rozumný, abys mi prominul?"

Opřel se o zeď, v jejíž vápenné bělosti jako by se ztrácel. Chtěl něco říci, ale nemohl. Teprve když ho Alma uchopila za ruku, uvolnilo se bříbě z jeho prsou.

"Alwino, odpouštím ti!"

"A ty, otče? Nemůžeš přece připravit dceři stejný osud, jaký postihl její dopisy. Chtěls mě vidět jako rybníční selku - a tou jsem se stala."

"Alwino, zvítězila jsi nad mou zlobou!"

Výmanila se z jeho náruče a podala ruku Silbermanovi.

"Budeme přáteli?"

Starému muži vstoupily slzy do očí.

"Ve jménu Boha, Alwino, skutečně jsem nevěřil, že by z tebe mohla být tak hodná ženská!"

"Nyní může dojít k nadílce."

Otevřely se dveře, vstříc se jim linula záře nádherně ozdobeného stromku, pod nímž ležela hora dáreků. Z protilehlých dveří se do místnosti drala čeládka. Dary pro služebnictvo překonaly veškerá očekávání. Všichni hlasitě jásali.

Konečně se čeledíni a děvečky rozešli. Konečně se také učitelova znetvořená tvář rozzářila.

"Jsme opět sami," začala Alwina, "a můžeme se věnovat svým starostem. Mám tě zpátky, otče, a to je pro mě ten nejhezčí dárek k vánocům. A ty máš tady, vezmi si jej!"

Přistrčila k němu Heinricha.

"Bude ti lepším synem, než já byla dcerou."

Pak vzala Almu za ruku a obrátila se na starého ptáčníka:

"Vám, otče Silbermane, dám dárek, po kterém se marně dlouhé roky pídíte. Kde není v domě žena, tam vládne jen nepořádek a zloba - proto si vemte Almu a postarejte se, aby Heinrichovi vynahrádila všechno, čím jsem se na něm prohřešila. Jste spokojen s takovou nevěstou?"

"A jak! Hrome, kdyby snad Heinrich nechtěl, klidně bych šiji vzal sám!"

"Ty jsi, Heinrichu, dostal dáreků dost, ale je tu pro tebe ještě jeden zvláštní - honorář za knihu. Leží pod stromkem."

Podávala mu krásnou knihu, na jejíž deskách bylo zlatě vytlačeno: „Horské vzdechy od Heinricha Silbermana“. Dodržela slovo a zařídila vydání jeho básní.

Kromě těchto darů pro srdce zde bylo ještě mnoho jiných, vztahujících se hlavně k potřebám obdarovaných. Jediná hodina nechala zapomenout na všechny strasti, a dokonce starý Silberman zjihnul, když se na něho obrátila Alma s otázkou:

"Papá, už jsi odpustil učiteli jeho urážky?"

"Ještě ne, dítě."

"Tak to udělej - pak ti dám první pusu."

"Skutečně?!" vybafl nevěřičně a bezděky si otřel kníratá ústa.

"Jistě - ale nesmíš s tím otálet."

"Za takovou cenu odpustím všem všechno. Tady je ruka, sousede, a doufám, že mezi náma zavládne navždy mír!"

Pak s úsměvem přijal odměnu.

Žádná vzpomínka na bezpráví uplynulých let nenarušila slavnostní průběh večera. Dokonce i o Balzerovi se mluvilo bez jakéhokoli nepřátelství.

Když se později přesunuli do jídelny a Heinrich s Almou osaměli, šťastný ptáčník prohlásil:

"Teď máš moji básničku, ale stejně mi musíš prozradit, od-kad' jsi to všechno věděla. Nikdy by mě nenapadlo, že některá písnička může tak hezky skončit. Ale pověz; musím si první polibek nechat až na svatbu?"

Šťastně se na něho usmála.

"Nedostals jich na kopci hned několik?"

"Ty nebyly pro mě, dalas je jen ze soucitu s ptáčkem."

"Tak mám mít soucit i s tebou?"

"Rád bych tě o to poprosil."

Prosba byla vyslyšena. Soucit jim dal tak zabrat, že starý Silberman, který doprovodil učitele k saním, začal brumlat:

"Kde zas trčí ten Heinrich?! - - Ach, když přijde ženská do baráku, je to samý muckání a mazání medu! Má snad souseď čekat na tvoje rozloučení do skonání světa?!"

Samuel

I. KAPITOLA

Fořt se dnes nalézal v mimořádné náladě. Včera večer si vyšel s puškou a dnes odpoledne se vrátil domů - bez ní.

Připraveného jídla se ani nedotkl a pobíhal po místnosti, přičemž nešetřil zlobnými gesty ani nadávkami.

"Ne, něco takového, to je neslýchaný, to se snad ještě nestalo! Je to vůbec možný? Tady už si nemůže bejt člověk jistej, natož pak divoká nebo i obyčejná moucha. Ten proklatej pytlák, Samuel, jak mu říkaj, všecko vyčistí a já si můžu ubě-hat nohy, můžu po něm pást - stejně ho nedostanu, jo, vždyť ho ani nevidím!"

Obě ženy, které seděly ve výklenku u okna, se neodvážily promluvit, protože věděly, že jakýkoli pokus muže uklidnit by akorát prohloubil jeho vztek.

"A co je nejhorší," pokračoval zlobně, "že leze jen do mého revíru. Sousedů si ani nevšímne. Oni pak stojej na hranici revíru s rukama v kapsách a vysmívaj se výčitkám, který si každodenně musím vyslechnout. Včera tu byl dokonce vrchní fořt a prohlásil, že jestli se situace nezlepší, bude se muset

poohlídnout po muži, kterej se vyzná v lese lip než já. Není to k zbláznění? Jestli mi ten chlap ještě jednou vodstřelí tak vzácnýho dvanáctáka jako dneska v noci, vyřítu z kůže!"

Vytáhl z kapsy jemný modrý kapesník a otřel si rozpálené čelo.

"Jo, jak tak bloumám po noci, zaslechnu výstřel; letím hou-štinama, že jsem mezi větvema málem přišel vo voči - a pak vidím u jezírka na pasece ležet toho nejkrásnějšího dvanáctáka. Měsíc pěkně svítil, takže jsem výtečně viděl - a tím větší vztek jsem dostal. Ale střelce jsem nespátřil. Najednou mě někdo bacil do palice, až jsem padl na zem, a když jsem konečně přišel k sobě, byl jsem přivázaný ke stromu, taky dvanácták ležel na místě, ale moje puška byla v háji.

Taková vostuda! Nejraději bych si nafackoval, kdybych měl volný ruce! Volat jsem nemoh', protože bych se na věky bla-moval, a tak jsem tam trčel celej den, než se mi konečně podařilo přervat provaz. A potom, když si hmátnu do kapsy, najdu tam papírek s poděkováním za službu a s poznámkou, že můj následovník ji dostane jako dar pro začátek, jakmile mě vyhoděj z místa. To se mně musí stát! Vzteký bych praskl! Vždycky jsem konal svoje povinnosti, jo, snad jsem dělal i něco navíc, aniž bych si to nechal platit, ale stejně přijdu o místo, jestli nechytnu Samuela, kterej mi v rajónu vyhubil všecku vysokou a kterýho snad nikdy nedostanu!"

Strhl ze zdi starou, ale málo používanou pušku a udeřil pažbou o zem, až se celý dům otrásl.

"Moje puška je v tahu, a tak si vezmu tuhle, kterou používal bývalej haj něj, otec luční selky, kterej taky musel z místa, i když kvůli podvodům a podobně. Selka z ní často za svobodna střílela a pak ji sem pověsila i s poznámkou, abych se taky naučil střílet', jak tehdy řekla. Ted'ky ji nabiju a ta kulka buď zabije Samuela, nebo šíjí proženu sám hlavou. Pak bude konec s vostudou i se zlostí!"

Přehodil si pušku přes rameno a připravil se k odchodu.

"Snad nechceš jít znova do lesa!" chtěla ho zadržet starší žena. "Vždyť ses zrovna vrátil!"

"Jasně že půjdu! Nemám klid ani pohodu! Musím ho dostat a strčit do basy. Jakmile narazím na sebemenší stopu, bude můj, i kdyby byl tisíckrát nezranitelný a chráněnej ducha-ma, jak se mezi lidma mluví. Ale to je vono: nikdy ho nevidím, nikdy ho necejtím. - Jdu! Žijte blaze!"

"Aspoň se nejdřív najez nebo si vem něco s sebou. Od včerejška jsi nic nejedl. Jak chceš vydržet takovou dobu v hlubokým lese?"

"Ne, nechť mě jít! Nebudu jíst ani pít, dokavaď ho nedostanu, na to vemte jed! Jestli padnu hladý nebo obavama o místo, na tom vůbec nesejde!"

Odešel. Matka s dcerou ho starostlivě pozorovaly, dokud nepřešel mýtinu, na níž stála hájenka. Viděly, jak zmizel ve stínu vysokých stromů.

Jejich nynější neklidný a těžký život býval dřív úplně spokojený, obyvatelé hájenky žili klidně a šťastně. Pouze luční selka nemohla přenést přes srdce, že její otec byl donucen vyklidit nynějšímu hajnému místo, a proto využila každé příležitosti dát najevo nepřátelské smýšlení. Ale to byl jediný případ, jinak rodina hajného vycházela dobře se všemi z okolí, ačkoli zdejší hajní nemají lehký život, neboť bída a nouze nutí každého, aby chodil tajně do lesa na dřevo a pařezy. Také přímo v rodině panovala vždy úcta a láska, třebaže se mladé srdce dívky občas zatoužilo vzepřít vůli přísného otce. Poslední rok byl však úplně jiný.

Paulina si dodnes pamatovala poslední den, který pro ni byl veselý a šťastný. Herman se zase jednou objevil ve vesnici a právě v této době došlo k 'tanci panen', při němž záleží volba tanečníka nikoli na muži nebo chlapci, jak bývá jinak zvykem, nýbrž na tanečnici. On netancoval s žádnou, všechny odmítl, dokonce i luční selku, hezkou, bohatou vdovu, která s tímto libivým chlapcem kdysi měla milostný vztah, jak se všeobecně vědělo. Proto se Paulina neodvážila vyzvat ho k tanci, ale on sám k ní přišel a přátelsky se jí zeptal: "Proč tu stojíš tak sama, Paulino? Nechtěla by sis zatancovat?"

"A s kým? Všechny mají svoje muže nebo milé. Já bydlím na samotě a přijdu sem jen vzácně. Neznám nikoho, s kým bych mohla tancovat."

"Tak mě měj za milého a tancuj se mnou! Chceš, Paulino?"

Neodpověděla. Vzpomněla si na dobu, kdy sotva rozkvetlá dívka musela ustoupit divoké, krásné dceři bývalého fořta. Trpce to v ní hlodalo, ale svou paži - mu podala. A od té chvíle jako by neměla nalézt klid, stále pro ni chodil a zval ji do kola, úplně v rozporu s dnešním dámským primem. Luční selce to pochopitelně neuniklo, a tak se během jedné přestávky zeptala:

"Pan ,lokaj' byl zřejmě dlouho pryč, když zapomněl, ja-kej obyčej vládne na tanci panen? Ta ubožačka je z něho paf!"

"Protože je ,lokajovi' daleko milejší než jedovatěj had, kte-rýho člověk musí zašlápnout!" odvětil a otočil se k selce zády.

Poté uchopil dívku kolem pasu a držel ji tak celý večer, jako by svá slova o lásce mýnil vážně. Dodnes vzpomínala na krásnou cestu domů, ale i na to, co následovalo. Právě se dostali na mýtinu a zamířili k domu, když z druhé strany lesa vyšel otec. Sešli se přímo před domem.

"Co?!" zvolal. "Tohohle sis přivedla? Koukej ho pustit a zalez domů, holka nerozumá!"

Ohromením nemohla odpovědět, ale otcův příkaz hned poslechla. V chodbě se na chvíli zastavila, takže zaslechla otázku:

"Prosím, pane fořt, prozradíte mi, proč mě vítáte takovým způsobem? Doprovodil jsem Paulinu ve vsi počestnosti, proto se vašim řečím divím."

"Myslím, že se nemáš čemu divit! Když tvůj otec ještě žil - já byl jen hlídačem - byli jsme dobrý kamarádi a dohodli se, že se jednou dáte s Paulinou dohromady. Tehdy tě měla ráda, snad tě má ráda i dneska, ale tys opovrhl jejím mladým, věrným srdcem, běhals za jinou, která se ti víc líbila. Jo, zálety ti však nevyšly, vzala si místo tebe bohatýho lučního sedláka, kterej brzo zašel na její špatnost. A teď by se ti Paulina hodila? Běž, nechci tě tu vidět! V životě ji nedostaneš!"

"Takýjsem neřek', zejí chci, fořte. Není nutný, aby moje žena byla z tyhle vsi, protože nejsem muž, kterej musí o ženskou prosit - najdu jich všude dost. To moje chvilkový po-blouznění, o kterým pořád mluvíte, byste mi už moh' prominout. Zamyslete se nad tím. Dobrou noc!"

Takto skončil poslední šťastný den. Následujícího rána Herman odjel a otec našel prvního srnce skoleného kulkou pytláka. Od té doby Samuel pytláčil každou noc, do hájenky i do srdce Pauliny rychle pronikal smutek. "Vidělas obrovskou bouli na otcově hlavě?" zeptala se matka.

"Ano. Musel dostat velkou ránu. Mělas mu to namazat masť."

"To bych to schytala! Nesměla jsem o tom mluvit, jinak by se hned rozštěkal. Kolik strachu jsem vytrpěla, když celou noc a půl dne nepřišel domů, to ani nejde popsat. Co mám dělat? Až se jednou potkají - on a Samuel - dojde k neštěstí, jaký se tu ještě nestalo. Kdyby jen člověk věděl, kdo je ten tajemnej pytlák! Snad by se potom dalo něco dělat."

Dcera hleděla před sebe, z řas jí skanula velká slza.

"Pláčeš, Paulino? Víš snad, kdo to je?!"

"Ne, matko, nevím to, ale otec si myslí, že to ví - a nad tím můžu jen plakat."

"Koho otec podezřívá? Nikdy o tom se mnou nemluvil. Řekni, koho míníš?"

"Ještě to přímo neřekl, ale vyznívá to z jeho řeči. Nevěř, že Herman odešel k hraběti a dělá u něho lokaje, spíš si myslí, že zůstal tady a z pomstychtivosti mu střílí vysokou, aby ho připravil o místo. Herman zná každý kout v lese, a co se vrátil z vojny, střílí stejně dobře jako otec."

Zvedla se a opustila světnici, aby skryla slzy před matkou. Pod rozkvetlým bezem stála lavice pokrytá mechem, na níž se dívka posadila. Mají snad její naděje povadnout jako voňavé květy, které odkvétaly a padaly na zem? Tu jako by se jí dotkl dech smrti.

"Řekni, Paulino, nad čím přemejšlíš?"

S úlekem se otočila a - hleděla do očí, na které nemohla od onoho večera zapomenout, které se jí zjevovaly i ve snu a na něž i nyní myslela. Nejdřív se polekala - nemohla odpovědět, jako tehdy v sále - ale přece mu opět podala ruku - - objali se kolem krku, pak mu vzlykajíc položila hlavu na prsa. Byl tady, po dlouhé, těžké době, teď už bude vše v pořádku - to vše jí prolétlo hlavou.

Šťastně ji tiskl. Ve službě se naučil cítit pocity druhých a zde zřetelně poznal, že cit vychází přímo ze srdce.

"Máš mě ještě ráda, Paulo?"

Přikývla.

"Stejně jako dřív, než jsem se - než jsem se zahleděl do luční selky?"

"Ano."

"Odpustíš mi?"

"Ráda, jestli k ní nepůjdeš znova."

"Už se na ni ani nepodívám!"

"Vždyť je tak krásná, snad krásnější než dřív! A já-já se k ní nemůžu přirovnat."

Pozvedl její červeňoučkou tvářičku a s úsměvem odpověděl:

"Ses hodná a milá, a to je tisíckrát cennější než krása. Proto jsem na tebe pořád myslel. Můj pán umřel a propustili mě z místa. Hned jsem spěchal za tebou, abych zjistil, jestli jsi na mě nezapomněla. Tvůj otec je doma?"

"Ne, je v lese."

Během posledních okamžiků zapomněla na bolest, ale nyní ji opět pocítila.

"Ach, Hermane, kdybys věděl, jak na tom jsme! Tak zlý to nikdy nebejvalo. Půjde-li to takhle dál, upláču se k smrti."

Řekla mu vše, co jí leželo na srdci. Pozorně poslouchal, a když skončila, zamyšleně se zeptal:

"Samuel - -? Kdo ho tak pojmenoval?"

"Nevím. Nikdo ho neviděl, a tak mu dali jedno z jmen pro ďábla, který se na něho hodí lip než každý jiný."

"Žádnou stopu po něm jste nenašli?"

"Ani nejmenší. Musí se vyznat v lese lip než otec."

"Nezkusili jste pátrat v hostincích a u obchodníků s divočinou? Když toho tolik postřílí, musí mít překupníky, co od něho nakupují."

"Nic neprodává. Zastřelenou zvěř nechává ležet na místě. Nechodí do lesa pro peníze, nýbrž z vášně, a přitom je to střelec, jakýho druhého nenajdeš. I při nejistý ráně zasáhne!"

Vyskočil, jeho oči se zaleskly.

"Paulo, brzo budu vědět, kdo to je! Taky si umím představit, proč to dělá. Ven ho žene vášně, ale úplně jiná, než si myslíte. Jsou jen dva, kteří se v revíru vyznají, jak je pro Samuela nutný. Já a - a - ještě někdo. Známe jen tři, kteří umí zacházet s puškou jako on. Tvýho otce, mně - a zase toho 'někoho'. Mohl tu řídit, protože jsem nebyl doma, ale teď to skončí! Najdu ho, musím ho najít! Skutečně nemáte jedinou stopu, cokoliv, třeba zátku z patrony, kus papíru nebo podobně?"

"Ne, je opatrnější a nikde nic nenechá ležet. Jen - - ale počkej, Hermane, něco mě napadlo: dneska v noci strčil otcí do kapsy kus popsaného papíru. Nevím, kterou kapsu otec myslel, ale jeho jupka visí ve světnici. Byla roztrhaná od křovisek, proto si vzal jinou. Mám se podívat?"

"Ano, běž Paulino! Neříkej matce, že jsem tady. I tak máte dost starostí."

Vstoupila do domu. Po několika minutách se vrátila a podala mu složený papír.

"To je všecko, co tam bylo. Zatím jsem si to neprohlídla."

Rozložil papír a rychle přelétl několik řádek psaných tužkou. Na první pohled bylo zřejmé, že byly psány nejistou rukou při měsíčním světle. S vítězným úsměvem papír složil a podal jej zpět dívce.

"Bylo to ono, Hermane?" ptala se. "Vidím, že asi ano."

"Jistě, bylo to ono a Samuel se brzo chytne. Ó, to je pěkně chytřejší a prohnanej chlapík! Sám jsem ho poznal víc, než mně bylo milý. Leč žádná hlava není tak chytrá, aby jednou nešlápla vedle. Ten papír si vezmu s sebou."

Podívala se na něho zpola radostně, zpola v obavách.

"Je pravda, že ho můžeš dostat?"

"Docela určitě."

"Uvaž, jak to je nebezpečný! Chceš se do toho pustit sám?"

"To se teprve ukáže. Podívej se na mě, Paulino! Opravdu si myslíš, že se musím bát?"

Po těchto slovech se napřímil. Byl vysoký, silné postavy.

"Nebo jsi slyšela," řekl, "že by mě někdy někdo přemoh'?"

S úsměvem zavrtěla hlavou.

"Kdepak, vždycky jsi platil za nejsilnějšího ve vesnici, ale považ, že Samuel není obyčejnej člověk. Řekni, Hermane, kdo je to?"

"Nemůžu, Paulo! Zatím si to jen myslím. Až si to ověřím, budeš první, komu to povím. Půjdu. Brzo o mně uslyšíš. Žij blaze!"

"Žij blaze, Hermane. Děkuju za útěchu. Dávej na sebe pozor, ať se ti něco nestane. Měl bys říct otcí, co chceš dělat, aby ti pomoh'."

"Uvidíme."

Vyrazil přes mýtinu a přešel cestu, jež vedla z hájenky do vesnice. Šel stále pomaleji, přemýšlení zastavilo jeho kroky. Když byl ve službě, slyšel také o Samuelovi, ale v podání lidských řečí mu to připadalo spíš jako pohádka. Teprve dnes, když se to dozvěděl od Pauliny, bylo vhodné začít se celou záležitostí zabývat. Tušení, které v něm vzbudily znalost okolí a výtečná střelba, bylo potvrzeno tahy písma na lístku od pytláka. Znal toto táhlé, divoké písmo; bylo odrazem charakteru pisatele. Často nacházel dopisy psané stejnou rukou na polích nebo v lese - jak často ho naplňovaly blahem - a pak ho odmrštily. Jak často ho donutily zakolísat v jeho sebevědomí a vyjít ven do lesa! Za nedalekým stromem se skrývala ženská postava, která vyšla z úkrytu, jakmile ho zpozorovala. Byla to krásná luční selka, která tu na něho čekala.

"Tak tady ses! Dostals můj dopis, Hermane?"

"Dostal jsem ho, jistě, ale neotevřel jsem jej a ani nečetl. Nechtěl jsem jej odmítnout úplně, protože by ho otevřeli a tobě by to ublížilo. Tady ti jej přináším."

V jejích velkých, tmavých očích se zlostně zabýsklo. Trhnutím hlavy odhodila dozadu dlouhé, havraní vlasy a přistoupila až k němu.

"Cože?! Tys jej nečetl - dopis ode mne, luční selky? Proč to, smím-li se zeptat. Snad ne kvůli holce, se kterou jsi žvanil skoro hodinu? Dobře jsem to viděla, protože jsem vás pozorovala z křoví."

"To je dobře, poněvadž tím zároveň odpovídám na otázky, který zřejmě jsou v tomhle dopisu. Vezmi si jej, ať ho nemusím posílat."

"Takže o mně už nechceš slyšet?"

"Ne, ani slovo, ani co se vejde za nehet. Nemám ti co říct, už to znáš z paměti."

"Dej ho sem!" zvolala a dupla nohou.

Vytrhla mu list z ruky, roztrhala na kousky a pokračovala:

"Jedno si však zapamatuj: jako jsem roztrhala tenhle list, zničím i moji lásku k tobě. Zničím i tebe a Paulinu, jestli se ještě sejdete!"

"Zkus to, jestli to dokážeš!" odvětil chladně.

Odvrátila se a šla pryč. Po několika krocích však zastavila a vrátila se zpátky k němu. Uchopila ho za ruce a zahleděla se toužebným pohledem do jeho klidných očí.

"Hermane, nenech mě takhle odejít, bude to moje i tvoje neštěstí! Znáš mě a víš, že moje láskaje úplně jiná než láska druhých. Lučního sedláka jsem si vzala jen kvůli penězům. Tys neměl nic, já ještě méně. Otce vyhnali z místa a nám mohla bohatá svatba pomoci z nouze. Přisahám ti, že život se sedlákem byl horší než vězení. Nemohla jsem na tebe zapomenout a hledala jsem tě, jak jen to bylo možné. Jestli mě odmrštíš, zahubíš mě, ale ne samotnou, protože tě ujišťuju, že půjdeš se mnou!"

Na krásné, svůdné ženě bylo vidět, že svá slova míní vážně. Sto jiných by snad zaváhalo, on však vytrhl své ruce z jejích.

"Dělej co chceš! Musím tebou opovrhovat a stydět se, že ses byla mojí milou. Tvůj život byl jen vzdorem proti tomu, co je jinej ženám posvátný a cenný, a toho se nikdy nezbavíš. Tvoji pomsty se nebojím a otevřeně ti říkám, že se s Paulou ožením. Našel jsem si tolik, že mám z čeho začít, a myslím si, že majetek 'lokaje' přinese víc štěstí než jmění pořízený nevěrou a věrolomností."

"Hermane, tisíckrát tě prosím, že to nemyslíš vážně!"

Znovu ho chytla za ruce.

"Totéž jsem říkal i já, když jsi mě odhodila - 'Nemůžeš to myslet vážně, Elso - tisíckrát tě prosím!' - A jak jsi mi odpověděla? Smála ses a řekla: 'Prosím, už tě nechci ani vidět!' - Víš, každá chyba bude jednou potrestána, Bůh je spravedlivější než ostatní soudci. Bere z každého skutku jen to nejlepší a odpustí jen tam, kde se opravdu chybí. Stejný slovo, kterým jsi mě kdysi zabila, musíš slyšet teď ode mne. Ucíťíš stejnou bolest, jakou jsem trpěl i já. Přeju ti, abys to překonala, jako se to podařilo mně."

"Ne, nic nepřekonám!" zvolala vášnivě a objala ho kolem těla. "Ses můj život, moje blaho. Moje první a jediná láska patřila jen tobě, tobě jedinému! Chci tě mít, musím tě mít, a jestli se tak nestane, bude mi jedno, zda umřu nebo budu žít, jestli půjdeš se mnou nebo ne. Hermane, dobře víš, jak je bída krutá. Nechej ji Paulině a staň se lučním sedlákem. Budu tě poslouchat jako nikoho jiného. Chci ti dokázat, že se stanu tvou služkou, která bude šťastná, když tě dokáže uspokojit. Chceš?"

Musel se násilím vymanit z jejího sevření. "Pust'! Nechci být lučním sedlákem. Slibovalas mi to už několikrát, ale nikdy jsi to nemohla dodržet. Přitahuje tě zlo, i když toužíš po dobru. Žhne to v tobě bez cíle a bez hranic. Zničíš sama sebe!"

"Ses pevně rozhodnutej, Hermane? Rozmysli si to!" "Moje rozhodnutí je pevné. Lituju tě, ale jinak nelze." "Tak táhni, bídáku! Jdi a znič se i s tou holkou!" Uhodila ho pěstí do prsou, až zavrával, a zmizela mezi stromy. Otrásl se a v duchu si řekl:

"Co by to bylo za ženu, kdyby se mohla stát takovou, jakou touží ve světlejších hodinách být! Býval jsem blázen, když jsem po ní šel. Teď mi povinnost nařizuje vytrhnout zmiji jedový zuby, i když to pro mě nebude snadný!"

II. KAPITOLA

Měsíc svítil stejně jasně jako včera. Fořt byl unaven a položil se do trávy. V duchu přemýšlel o všech lidech z vesnice. Samuel přece musí žít tady! Je nezbytné dobrat se nějakého výsledku, i když mezi sousedy nevěděl o nikom, koho by mohl podezřívát.

"Asi zůstane při tom," prohlásil nakonec a zvedl se, "co mě napadlo už dávno: je to Herman! Nemá otce, matku ani jiný příbuzný. Nemusí se o nic starat a může si dělat, co ho napadne. Jemu je jedno, jestli někde slouží nebo se potlouká po lese. Navíc se tu vyzná líp než já. On a Elsa rudy bloumali dnem i nocí, ještě když byli malí. Navíc umí i dobře střilet, a když k tomu přičtu, že jsem mu dal košem, je to jasný. Ale já ho dostanu, možná ještě dneska! Včera rádl vlevo od vesnice, takže dneska by měl jít sem. Dá se předpokládat, u kterého posedu zalehne. Udělám nejlíp, když přijdu dřív než on. Musím si pospíšet!"

Zamířil k vesnici, aby jí prošel. Cesta ho vedla kolem hostince, před níž seděli u sražených stolů normální večerní hosté. Také on k nim tu a tam usedl a udělal by to i dnes, kdyby nebyl hnán touhou dostat pytláka. Chtěl bez povšimnutí projít kolem, ale náhle zaslechl něco, co ho přinutilo zastavit.

"A teď přijde to nejnovější, co se stalo dneska v noci. Už jste to slyšeli?"

Slova vyšla z úst luční selky. Velmi často přicházela mezi muže, aby vypila sklenici piva. Dědala to již od dob, kdy se stala luční selkou, a nikoho ani nenapadlo podivovat se tomu - zvykli si.

"Samuel dneska zase střelil dvanáctáka," pokračovala. "Hajnýho pak přivázal ke stromu. Slyšela jsem to od lesáka, kterej byl vyzvednout zvíře."

Novinka byla přijata se živým zájmem a účastí na adresu fořta. Živě ho litovali a přáli mu štěstí při snaze dostat se záhadnému pytlákovi na kobytku.

"Ano, může být dobrý chlap," mínila selka, "o tom se nechci dohadovat, ale chytrosti moc nepobral. On se totiž setkal se Samuelem a srazil ho pažbou. Spoutal ho, ale zatímco vyvrhoval zvíře, pytlák roztrhl pouta a fořta přemohl. Pak ho přivázal ke stromu. Nemyslíte, že je to vostuda?"

"Ne," odpověděl hlas, při jehož zvuku se fořt překvapeně zaposlouchal. "Není to ostuda, luční selko, protože lžeš!"

Ránu slyšel zdálky a spěchal tam. Zatímco pospíchal křoviskama a nikoho u jelena neviděl, dostal zezadu zákeřnou ránu do hlavy, která ho omráčila. Když se pozdějc probudil, byl při-vázanej ke stromu. Tak to bylo! Stejně podlá a nepoctivá, jako byla ta rána, je i tvoje lež!"

"Ty se do toho neplet', lokaji, jinak si budou myslet, že Samuelem ses ty, když to tak dobře víš! Bylo to tak, jak jsem řekla, a kdo tomu nevěří, ať si trhne nohou. Tvůj tchán holt není mužem, kterej by Samuela dorostl. Znáš hajnýho lip než vy všichni, pomáhal totiž mému otci. Když ho pak připravil o chleba a stal se sám fořtem, neměl ani pořádnou pušku. Proto jsem mu z milosti věnovala svoji, aby se naučil střílet. Bohužel to dodnes neumí."

"Ty to snad umíš lip, luční selko?" zaznělo přes plot.

"Vždycky tě přetrumfnu! Ještě jsem nechodila do školy a sestřelila jsem ze stromu kdejakou veverku, zatímco ty ses sotva trefil do kmenu. Pojď sem a vezmi si svoji bezovku, jestli si to chceš rozdat!"

"Už jsem tady!" odpověděl.

Byl hnán vztekem, navíc ho mrzela nečekaná přítomnost Hermana. Právě okolnost, že dokázal přesně mluvit o noční události, ho utvrdila v domněnce, že je hledaným pytlákem.

"Ze zkoušky dneska nic nebude. Puška je sice nabitá, ale kulka v hlavni bude patřit Samuelovi!"

"To je jen výmluva! Můžeš ji znova nabít!"

"Ne, přísahal jsem a u toho zůstane. Kulka v hlavni je pro něho. Jinak ti budu k dispozici, aby se poznalo, kdo střílí veverku a kdo kmen. A ty," obrátil se na Hermana, "odkud tak přesně víš, co se dneska v noci stalo mezi mnou a Samuelem?"

"Slyšel jsem to."

"Od koho?"

"Jednou vám to možná řeknu."

"Pak máš špatný svědomí! Jestli se nebojíš, řekni to hned!"

"Když to berete takhle, musím mluvit. Vyprávěla mi to Paulina."

"Paulina? Tys s ní mluvil? Kde?"

"V hájence, dneska k večeru."

"Radši se mi vyhejbej! Znáš moji vůli - holka se nenarodila pro tebe, i kdybys byl desetkrát panským sluhou! Nikdy ji nedostaneš!"

"A přece ji dostanu!" odvětil Herman zlostně, rozzloben jednáním hajného, který se nestyděl mluvit o choulostivých záležitostech před lidmi, dokonce před luční selkou.

"Ani za nic!"

"Tomu věřím, protože toho není moc, co bych moh' nabídnout."

"Ani za žádnou cenu!"

"Za žádnou?"

"Za žádnou, i kdybys nabídl cokoliv!"

"Oho! Co takhle Samuela?"

Fořt překvapeně couvl. Chce se mu mladík vysmívat? Nebo je jeho tušení přece jen špatné?

"Za Samuela?! Jak tě to napadlo?" vyjel.

"To je jediná cena, kterou byste snad přijal. Nebo se pletu?"

"Jo, Samuel je cena, za kterou bych ti ji dal."

"Dobrá!" zvolal Herman vítězoslavně. "Stanu se vaším zetěm, protože vím, že umíte držet slovo. A navíc je tu dost svědků, který to slyšeli. Kdy ho chcete mít?"

Překvapení lesníka rostlo. Také ostatní seděli s otevřenými ústy a neuměli si vysvětlit Hermanovo sebevědomé vystupování. Mluvil, jako by se jednalo o něco úplně obyčejného.

"Přísahal jsem, že nebudu jíst ani pít, dokud ho nedostanu, a že kulku v pušce dostane buď on nebo já. Tak si pospěš!"

"Pak ho dostanete ještě dneska!"

"Ještě dneska?" divil se hajný - Ještě dneska? zaznělo kolem jako z jediných úst.

"Jo, ještě dneska! Znáš ho, vím o jeho skrýši a klidně bych vám moh' říct, kde je teď."

"Kde? Mluv!" byl bouřlivě vyzýván.

"Pak bys to musel bejt jen ty!" prohlásila luční selka, ačkoli sebou při jeho slovech trhla a zbledla.

"Mám na něho ukázat?"

"Nestojím o tvoji komedii. Ukazování nepomůže, pytlák musí bejt chycenej při činu a se zbraní v ruce."

"Pojďte se mnou, hajnej! Slibuju, že v noci bude stát před vaší bezovkou. Pak mi můžete předvést, co umíte. Půjde ven, věřte mi!"

"Dobrá, půjdu s tebou, ale uvěřím ti, až ho uvidím spou-tanýho ve svý hájence. Máš pušku?"

"Žádnou ani nepotřebuju. Lokaj čapne Samuela rukama. Kdybyste ho chtěl svázat až v hájence a ne v lese, zařídím to. Bude to ostatně pohodlnější."

Vypil pivo a kráčel pryč; hajný ho následoval. Ostatní se rozpačitě rozhlíželi kolem a nechápavě vrtěli hlavami.

Konečně hostinský řekl:

"Bylo by opravdu zvláštní, kdyby Herman mluvil pravdu - a dodržel slovo. Všichni víme, že není lhářem nebo vy-chloubačem, je schopnej něčeho takovýho spíš než kdokoliv z nás. Myslím, že tady zůstanete, než uběhne lhůta, o který mluvil - pak se snad dovíme, co se venku stalo."

Návrh byl přijat téměř všemi.

"Tak je to správný, udělal bych to stejně, kdybych byla hostinskou," smála se luční selka. "Nepustila bych hosty domů, aspoň by byla tržba a špetka veselí - protože jestli tady chcete sedět kvůli náký pohádce, kterou vám lokaj

naulíkoval, bude se mít celá vesnice čemu smát, až se bude kejšat kostelní věž. Nejsem hloupá jako vy a radši se vyspím. Dobrou noc!"

"Dobrou noc, luční selko," odvětil hostinský. "Nevěříte, že Herman splní slib, my o něm však smýšlíme líp. Záhy se ukáže, kdo měl pravdu!"

Výsměšně se zasmála a rychlými kroky odešla.

* * *

O půl hodiny později, zatímco hosté stále seděli ve výčepu a krátili si čas různými historkami, přišel muž z jednoho nedalekého velkého statku, opatrně naslouchal do noci a po nějaké době se zvedl a rychlými kroky spěchal přes pole k výšině, kde se rýsoval temný obrys lesa. Vyhýbal se místům, kam dopadalo měsíční světlo, a snažil se využít k úkrytu všech keřů a houštin, které se mu postavily do cesty. Když už musel překonat světlejší místo, bylo zřetelně vidět, že muž je střední postavy, podsaditější, hustý černý vous zakrýval dolní část tváře. Zručnost, s níž překonával těžký terén, dokazovala, že není příliš starý. Byl oblečen v krátké, pohodlné jupce, kalhoty byly zastrčeny do vysokých holín, klobouk zaražený hluboko do čela měl chránit snad i před něčím jiným, než před nevinným světlem měsíce.

Když překonal příkrý sráz, zůstal bez dechu stát.

"Měl pravdu," mumlal, "musím ven, mám v lese oblečení, pušky i jiné věci, který by mě mohly prozradit. Dneska je nejhorší den mého života, ale nevádí - oba je zastřelím! Nebo si Herman myslí, že nemám jinou pušku než tu venku ve skrýši? Počkejte, jednu si přinesu a běda vám!"

Odvážně se vnořil mezi větve a po krátkém běhu se dostal ke stromu, jehož kmen rostl z hustého křoví.

"Jenom já vím, zeje dutej. Uvnitř mám fořtovu dvojku ze včerejška. Je nabitá - jedna rána pro každého. Ted' musím dál!"

Pohyboval se s obdivuhodnou jistotou. Přes dokonalou tmou jako by znal každý strom, každý keř. Po chvíli se jeho kroky staly pomalejšími a opatrnějšími. Pohyboval se v řecišti vyschlého potoka, jehož pramen se obrátil na druhou stranu. Byl stále opatrnější a téměř rozechvěle zvedl ruce, aby odstranil hromadu kamení, uzavírající cestu.

"Nít je tady, nikdo se sem nedostal," jásal tiše. "Rychle dovnitř a spálit všecko, co by mi mohlo být nějak nebezpečný!"

S dosavadní opatrností byl konec. Kameny odletovaly vpravo i vlevo a zakrátko se objevil otvor, do něhož se muž vplížil. Záhy byla uvnitř zapálena svíce a osvětlila prostor, na jejíž zadní stěně se objevil další východ, kudy bylo vidět ven. Muž s hrůzou upustil lampu.

"Byli tady! Dostali se sem z druhé strany a všecko vzali. Mohlo mě napadnout, že tuhle díru pod starým mostem postavil Herman a ví o ní stejně dobře jako já. Je to zlý, mají důkazy - ale ne, ještě je čas, ještě je možnost záchrany. Určitě to chtějí odnést do hájovny. Pospíším za nima a vyrvu jim všechno, co tady našli - ale udělám to tak, že ostatním půjde mráz po zádech, až se to rozkřikne!"

Vyběhl ze skrýše, sebral dvojku ze země a spěchal zpátky po cestě, po níž přišel. Brzy se před ním objevila vesnice. Obešel ji stranou a zamířil nahoru k hájence. Když dospěl k místu, kde se Herman setkal s luční selkou, na okamžik zůstal stát a zlostně udeřil pažbou do země.

"Jo, mně je to jedno, jestli dojde ke střelbě nebo ne. Když ho budu muset zabít, bez rozpaků to udělám!"

Ulehl na okraji mýtiny a bezhlučně se plížil k vnitřní straně domu, který ležel ve stínu. Tam chvíli tiše a bez pohnutí ležel.

"Ted' se musím mít na pozoru. Herman mě chce dostat do světnice, snad přichystal past. Uvidíme, kdo z nás dvou je chytřejší!"

Nikdo ho nezpозoroval. Postavil se u okna a přiložil oko na škvíru, jíž pronikal paprsek světla. Přitom mu neuniklo, že okno není zcela zavřené.

"To jsou lidi! Chtějí si to rozdat se Samuelem - a zapomenou zavřít okno! Ano, tady sedej, Herman i fořt, a moje věci leží tuhle na podlaze. Ti hlupáci si dokonce sednou zády k oknu, aby mě neviděli. Půjde to! - - Mám střílet? - - Jo, udělám to, musím - jestli nechci do vězení!"

Pomalou a váhavě pozvedl zbraň.

"Stojím mezi životem a smrtí, mezi nebem a peklem. Je jedno, co udělám? Nejdřív jsem chtěl jenom vyhnat hajného z místa, jednak kvůli otci a potom za Hermana a za Paulinu. Můžu za to, co se stane dál? Neřek' dneska sám, že mě to žene ke zlu? Ne, lokaji, nezavinil to ďábel, ale ty, protože mě dohnal až sem a nechtěl jsi jinak! Táhněte do pekel, ty i starej - začnu!"

Otevřel okenici natolik, aby prostrčil hlaveň, avšak sedícím nevěnoval příliš pozornosti. Zároveň zazněla do ticha noci rána a vzápětí druhá - - a za ním se ozval hlasitý smích!

"Od který doby střílí velkej Samuel paňáky místo dva-nácteráků? Tuhle divočinu střelím i svojí bezovkou!"

Střelec stál bez pohybu s kouřící puškou a vytřeštěnými očima zíral na fořta. Tu se objevil ještě druhý muž a sundal klobouk z hlavy - byl to Herman.

"Samuel má stejný vlasy jako luční selka! Sundej ty fousy, Elso!"

Z hrudi odhalené ženy se vydral hrozný výkřik, jaký vyráží divoké zvíře ve smrtelném nebezpečí; nechala klesnout zbraň a bez hlesu se zhroutila.

"Má dost!" mluvil hajný. "Zvedni ji, Hermane, odnesem ji do světnice."

Zvedli bezvědomou a odnesli ji dovnitř. Pak hajný přivolal obě ženy, které byly zasvěceny a očekávaly průběh událostí v podkrovní světnici.

"Pojďte sem, máme ji! Herman dodržel slovo a zaplatil udanou cenu. Jdi k němu, Paulo, a poděkuj mu, že nás osvobodil od nepřítele, kterej nás chtěl uvrhnout do neštěstí!"

Přes vážnost okamžiku se v tváři dívky objevil šťastný výraz, když přistoupila k milému a podala mu ruku.

"Tvůj dík mi neuteče," prohlásil Herman. "Postarejte se nejdřív s matkou o selku, aby se co nejrychleji probrala."

Obě ženy se dosud zabývaly bezvědomou, která se již začínala probírat, když tu se ozvalo zaklepání na dveře. Na otázkou hajného se nechal slyšet hostinský:

"Jak to proběhlo, hajnej? Slyšeli jsme střelbu a hned jsme běželi sem, abysme viděli, jak to dopadlo."

"Jestli ho chcete vidět, pojd'te dovnitř!"

Otevřel jim dveře. Hosté zde byli do jednoho a byli nesmírně překvapení, když se dozvěděli a také viděli, kdo se skrýval pod rouškou hrozného pytláka. Obklopili ji v kruhu,

a přece nikdo z nich nepozoroval, že zajatá občas vrhla kradmý pohled zpoza přivřených víček.

Vědomí se jí vrátilo, poznala, že záchrana není možná a že jí nepomůže žádná síla na zemi. Na zdi visela bezovka, samozřejmě nabitá dosud kulkou, která měla trefit Samuela, jak foťt přísahal. Setrvala nehnutě na zemi a nechala se oču-movat zvědavci... a tu místností zazněl všeobecný výkřik. Selka totiž vyskočila, prorazila kruh mužů, strhla pušku ze zdi a vyběhla ze dveří.

"Za ní, za ní!" řval hajný a bez meškání vyběhl do noci prozářené měsíčním světlem.

Ostatní spěchali za nimi a vyběhli ještě včas, aby spatřili utíkající mizet na okraji mýtiny. Selka zamířila k cestě do vesnice. Že by chtěla domů? Brzy měli dostat odpověď. Zazněl výstřel. Herman předběhl hajného zrovna na místě, kde se setkal při soumraku se selkou. Jeho noha narazila do těla, ležícího na cestě. Zastavil a nic netuše se rychle sklonil - byla to ona!

Zanedlouho přiběhli všichni z hájenky. Hajný se sklonil k mrtvé; kulka ji vnikla přímo do srdce.

"Samuel dohrál," prohlásil, otřesený stejně jako ostatní. "Bůh jí buď milostivej! Pomodleme se otčenáš!"

Muži smekli a sepjali ruce. Také Herman poslechl výzvu starého, drsného muže. Osud, který vlastně měl být přichystán bývalou láskou pro něho, se ho dotkl. Jdi a zniči se' - tak na něho křičela ve svém vzteku - ale osud to obrátil j jinak.

Rouháním se postarala o vlastní konec!

Karel May

Samuel

Z německého originálu AUS DUNKLEM

TANN vydaného nakladatelstvím

Karl-May-Verlag, Bamberg v roce 1973

přeložil Vladimír Sundá

Technická redakce Libor Zachoval

Grafická úprava Jiří Hanák

První české vydání

Vydal Radomír Suchánek - nakladatelství

NÁVRAT, Brno, úl. Kosmonautů 2

jako svou 437. publikaci v roce 1997

Z dodané sazby vytiskla CENTA,

odštěpný závod Brno, Vídeňská 113

Tematická skupina 13

Doporučená cena včetně DPH 106 Kč

ISBN 80-7174-004-7